

Arbetsmarknad och arbetsliv

14

Förslag till statsbudget för 1999

Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagförslag	7
2.1	Förslag till lag (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter.....	7
2.2	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa	8
3	Arbetsmarknad och arbetsliv	9
3.1	Omfattning	9
3.2	Utgiftsutvecklingen.....	9
3.2.1	Tillståndet och utvecklingen inom området	11
3.2.2	De viktigaste statliga insatserna inom området	15
3.2.3	Effekter av statliga insatser	16
3.2.4	Regeringens slutsatser	16
3.3	Åtgärder utanför utgiftsområdet	17
4	Arbetsmarknad.....	19
4.1	Omfattning	19
4.2	Utgiftsutvecklingen.....	19
4.3	Resultatbedömning och slutsatser.....	21
4.4	Anslag.....	32
	A 1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.....	32
	A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	35
	A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	50
	A 4 Europeiska socialfonden m.m.	54
	A5 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.....	57
	A 6 Vissa kostnader för införandet av en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring	58
5	Arbetsliv	61
5.1	Omfattning	61
5.2	Utgiftsutvecklingen.....	61
5.3	Resultatbedömning.....	62
5.4	Revisionens iakttagelser	65
	B8 Arbetsdomstolen.....	79
	B10 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	81

	B12	Internationella avgifter	83
	B13	Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning	84
6		Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	87
	6.1	Omfattning.....	87
	6.2	Utgiftsutvecklingen	87
	6.3	Resultatbedömning	88
	6.4	Anslag	90
	C	1 Jämställdhetsombudsmannen	90
	C	2 Särskilda jämställdhetsåtgärder	91
	C	3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	92
7		Staten som arbetsgivare	93
	7.1	Omfattning och ändamål.....	93
	7.1.1	Resultatbedömning	94
	7.1.2	Revisionens iakttagelser.....	94
	7.2	Anslag	94
		D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivar-verket.....	94
		D2 Statliga tjänstepensioner m.m.	95
	7.3	Arbetsgivarverket	95
		BILAGA 1.....	99
		BILAGA 2.....	107

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter,
2. antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa,
3. godkänner att 14 500 000 kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (ramanslaget A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader),
4. godkänner att högst 250 000 000 kronor av medlen under ramanslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut under budgetåret 1999,
5. godkänner förslaget om utökad personska-deskydd för deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utbildningsbidrag lämnas (ramanslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder),
6. godkänner att flyttningsbidrag till de övriga nordiska länderna för dem som är eller riskerar att bli arbetslösa införs i enlighet med vad regeringen anför (anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder),
7. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 55 000 000 kronor efter år 1999,
8. godkänner höjning av bidrag till arbetsbiträde för egenföretagare med stora kommunikationssvårigheter (ramanslaget A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade),
9. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, i fråga om ramanslaget A4 Europeiska socialfonden m.m., besluta om åtaganden som exklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 600 000 000 kronor under åren 2000 och 2001,
10. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, i fråga om ramanslaget B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m., besluta om för åtaganden, som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter under perioden 2000-2003, som uppgår till högst 250 000 000 kronor,
11. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999, i fråga om ramanslaget B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet, besluta om åtaganden, som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter under perioden 2000-2004, som uppgår till högst 420 000 000 kronor,

12. bemyndigar regeringen att träffa överenskommelse med Finland och Norge om verksamheten vid Stiftelsen Utbildning Nordkalotten under åren 2000-2002 (anslaget B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten),

13. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 189 814
A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	ramanslag	21 961 114
A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	ramanslag	6 655 092
A4 Europeiska socialfonden m.m.	ramanslag	1 840 484
A5 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	13 525
A6 Vissa kostnader för införandet av en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring	ramanslag	61 183
B1 Arbetarskyddsverket	ramanslag	376 133
B2 Arbetslivsinstitutet	ramanslag	145 733
B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.	ramanslag	295 780
B4 Rådet för arbetslivsforskning	ramanslag	26 463
B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet	ramanslag	216 831
B6 Bidrag till Samhall AB	ramanslag	4 262 419
B7 AmuGruppen AB	ramanslag	6 513
B8 Arbetsdomstolen	ramanslag	16 061
B9 Statens förlikningsmännaexpedition	ramanslag	2 402
B10 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	ramanslag	56
B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	obetecknat anslag	3 229
B12 Internationella avgifter	ramanslag	24 195
B13 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning	ramanslag	1 000
C1 Jämställdhetsombudsmannen	ramanslag	16 235
C2 Särskilda jämställdhetsåtgärder	ramanslag	13 706
C3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	obetecknat anslag	3 432
D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket	ramanslag	3 000
D2 Statliga tjänstepensioner m.m.	ramanslag	8 140 000
Summa		48 274 400

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som av länsarbetsnämnden anvisats en arbetsmarknadspolitisk aktivitet enligt förordningen (1998:000) om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter, dock inte start av näringsverksamhet, skall inte anses som arbetstagare när han eller hon deltar i verksamheten. När sådan verksamhet bedrivs på en arbetsplats, skall deltagaren dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160).

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 7–14 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Vad som i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare skall gälla den som har upplåtit en arbetsplats för arbetsmarknadspolitisk aktivitet.

2 § Regeringen får föreskriva att anordnare som tillhandahåller arbetsmarknadspolitisk aktivitet i vissa fall skall betala finansieringsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999, då lagen (1995:705) om arbetsplatsintroduktion och lagen (1997:1266) om arbetslivsutveckling skall upphöra att gälla. De upphävda lagarna gäller dock fortfarande i fråga om de personer som har anvisats till verksamhet enligt förordningen (1995:711) om arbetsplatsintroduktion och förordningen (1997:1277) om arbetslivsutveckling.

2.2 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa som gäller till utgången av år 1998, skall fortsätta att gälla till utgången av år 2001

3 Arbetsmarknad och arbetsliv

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet Arbetsmarknad och arbetsliv omfattar utgifter för Arbetsmarknadsverkets (AMV), Arbetarskyddsverkets, Arbetslivsinstitutet, Rådet för arbetslivsforskning, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering m.fl. myndigheters förvaltning. Vidare omfattas utgiftsområdet av utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, särskilda åtgärder för arbetshandikappade, europeiska socialfonden m.m. Samhall AB:s verksamhet, jämställdhetspolitiska frågor och statliga arbetsgivarfrågor. Inom området finns också avgiftsfinansierad verksamhet, bl.a. inom AMV rörande yrkesinriktad rehabilitering.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997 ²	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998 ²	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
50 005	48 248	47 826	48 274	48 881	47 407

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² Utfall 1997 och utgiftsprognos 1998 inkluderar äldreanslag.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Under det senaste året har konjunkturen vuxit sig allt starkare i Sverige. Detta har resulterat i en ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet. Det förbättrade arbetsmarknadsläget har inneburit en minskad arbetslöshet för samtliga grupper. En viktig förklaring till den minskade arbetslösheten är också regeringens omfattade utbild-

ningssatsning, kunskapslyftet. Många av de som deltar i kunskapslyftet har varit borta från den reguljära arbetsmarknaden under en lång tid och har därmed varit eller riskerat att bli långtidsarbetslösa.

Arbetsmarknadspolitiken har under de senaste åren utsatts för stora påfrestningar till följd av den höga arbetslösheten och den låga efterfrågan på arbetskraft. Trots stora insatser från arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut har många personer varit utan arbete under en längre tid. Insatserna har emellertid bidragit till den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden som vi nu ser. Antalet personer som är långtidsarbetslösa har kontinuerligt minskat sedan sommaren 1997, i takt med att efterfrågan på arbetskraft har ökat. Även antalet långtidsinskrivna följer samma utveckling. Detta är en utveckling som skiljer sig från den vi har sett i många andra europeiska länder, där långtidsarbetslösheten i stor utsträckning har tenderat att bita sig fast.

Förändringar

De senaste årens utveckling på arbetsmarknaden har varit turbulent i många avseenden. Den snabba tekniska utvecklingen samt en ökad internationalisering är exempel på faktorer som påverkat villkoren för dagens och morgondagens arbetsmarknad. Samtidigt har den långa och djupa lågkonjunkturen inneburit ett ökat tryck på omställning inom svenskt näringsliv, men också inom offentlig sektor. I arbetslivet ställs i dag allt större krav på arbetsorganisationer med hög anpassningsförmåga, men också på arbetskraftens förmåga till omställning. De anställda skall inte

bara ha en bred kompetens utan också snabbt kunna lära sig nya arbetsuppgifter och ny teknik.

I denna föränderliga värld spelar arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna en viktig roll. Det är därför nödvändigt att arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna anpassas kontinuerligt till utvecklingen. Detta har bl.a. tagit sig uttryck i ambitionen att finna nya lösningar för att förändra arbetsmarknadspolitikerna samt den omläggning av arbetsmarknadspolitikerna mot en mer tillväxtfrämjande inriktning som påbörjades under år 1997 och som har fortsatt under år 1998.

Sverige deltar aktivt i EU:s gemensamma arbete för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Inom ramen för detta arbete har gemensamma sysselsättningsriktlinjer tagits fram och en nationell handlingsplan för sysselsättningspolitiken i respektive medlemsstat utformats. Handlingsplanen visar vilken strategi Sverige har valt för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten.

Mål

Regeringens övergripande mål är att halvera den öppna arbetslösheten fram till slutet av år 2000. Därefter är målet full sysselsättning. I takt med att arbetslösheten sjunker föreslår regeringen att det gamla arbetslöshetsmålet kompletteras med ett nytt mål för sysselsättningen. Andelen sysselsatta av befolkningen skall öka från 74 procent år 1997 till 80 procent år 2004.

Arbetsmarknads-, arbetslivs- och jämställdhetspolitiken spelar en viktig roll i den ekonomiska politiken och därmed för möjligheten att nå regeringens övergripande mål. Arbetsmarknadspolitikens uppgift är främst att öka anpassningsförmågan på arbetsmarknaden. Det skall ske genom ett effektivt platsförmedlingsarbete som tillsammans med främst kompetenshöjande insatser och övriga åtgärder leder till en hög rörlighet på arbetsmarknaden. Det bidrar till att sysselsättningen kan öka och arbetslösheten minska utan att det uppstår inflationsdrivande flaskhalsar på arbetsmarknaden. Arbetslivspolitikerna skall verka för en god arbetsmiljö och ett utvecklande arbetsliv som är ett viktigt bidrag för skapande av nya jobb och för att inte människor skall förslitas, skadas och slås ut från arbetslivet. En central del i arbetslivet och dess utveckling och därmed för samhällets utveckling är jämställdhet mellan kvinnor och män.

Målen inom utgiftsområdet Arbetsmarknad och arbetsliv kan sammanfattas i att:

- hålla vakanstiderna nere för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan reguljärt arbete,
- skapa ett säkert och utvecklande arbetsliv,
- uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män i arbets- och samhällsliv.

Prioriteringar

I takt med att konjunkturen växer sig allt starkare är det viktigt att arbetsmarknadspolitikerna blir än mer tillväxtinriktad. De lediga platserna måste tillsättas snabbt och effektivt och rörligheten på arbetsmarknaden måste stimuleras för att främja den starka tillväxtfas som vi nu befinner oss i, utan att inflationsdrivande flaskhalsar och bristsituationer uppstår. Den omställning av arbetsmarknadspolitikerna som påbörjades i slutet av år 1997 och genomförs under år 1998 i syfte att höja effektiviteten, måste fortsätta även under år 1999. Den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen måste prioriteras i ökad utsträckning.

Arbetet med att motverka långa tider utan reguljärt arbete samt att förhindra att individer med en svag ställning på arbetsmarknaden, däribland många invandrare och funktionshindrade, slås ut från arbetsmarknaden måste prioriteras. Arbetet med att bryta den starkt könsuppdelade arbetsmarknaden måste även fortsättningsvis prioriteras. Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna är viktiga instrument för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män i arbetslivet och därmed samhällslivet i övrigt. Regeringen anser det vara angeläget att de som arbetar deltid ofrivilligt skall få möjlighet att arbeta den tid de önskar. Detta gäller inte minst inom vård- och omsorgssektorn. Regeringen anser vidare att det är viktigt att de personer som deltar i arbetslivet får tillgång till kompetensutveckling. Det gäller också äldre.

Österrike har som ordförandeland i EU, i arbetet med 1999 års sysselsättningsriktlinjer, valt att särskilt lyfta fram jämställdhetspolitiken. Det är en prioritering som ligger väl i linje med den svenska politiken. Vid det Europeiska rådets möte i Cardiff i juni 1998 aviserades att Sverige kommer att anordna en konferens om jämställdhet under hösten 1998. Konferensen anordnas i

samarbete med Österrike och kommer t.ex. att behandla frågor som lika lön för likvärdigt arbete och hur kvinnors förvärvsfrekvens påverkas av individbaserade skatte- och bidragssystem. Vidare har Sverige tillsammans med Storbritannien och Italien föreslagit konkreta och praktiska förstärkningar av skrivningarna om jämställdhet i EU:s sysselsättningsriktlinjer.

3.2.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Av följande tabell framgår några av de antaganden som har gjorts för arbetsmarknaden fram till och med år 1999.

Tabell 3.1 Antaganden

	1996	1997	1998	1999	2000
BNP, fasta priser	1,3	1,8	3,0	3,0	3,2
Produktivitet	1,3	2,9	2,0	1,9	1,4
Antal arbetade timmar	0,1	-1,1	1,1	1,2	1,5
Medelarbetstid	0,7	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2
Antal sysselsatta	-0,6	-1,0	1,3	1,5	1,8
Arbetskraft	-0,2	-1,1	-0,2	0,5	0,4
Öppen arbetslöshet, nivå	8,1	8,0	6,6	5,7	4,4
Personer i konjunkturberoende åtgärder, nivå	4,5	4,3	3,9	3,9	3,5

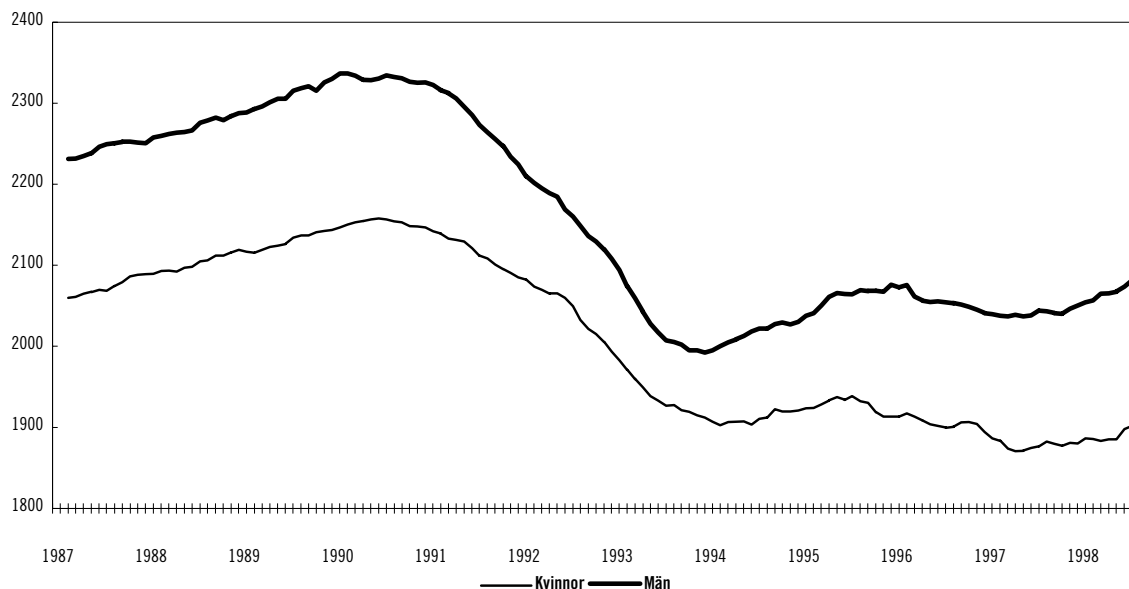
Källor: Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Sysselsättning

Arbetsmarknadsutvecklingen har under 1990-talet varit dramatisk. Förändringarna har påverkat kvinnor och män på olika vis. Den svenska arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad, dvs. kvinnor och män har oftast olika utbildning, arbetsvillkor och positioner i arbetslivet. Under de inledande åren av detta decennium minskade sysselsättningen mest för männen då konjunkturunedgången främst drabbade mansdominerande sektorer som industrin och byggsektorn. Under senare delen av 1990-talet har sysselsättningen minskat främst inom den offentliga sektorn, vilket närmast förklaras av stora besparingskrav inom denna sektor.

Detta gör att kvinnorna i större utsträckning än männen har berörts av sysselsättningsnedgången de senaste åren. Sedan årsskiftet 1997/98 har emellertid den totala sysselsättningen åter ökat - en ökning med ca 60 000 personer. Uppgången är jämnt fördelad mellan privat och offentlig sektor och även jämnt fördelad mellan män och kvinnor. Även antalet personer som deltar i arbetskraften har ökat under det första halvåret 1998. Detta är en naturlig följd av att efterfrågan på arbetskraft ökar.

Diagram 3.1 Antal sysselsatta män och kvinnor, 1000-tals personer

Källa: SCB

Under inledningen av 1990-talet utgjorde antalet tillfälliga anställningar drygt 400 000, vilket motsvarade ca 10 procent av samtliga anställda. Under hela 90-talet har de tidsbegränsade anställningarna ökat stadigt. Ökningen har fortsatt under det första halvåret 1998. Drygt 15 procent eller ca 520 000 personer av de anställda har i dag en tidsbegränsad anställning. Det tycks således finnas en trendmässig utveckling mot att allt fler får en lösare förankring på arbetsmarknaden. De flesta anställningar inleds med en provanställning och övergår sedan i många fall till en tillsvidare anställning. Att de tidsbegränsade anställningar-

na ökar under inledningen av en konjunkturuppgång är dock normalt. Det är framförallt ungdomar som har tidsbegränsade anställningar och för dessa är det ett sätt att komma in och få en fast förankring på arbetsmarknaden.

Även om antalet tidsbegränsade anställningar har ökat mer för män än för kvinnor under 1990-talet som helhet, är det alltså fler kvinnor än män som innehar någon form av tidsbegränsade anställningsavtal. För kvinnor innebär detta en ökning från knappt 13 procent till knappt 17 procent under 1990-talet medan andelen anställda män med tidsbegränsade kontrakt har ökat från ca 7,5 procent till drygt 12 procent.

Tabell 3.2 Antalet sysselsatta fördelat efter näringsgren, 1000-tals personer

	1995	1996	1997	1998:1
Jordbruk m.m.	124	115	109	102
Tillverkningsindustri m.m.	802	809	800	797
Byggnadsindustri	230	225	218	213
Privata tjänster	1 542	1 548	1 567	1 578
Kommunala myndigheter	1 094	1 071	1 034	1 041
Statliga myndigheter	192	192	189	188
Totalt	3 988	3 963	3 921	3 923

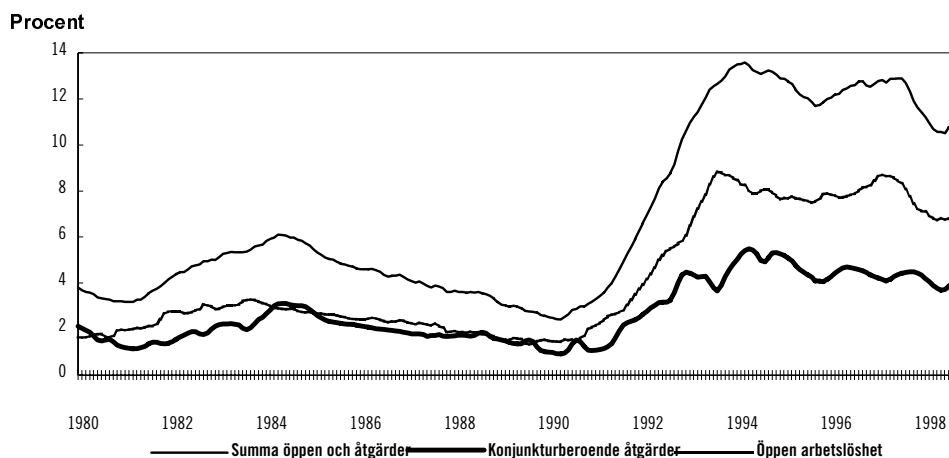
Källa: SCB.

Andelen som arbetar deltid i Sverige har under större delen av 1990-talet uppgått till ca 24 procent av de anställda. Det finns emellertid branscher där deltidarbete är mer vanligt förekommande. Inom den offentliga sektorn arbetar drygt en tredjedel deltid vilket kan jämföras med knappt 20 procent inom övriga branscher. Det är framför allt kvinnor som arbetar deltid. Kvinnor svarar för ca 80 procent av allt deltidarbete vilket förklaras av att det är främst inom de kvinnodominerande branscherna som deltidarbete förekommer. Inom vård- och omsorgssektorn arbetar totalt sett 44 procent deltid. 47 procent av kvinnorna arbetar deltid inom denna sektor. Utvecklingen av deltidarbete under 1990-talet tyder inte på att andelen som arbetar deltid har ökat. Dock är det fortfarande så att en stor andel av de anställda inom den offentliga sektorn, i synnerhet inom vård- och omsorgssektorn, arbetar deltid.

Arbetslöshet

Under inledningen av 1990-talet ökade arbetslösheten mest för män som ett resultat av den kraftigt minskade sysselsättningen inom tillverknings- och byggnadsindustrin. Under konjunkturuppgången åren 1994 och 1995 minskade dock arbetslösheten för män medan arbetslösheten för kvinnor i stort var oförändrad. Detta förklaras av att uppgången medförde en ökad sysselsättning inom industrin. Arbetslöshetsökningen bland kvinnor beror till stor del på neddragningarna inom den offentliga sektorn. Även de stora personalnedskärningarna inom det kontorsadministrativa området har bidragit till kvinnors ökade arbetslöshet. I slutet av mars 1993 var skillnaden mellan mäns och kvinnors arbetslöshet som störst, 3,3 procentenheter. Därefter närmade sig dock kvinnornas arbetslöshet männens till följd av fortsatta besparingar inom den offentliga sektorn, företrädesvis inom kommunerna. Samtidigt kunde män i större utsträckning ta del av den konjunkturuppgång som inträffade under åren 1994 och 1995.

Diagram 3.2 Öppet arbetslösa och personer i konjunkturberoende åtgärder i förhållande till arbetskraften

Sedan sommaren 1997 har arbetslösheten minskat kraftigt. För kvinnor var nedgången i arbetslösheten under hösten 1997 främst en effekt av kunskapslyftet medan män i större utsträckning kunde ta del av konjunkturuppgången. Under det första halvåret 1998 har arbetslösheten fortsatt att ligga på en låg nivå jämfört med föregående år. I augusti 1998 uppgick den öppna arbetslösheten till 7,7 procent för kvinnor och 6,8 procent för män. Detta innebär att arbetslösheten har minskat med 1,4 procentenheter för män och 1,2 procentenheter för kvinnor sedan sommaren 1997.

För såväl unga kvinnor som unga män har den senaste utvecklingen på arbetsmarknaden inneburit en förbättring. Arbetslösheten bland ungdomarna har minskat sedan årsskiftet 1996/97. I dag uppgår arbetslösheten bland unga män till 12,4 procent och till 14,3 procent för unga kvinnor. En förklaring till den positiva utvecklingen under det senaste halvåret är en ökad sysselsättning, främst i form av tidsbegränsade anställningar.

Både antalet långtidsarbetslösa och antalet långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna har minskat kraftigt under innevarande budgetår. Målet för AMV är att högst 75 000 personer i genomsnitt under budgetåret får vara långtidsarbetslösa och att högst 100 000 personer i genomsnitt under budgetåret får vara långtidsinskrivna. I slutet av augusti 1998 var 53 000 personer långtidsarbetslösa och 88 000 personer långtidsinskrivna. Orsaken till att målen överträffats har

främst varit att regeringen har underskattat kraften i konjunkturförbättringen. Bland ungdomarna är minskningen av antalet långtidsarbetslösa särskilt påtaglig under det senaste året. Regeringens mål är att ingen ungdom skall vara arbetslös i mer än 100 dagar utan att få ett erbjudande om arbete eller utbildning. I slutet av augusti 1998 var 5 800 ungdomar i åldern 18-24 år långtidsarbetslösa och av dessa hade 2 900 inte fått något erbjudande om arbete eller utbildning. Således har AMS inte lyckats uppnå regeringens mål för ungdomar.

För de utländska medborgarna – i synnerhet de utomnordiska medborgarna – är arbetsmarknadsläget besvärligt. Samtidigt som många av de tidigare arbetskraftsinvandrarerna har förlorat sina arbeten under 1990-talet har många av de nyanlända inte kunnat etablera sig på arbetsmarknaden. Den senaste tidens ökade arbetskraftsefterfrågan har emellertid medfört att arbetslösheten också har minskat bland de utländska medborgarna. Arbetslösheten bland de utländska medborgarna uppgår i dag till knappt 21 procent vilket är en kraftig nedgång jämfört med första halvåret 1997 då arbetslösheten uppgick till drygt 25 procent. Sysselsättningsgraden är dock fortfarande väldigt låg bland de utländska medborgarna, ca 46 procent första halvåret 1998 jämfört med ca 44 procent första halvåret 1997.

EU:s sysselsättningsriktlinjer

I samband med 1998 års ekonomiska vårproposition lämnade Sverige in en nationell handlingsplan för sysselsättningen till EU-

kommissionen. Sveriges handlingsplan bygger, liksom övriga medlemsländers, på de riktlinjer för sysselsättning som antogs vid toppmötet om sysselsättning i Luxemburg november 1997 och av Europeiska rådet i december 1997. I slutsatserna från toppmötet utvecklas också synen på den procedur för samordning och övervakning som Amsterdamfördraget och sysselsättningsriktlinjerna innebär. Riktlinjerna skall infogas i nationella handlingsplaner för sysselsättningen som utarbetas av medlemsstaterna i ett flerårigt perspektiv. En första avstämning av medlemsstaternas handlingsplaner gjordes vid Europeiska rådets möte i Cardiff i juni 1998. Därefter har handlingsplanerna kompletterats men en implementeringsrapport under sommaren 1998.

EU:s sysselsättningsriktlinjer är indelade i fyra huvudområden; att förbättra anställbarheten, att utveckla företagargrandan, att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga och att stärka jämställdhetspolitiken. Inom varje huvudområde finns ett antal riktlinjer som anger vad länderna bör göra och i vissa fall finns konkreta mål som länderna skall sträva efter att uppnå. Sysselsättningsriktlinjerna, vars inriktning Sverige aktivt har påverkat, ligger väl i linje med den svenska arbetsmarknadspolitik och innebär framförallt att förhindra långtidsarbetslöshet bland alla grupper i samhället genom en ökad prioritering av utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik för att därigenom öka anställbarheten.

I tre fall anger riktlinjerna kvantitativa mål för medlemsländernas sysselsättningspolitik. För det första skall alla arbetslösa ungdomar erbjudas arbete, åtgärd, utbildning eller någon annan aktiverande insats inom 6 månader. För det andra skall motsvarande erbjudas arbetslösa vuxna inom 12 månader. Slutligen skall andelen arbetslösa som deltar i aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgå till genomsnittet för de tre mest framgångsrika länderna, vilket är 20 procent.

Sverige uppfyller väl de tre kvantitativa målen. I flera fall är regeringens ambition mer långtgående än vad riktlinjerna anger, bl. a. vad gäller åtgärder för unga arbetslösa.

3.2.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Arbets- och kompetenslinjen utgör hörnstenen i den svenska arbetslivs- och arbetsmarknadspolitik. Aktiva insatser prioriteras före passivt un-

derstöd för att främja en snabb platstillättning och motverka långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden. Det innebär att de som har svårigheter att få eller behålla ett arbete i första hand skall erbjudas utbildning eller andra kompetenshöjande insatser för att öka deras anställbarhet. Dessa insatser tillsammans med en effektiv platsförmedling motverkar inflationsdrivande flaskhalsar och förbättrar därmed arbetsmarknadens funktionssätt. Det är även av stor betydelse att arbetslivet främjar kompetensutveckling samt lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden och i arbetslivet. Jämställdhetspolitiken skall genomsyra samtliga politikområden och arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna är ett viktigt instrument för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män i arbetslivet och därmed samhällslivet i övrigt.

Arbetsmarknadspolitikerna är ett centralt instrument för att nå regeringens övergripande mål om tillväxt, stabilitet och rättvis fördelning och därmed för att nå de kortsiktiga målen om halverad arbetslöshet och ökad sysselsättning samt det långsiktiga målet om full sysselsättning. Sverige befinner sig för närvarande i begynnelsen av en högkonjunktur. Centrala uppgifter för arbetsmarknadspolitikerna är därför att snabbt och effektivt tillsätta de lediga platserna och att i största möjliga mån stimulera arbetskraftens rörlighet i syfte att öka sysselsättningen samt motverka inflationsdrivande flaskhalsar och bristsituationer. De förändringar som ägt rum år 1997 och det som genomförs under år 1998 strävar till att höja effektiviteten inom arbetsmarknadspolitikerna. Detta sker dels genom en fortsatt prioritering av utbildnings- och kompetenshöjande insatser, dels genom en ökad decentralisering av arbetsmarknadspolitikerna och av förstärkt verksamhetsuppföljning. Arbetsmarknadspolitikerna bör utvecklas så att den också förenar miljö- och sysselsättningsmål och samtidigt påskyndar omställningen till en ekologisk hållbar utveckling.

Arbetslivspolitikerna skall främja arbetslivets utveckling med möjlighet till personlig utveckling och arbete för den enskilde samt ökad tillväxt och produktivitet genom ny teknik, organisationsförändringar, kompetensutveckling och en sund lönebildning. Den har till uppgift att förebygga arbetsskador och ohälsa i arbetslivet och därigenom motverka utslagning samt att hjälpa människor tillbaka i arbete. En annan viktig uppgift är att utveckla ny kunskap och att föra kunskaper och erfarenheter vidare, så att arbetsmiljöarbetet kan förbättras ytterligare. Arbetslivs-

politiken skall också motverka en uppdelning av arbetslivet vad gäller arbetsvillkor, bland annat de olika villkor som råder mellan kvinnor och män på grund av den könsuppdelade arbetsmarknaden och den ojämna fördelningen av ansvaret för hem och barn. Till arbetslivspolitikerna hör också frågor om arbetsrätt och arbetstider. Ett bra arbetsliv och fungerande spelregler på arbetsmarknaden ökar produktiviteten samt främjar ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

Jämställdhetspolitiken skall genomsyra alla politikområden. Inom ramen för jämställdhetspolitiken fortsätter arbetet med att omfördela makt och inflytande mellan kvinnor och män i samhället. Ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra alla delar av regeringens politik. Ett centralt mål för regeringens politik för arbete och tillväxt är att det råder lika villkor för män och kvinnor på arbetsmarknaden och i arbetslivet.

Staten som arbetsgivare utgör en del av den statliga förvaltningspolitiken. Området omfattar främst hur staten som arbetsgivare behandlar frågor om personal- och chefsförsörjning, personalutveckling och personalrörlighet samt löne- och anställningsfrågor.

Regeringen har i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136, bet. KU 1997/98:31, rskr. 1997/98:294) lagt fram riktlinjerna för förvaltningspolitiken i stort. Regeringen kommer bl.a. att ägna ökad uppmärksamhet åt kompetens- och utbildningsfrågor i syfte att stimulera myndigheternas kompetensförsörjning och främja kvalitetsarbetet inom förvaltningen.

I enlighet med vad som sades i budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, Utg.omr. 14, s. 80 ff.) har myndigheterna ålagts att inom ramen för regeringens system för arbetsgivarpolitisk uppföljning årligen redovisa sin kompetensförsörjning och de mål som gäller för denna. En samlad redovisning av innevarande års arbetsgivarpolitiska uppföljning lämnas i den reviderade finansplanen (prop. 1998/99:1 Vol. 1, avsnitt 9).

Under maj 1998 träffade Arbetsgivarverket ramavtal om löner m.m. för arbetstagare hos staten (RALS 1998-2001) med de centrala arbetstagarorganisationerna. En utförligare beskrivning lämnas i den reviderade finansplanen (Vol. 1, avsnitt 9).

I propositionen om den statliga förvaltningspolitiken återges regeringens chefpolicy (s. 51 ff.) där myndighetscheferna ses som främsta målgrupp. Myndighetscheferna förväntas i sin

tur tillämpa regeringens policy på underlydande chefer.

I propositionen har regeringen också uttalat att den avser att se över regleringen av bisysslor inom statsförvaltningen, främst avseende skyldigheten att anmäla sådan syssla. Översynen påbörjas under hösten.

3.2.3 Effekter av statliga insatser

Arbets- och kompetenslinjen har varit vägledande för insatserna inom arbetsmarknadspolitikerna, vilket hittills också visat sig ge positiva resultat. De lediga platserna har tillsatts relativt snabbt. Flaskhalsar och bristyrken har kunnat motverkas. Arbetslösheten och långtidsarbetslösheten har minskat kraftigt. Antalet sysselsatta och arbetslösa arbetshandikappade och utländska medborgare har förändrats på ungefär samma sätt som för övriga. En bidragande orsak till detta har också varit, förutom konjunkturuppgången, regeringens utbildningssatsning kunskapslyftet.

Grupper med en svagare anknytning till arbetsmarknaden såsom ungdomar, arbetshandikappade och invandrare har prioriterats till de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna genom att de fått en större andel av åtgärdsplatserna än vad de utgör av de arbetslösa. Den stigande arbetslösheten bland kvinnor har också motverkats genom att arbetslösa kvinnor har fått en allt större del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

För ungdomarna har långtidsarbetslösheten under det senaste året minskat kraftigt, vilket delvis är ett resultat av regeringens starkt uttalade ambition att ingen ungdom skall vara arbetslös i 100 dagar eller mer utan att få ett erbjudande om ett jobb eller utbildning.

De ökade medlen till JämO från och med budgetåret 1997 har inneburit att JämO har intensifierat sitt arbete bl.a. med att följa upp arbetsgivaraktiva jämställdhetsarbete.

3.2.4 Regeringens slutsatser

För att uppnå regeringens mål om en ökad sysselsättning och halverad arbetslöshet i slutet av år 2000 är det viktigt att arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna än mer inriktas mot att främja tillväxten i ekonomin. Viktiga instrument inom arbetsmarknadspolitikerna för att uppnå målen är en fortsatt prioritering av en snabb tillsättning av de lediga platserna samtidigt som de arbetsmark-

nadspolitiska åtgärderna bör användas mer strategiskt för att motverka flaskhalsar och bekämpa långa tider utan reguljärt arbete. Den inriktning som regeringen redan påbörjat med en ökad satsning på yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning framför praktikåtgärder för att motverka bristyrken och flaskhalsar bör fortsätta. Trots den förbättrade arbetsmarknadssituationen bedömer regeringen att det även under de närmaste åren kvarstår behov av relativt omfattande arbetsmarknadspolitiska insatser främst för att erbjuda arbetslösa kompetenshöjande insatser för att öka anställbarheten. Det är även viktigt att i konjunkturuppgången rikta insatser mot redan anställda för att motverka bristyrken samtidigt som arbetslösa som ersätter dem som deltar i olika kompetenshöjande insatser får en chans att få den nödvändiga arbetslivserfarenhet som krävs för att öka deras chanser till ett reguljärt arbete. Det finns ett stort behov av ökad IT-kompetens i hela samhället. Regeringen anser att det är viktigt att IT-kompetensen inom den offentliga sektorn breddas.

Inom arbetslivspolitikerna har ansträngningar fortlöpande gjorts för att fullfölja regeringens ambition att förbättra förutsättningarna för att åstadkomma moderna arbetsorganisationer i arbetslivet. Dessa kännetecknas av delaktighet, helhetsperspektiv, jämställdhet mellan kvinnor och män, kompetensutveckling av de anställda samt en god arbetsmiljö i övrigt med förebyggande av fysiska och psykiska hälsorisker. Regeringens uppfattning är att ett säkert och utvecklande arbetsliv är en förutsättning för det pågående arbetet med att åstadkomma en ekologisk hållbar utveckling.

JämO skall främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och i samhället samt för att se till att jämställdhetslagen följs. De ökade medlen som har anvisats till JämO har inneburit att JämO kunnat intensifiera sin verksamhet. Det är dock för tidigt att göra en helhetsbedömning av effekterna av resursförstärkningen. JämO skall senast den 1 mars 1999 redovisa hur det ökade anslaget har påverkat myndighetens verksamhet. Först därefter kommer regeringen att göra en djupare analys av verksamhetens inriktning och omfattning.

3.3 Åtgärder utanför utgiftsområdet

Arbetsmarknadspolitiken är en integrerad del i den ekonomiska politiken. Regeringens utbildningssatsning kunskapslyftet anknuter i högsta grad till arbets- och kompetenslinjen inom arbetsmarknadspolitiken. Detta gäller även de stöd som finns till ökat företagande och ökad sysselsättning. De ökade statsbidragen till kommunerna, en nivåhöjning med 20 miljarder kronor år 2000 jämfört med år 1996, innebär möjligheter för kommunerna att behålla och utöka sin personalstyrka.

Utgiftsutvecklingen

	Utfall 1997 ²	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998 ²	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
Arbetsmarknad	32 855	34 529	33 517	34 721	35 347	33 765
Arbetsliv	5 745	5 584	5 632	5 377	5 417	5 433
Jämställdhet mellan kvinnor och män	20	31	35	33	34	34
Staten som arbetsgivare	8 161	8 104	8 004	8 143	8 083	8 175
Totalt för utgiftsområde 14	46 781	48 248	47 188	48 274	48 881	47 407

1 Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen

2. Exklusive äldreanslag

4 Arbetsmarknad

4.1 Omfattning

Arbetsmarknadsverket (AMV) är den myndighet som i huvudsak svarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten under verksamhetsområdet. Utgifterna under verksamhetsområdet avser därför till största delen finansieringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och AMV:s förvaltningskostnader. Verksamhetsområdet omfattar även utgifter för Europeiska socialfonden, utgifter för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering samt utgifter för vissa kostnader för införandet av en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring. Inom verksamhetsområdet finns även avgiftsfinansierade verksamheter såsom Arbetslivstjänster och Aske kursgård som inte redovisas på statsbudgeten.

4.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997 ¹	Anslag 1998 ²	Utgifts- prognos 1998 ³	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
32 855	34 529	33 517	34 721	35 347	33 765

¹ I beloppet ingår ej 3,1 miljarder kronor för utgifter från det äldre anslaget 1995/96

X A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

² Varav anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder höjts med 606 miljoner kronor på tillägsbudget

³ I beloppet ingår ej 619 miljoner kronor för utgifter från det äldre anslaget 1995/96

X A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Vid utgången av år 1997 var ca 11 500 årsarbetare anställda inom AMV, varav ca 9 500 på arbets-

förmedlingar och arbetsmarknadsinstitut. Under budgetåret 1997 deltog i genomsnitt drygt 197 000 personer per månad i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finansieras under verksamhetsområdet samtidigt som drygt 51 000 personer var anställda med lönebidrag eller i skyddad anställning hos offentliga arbetsgivare (OSA). Under det första halvåret 1998 omfattade de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i genomsnitt 187 500 personer per månad och antalet personer anställda med lönebidrag eller OSA uppgick till drygt 54 000 personer.

Förändringar

Riksdagens beslut att AMV under budgetåren 1995/96–1998 skall spara 307 miljoner kronor på AMS och länsarbetsnämndernas förvaltningskostnader har genomförts och de återstående omställningsarbetet fullföljs under budgetåret 1998. Riksdagen beslutade med anledning av förslag i budgetpropositionen för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:AU1, rskr. 1997/98:125) att AMV får använda totalt 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut, dvs. 150 miljoner kronor mer än under budgetåret 1997.

Under åren 1997 och 1998 har det i takt med konjunkturförbättringen skett en successiv omläggning av politiken bort från praktikåtgärder till mer tillväxtfrämjande åtgärder såsom olika former av utbildning. Som ett resultat av detta har bl.a. den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen ökat och färre personer deltagit i praktikåtgärder under det första halvåret 1998

jämfört med motsvarande period i fjol. Riksdagen beslutade vidare på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 om ett nationellt program för IT-utbildning (prop. 1997/98:1, yttr. 1997/98:AU3y, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:44) som skall pågå under 1998 och 1999.

En särskild satsning har påbörjats för att minska arbetslösheten främst bland lågutbildade ungdomar genom en utvecklingsgaranti som tillsammans med kommunernas ansvar för unga arbetslösa syftar till att ungdomar skall erbjudas aktiva insatser inom 100 dagars arbetslöshet. Det har även skett en sysselsättningsinsats inom byggsektorn på grund av den mycket höga arbetslösheten bland byggnadsarbetare. Detta har skett bl.a. genom att arbetsmarknadspolitiska resurser, främst i form av anställningsstöd, riktats till byggprojekt inom de omfattande satsningar regeringen tagit initiativ till inom miljö- och energiområdet för ett ekologiskt hållbart Sverige.

I regeringens strävan att förenkla reglerna kring de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har bl.a. åtgärderna beredskapsarbete, rekryteringsstöd och utbildningsvikariat sammanförts till en stödform, anställningsstöd. Finansieringsbidraget har höjts för arbetsgivare som anordnar arbetsplatsintroduktion för att bl.a. motverka undanträngningseffekter. Av samma skäl har också kraven på samråd med de fackliga organisationerna skärpts innan någon placeras i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Till följd av att ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen har höjts har även utbildningsbidragets storlek för personer som har rätt till arbetslöshetsersättning ökat i motsvarande utsträckning.

Arbetslösa invandrare har fått en möjlighet till ett förlängt starta-eget bidrag. För att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden har även under budgetåret 1998 avsatts 30 miljoner kronor till särskilda brytprojekt. Ramen för otraditionella insatser har ökat från 600 miljoner kronor under budgetåret 1997 till 1 792 miljoner kronor under år 1998 bl.a. för att göra det möjligt att öka det lokala inflytandet i arbetsmarknadspolitiken. Av detta belopp är 1 742 miljoner kronor beräknade under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder och 50 miljoner kronor under anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade. Den utökade ramen för otraditionella insatser är främst ett resultat av regeringens beslut att initiera en regional försöksverksamhet kring en offensiv regional och lokal arbetsmarknadspolitik fram till utgången av budgetåret 1999. Försöksverksamheten pågår i Skåne, Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands

och Jämtlands län. Den innebär bl.a. att målet för omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har ersatts med ett sysselsättningsmål och ett mål för den totala obalansen på arbetsmarknaden i form av andelen som är arbetslösa eller befinner sig i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd, samt en utökad ram för otraditionella insatser under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna gäller dock för den pågående försöksverksamheten utan undantag.

Prioriteringar

Under år 1999 skall den omläggning av arbetsmarknadspolitiken mot en mer tillväxtinriktad politik som påbörjats under det senaste året fortsätta. Riksdagens beslut om en regional näringspolitik och om ett program för utarbetande av regionala tillväxtavtal bör kunna resultera i förbättrad samordning av statens resurser för tillväxt och sysselsättningsfrämjande åtgärder. Arbetsmarknadspolitiken spelar en viktig roll i detta sammanhang.

Antalet personer i olika yrkesinriktade utbildningar skall hållas på en hög nivå samtidigt som praktikåtgärderna skall fortsätta att minska. Arbetsförmedlingens huvuduppgift är att snabbt tillsätta lediga platser och motverka långa arbetslöshetstider. Det sker främst genom en effektiv platsförmedling med kompetenshöjande insatser för att öka de arbets sökande anställbarhet men också via olika åtgärder som understryker arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring. Därigenom kan tillväxten och sysselsättningen öka och arbetslösheten minska utan att inflationen tar fart. Under år 1999 skall målen för arbetsmarknadspolitiken och AMV vara att:

- hålla vakanstiderna nere för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan reguljärt arbete.

4.3 Resultatbedömning och slutsatser

Övergripande mål och verksamhetsmål budgetåren 1997 och 1998

För budgetåren 1997 och 1998 angavs tre övergripande mål för AMV:

- hålla nere vakanstiderna för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,
- motverka långa tider utan arbete.

De övergripande målen har brutits ned till ett antal verksamhetsmål. De kvantitativa verksamhetsmålen och AMV:s resultat återfinns i följande tabell.

Tabell 4.2 Kvantitativa verksamhetsmål för budgetåren 1997 och 1998

	Mål 1997	Resultat 1997	Mål 1998	Resultat första halvåret 1998
Andel av de lediga platser som anmäls till af som skall anvisas med lämplig sökande	88%	89%	90%	91%
Antal långtidsarbetslösa skall i genomsnitt per månad inte överstiga	100 000	94 800	73 000	57 600
Alla långtidsarbetslösa ungdomar skall erbjudas arbete eller åtgärd inom 100 dagar	Ej mål 1997	Ej mål 1997	0	2 600
Antal långtidsinskrivna skall i genomsnitt per månad inte överstiga	120 000	118 900	100 000	97 400
Antal personer som deltar i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall inte överstiga	207 000	197 100	130 000*	124 300*
Antal arbetshandikappde som deltar i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall minst utgöra	26 000	27 000	17 000*	18 600*
Antal sysselsatta inom ramen för anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade skall minst utgöra	50 000	51 000	53 000	54 000
Målsättning för den genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag	60%	59%	58%	60%

* Exklusive Skåne, Gävleborgs, Dalarnas, Jämtlands och Värmlands län som är försökslän

AMV har uppnått samtliga verksamhetsmål med undantag för den planerade omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för budgetåret 1997. Under första halvåret 1998 har AMV inte uppnått verksamhetsmålen för den planerade omfattningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, antalet långtidsarbetslösa ungdomar och bidragsnivån för lönebidrag.

Under budgetåret 1997 reviderades målen för antalet långtidsarbetslösa och antalet långtidsinskrivna arbetssökande. Revideringen av verksamhetsmålen gjordes delvis på grund av förändringar i AMV:s verksamhetsstatistik, men huvudskälet var det försämrade arbetsmarknadsläget under det första halvåret 1997. Förändringen av arbetslöshetsdefinitionen i verksam-

hetsstatistiken får till följd att det redovisade antalet arbetslösa ökar något samtidigt som en större överensstämmelse med SCB:s officiella arbetslöshetsstatistik uppnås. Under budgetåret 1998 har målen för den planerade omfattningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder reviderats när försöksverksamheten utökades till att omfatta Skåne, Gävleborgs, Dalarnas, Jämtlands och Värmlands län.

Under den senare delen av år 1997 ökade platsinflödet vid arbetsförmedlingarna. Andelen platser med anvisad lämplig sökande har ökat fram till första halvåret 1998. De platser som inte har fått lämpliga sökande anvisade återfinns främst inom yrken med krav på relativt hög utbildning – i många fall eftergymnasial utbildning

eller krav på teoretisk specialkompetens. I samband med att platsinflödet ökade uppstod en tendens till att vissa arbetsgivare hade svårigheter att rekrytera efterfrågad arbetskraft. Det gällde främst lediga platser med krav på högskoleutbildning inom teknik och data, hälso- och sjukvård och lärarplatser. AMV skall noggrant följa varje tendens till flaskhalsar på arbetsmarknaden. AMS redovisar varje månad utvecklingen till Arbetsmarknadsdepartementet. AMS utarbetar också i enlighet med regeringens uppdrag en ny metod för att följa vakanstiderna för lediga platser. Under hösten 1998 kommer AMS att påbörja mätningar som bygger på intervjuer med arbetsgivarna i syfte att mäta tiden från att platsen anmälts till arbetsförmedlingen till att arbetsgivaren anser att de fått förslag på sökande för att kunna anställa. Även den kvalitativa aspekten om arbetsgivaren är nöjd med arbetsförmedlingens insatser kommer att mätas. Härigenom bör det enligt regeringens bedömning bli möjligt att på ett bättre sätt mäta och följa vakanstidernas utveckling.

Under budgetåret 1998 skall de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna användas så att de tillsammans med anvisning av lämpliga sökande till de lediga platserna medverkar till att bryta könssuppdelningen på arbetsmarknaden.

Resultatinformation inom de prioriterade områdena

Ovan har regeringen redogjort för resultaten under budgetåren 1997 och 1998 på en mera övergripande nivå. Regeringen har som mål att sökande som har särskilt svårt att hävda sig på arbetsmarknaden skall prioriteras i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I det följande ges en mera detaljerad beskrivning för olika sökandegrupper och andra prioriterade områden för budgetåret 1997 och första halvåret 1998. I tabellen nedan framgår i vilken utsträckning olika grupper av arbetssökande har fått ta del av de konjunkturberoende åtgärderna i förhållande till hur stor andel de utgör av de arbetslösa. Som framgår av tabellen är kvinnor, ungdomar, arbetshandikappade samt utomnordiska medborgare något överrepresenterade bland dem som får åtgärder. Det finns dock en tendens till att utomnordiska medborgare prioriteras i allt mindre utsträckning till åtgärder.

Tabell 4.3 Andel arbetslösa samt i åtgärd fördelat på kön och ålder och bland prioriterade grupper (procent)

	ARBETSLÖSA ¹			ÅTGÄRDER		
	95/96	97	98 ²	95/96	97	98 ²
Kvinnor	46	46	44	46	48	49
Män	54	54	56	54	52	51
Totalt	100	100	100	100	100	100
55- år	9	9	9	6	4	4
25-54 år	68	70	73	66	69	70
20-24 år	19	18	15	23	20	19
18-19 år	4	3	2	5	7	6
Totalt	100	100	100	100	100	100
Arbets- handikappade	9	10	10	14	15	15
Utomnordiska medborgare	11	11	11	14	13	12

¹ Enligt ny arbetslöshetsdefinition i AMV:s verksamhetsstatistik

² Avser första halvåret 1998

Långtidsarbetslösa

Långtidsarbetslösheten ökade kraftigt i takt med att arbetslösheten steg under konjunktturnedgången i början av 1990-talet. Under budgetåret 1997 har utvecklingen vänt och långtidsarbetslösheten minskar både bland män och kvinnor. Andelen långtidsarbetslösa av samtliga arbetslösa uppgick till 20 procent under det första halvåret 1998. Antalet långtidsarbetslösa har minskat med 47 procent bland kvinnor och med 44 procent bland män första halvåret 1998 jämfört med ett år tidigare.

Diagram 4.1 Antal långtidsarbetslösa januari 1992 till juli 1998

Källa: AMS

De viktigaste förklaringarna till att långtidsarbetslösheten har minskat under år 1997 är kunskapslyftet och möjligheten att få tillfällig avgångsersättning samt de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. De långtidsarbetslösa utgjorde 36 procent av samtliga arbetslösa som hade påbörjat en åtgärd.

Långtidsinskrivna

Personer som har varit inskrivna mer än två år på arbetsförmedlingen och inte haft reguljärt arbete räknas som långtidsinskrivna. Män är överrepresenterade bland de långtidsinskrivna. Det beror bl.a. på att kvinnor i större omfattning har vikariat och timanställning. Åldersmässigt är de långtidsinskrivna relativt jämt fördelade över alla åldrar, förutom i de allra yngsta åldrarna. De grupper av arbetssökande som har den högsta andelen långtidsinskrivna är arbetshandikappade och personer med utomnordiskt medborgarskap.

De individuella handlingsplanerna har stor betydelse för möjligheterna att snabbt hitta lämpliga åtgärder som innebär att den arbetssökande får ett reguljärt arbete. I regleringsbrevet för AMV för budgetåret 1997 fastslogs att alla arbetssökande som var eller riskerade att bli långtidsarbetslösa skall ha en individuell handlingsplan. I slutet av juni 1997 hade 60 procent av de sökande som var eller riskerade att bli långtidsarbetslösa en individuell handlingsplan. Vid motsvarande tidpunkt år 1998 hade 91 procent av dessa sökande en handlingsplan. Enligt de upprättade handlingsplanerna har bl.a. 44 procent av kvinnorna och 39 procent av männen behov av att erhålla kompetenshövande insatser.

Tabell 4.4 Antalet långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna och deras andel av arbetslösa respektive samtliga inskrivna

	LÅNGTIDARBETSLÖSA				LÅNGTIDS- INSKRIVNA ²	
	1997 Antal	%	1998 ¹ Antal	%	1998 Antal	%
Kvinnor	40 071	24	23 104	18	39 460	18
Män	54 770	27	34 494	22	57 954	23
Totalt	94 841	26	57 597	20	97 414	20
55-år	14 445	44	9 785	37	9 807	24
25-54 år	61 864	24	39 532	19	82 041	24
20-24 år	17 401	27	7 921	18	5 550	7
18-19 år	1 132	10	360	6	16	0
Totalt	94 841	26	57 597	20	97 414	20
Arbets- handikappade Utomnordiska medborgare	12 699	35	8 178	28	22 020	39
	11 313	29	7 233	23	15 547	28

¹ Avser första halvåret 1998² Arbetsökande som varit inskrivna vid förmedlingen i minst två år och som under denna tid ej har haft ett reguljärt arbete

Ungdomar

Arbetsmarknadsläget för ungdomar är fortsatt problematiskt, även om ungdomsarbetslösheten har minskat under år 1997 jämfört med föregående år. Ungdomar har generellt sett en större chans än övriga grupper att få ett arbete när konjunkturen vänder uppåt. De har dock oftare tidsbegränsade anställningar och arbetar oftare deltid. Andelen ungdomar i arbetskraften har minskat kraftigt under 1990-talet. Mellan åren 1990 och 1997 minskade arbetskraftsdeltagandet för ungdomar mellan 20 och 24 år från 82 till 63 procent. Den främsta förklaringen är att allt fler ungdomar studerar.

Under första halvåret 1998 har i genomsnitt 8 300 ungdomar per månad, varav 39 procent kvinnor och 61 procent män, varit arbetslösa i mer än 100 dagar. Detta utgör 17 procent av samtliga arbetslösa ungdomar och 14 procent av samtliga långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten minskade kraftigt för ungdomar, både antals- och andelsmässigt, mellan åren 1997 och 1998. Minskningen var något större för unga kvinnor än för unga män.

De dominerande arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för unga under år 1997 samt under första halvåret 1998 var arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsintroduktion samt åtgärder inom ramen för kommunernas ansvar för ungdomar.

Tabell 4.5 Genomsnittliga antalet ungdomar i de vanligaste arbetsmarknadspolitiska åtgärderna

	1997		1998 ¹	
	Totalt	Andel kv Andel män	Totalt	Andel kv Andel män
Kommunalt ansvar 18-20 år	14 120	60 40	14 440	60 40
Arbetsplats-introduktion	12 310	46 54	7 980	45 55
Arbetsmarknads-utbildning	7 230	42 58	9 140	40 60

¹ Avser första halvåret 1998

Äldre

Andelen äldre som deltar i arbetslivet har minskat kraftigt under 1900-talet men sysselsättningsgraden är alltjämt mycket hög i ett internationellt perspektiv. Arbetskraftens medelålder kommer att stiga under de närmaste tio åren till följd av att andelen i åldrarna 55-64 år ökar kraftigt. Under lågkonjunkturen under 1990-talet ökade genomsnittsåldern bland de sysselsatta betydligt. Detta har inneburit att andelen äldre på arbetsplatserna ökar vilket medför att arbetsgivarna försöker rekrytera yngre personer. En bidragande orsak är att äldre har en allmänt lägre utbildningsnivå jämfört med den yngre åldersgruppen och arbetsgivarna vill rekrytera personer med ny och högre kompetens. Det har blivit allt vanligare att äldre lämnar arbetslivet före 65 års ålder. År 1997 förvärvsarbetade 39 procent av männen året innan de fyllde 65 år jämfört med 28 procent av kvinnorna.

Arbetslösheten för de äldre ligger lägre än genomsnittet. Samtidigt har de äldre som förlorat sitt arbete mycket svårt att åter komma in på arbetsmarknaden. Det är viktigt att under rådande konjunkturuppgång uppmärksamma de äldres situation på arbetsmarknaden. Inom ramen för Finlands ordförandeskap kommer den finska regeringen sätta arbetsmarknadsfrågor för de äldre i fokus. Den svenska regeringen kommer att särskilt uppmärksamma de äldres situation på arbetsmarknaden under FN:s äldreår 1999.

De äldre skall prioriteras i AMV:s verksamhet. Under budgetåret 1997 var i genomsnitt per månad knappt 33 000 personer i åldersgruppen 55-64 år öppet arbetslösa, varav drygt 19 000 var män och ca 14 000 kvinnor. Den dominerande arbetsmarknadspolitiska åtgärden för äldre var under budgetåret 1997 arbetslivsutveckling (ALU), där i genomsnitt 4 500 personer i åldersgruppen deltog. Av dessa var 30 procent kvinnor

och 70 procent män. Den 1 november 1996 infördes en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd under utgiftsområde 13 som enbart riktar sig till äldre långtidsarbetslösa över 55 år, Offentliga tillfälliga arbeten för äldre (OTA).

Det genomsnittliga antalet deltagare per månad var under budgetåret 1997 drygt 5 000 personer. Under första halvåret 1998 ökade det genomsnittliga antalet som omfattas av åtgärden till ca 7 000 personer. Åtgärdsplatserna fördelade sig relativt jämt mellan könen. Det successivt förbättrade läget på arbetsmarknaden har lett till att regeringen nu föreslår att åtgärden skall fasas ut.

Arbetshandikappade

Den öppna arbetslösheten för arbetshandikappade har minskat de två senaste åren. Personer med arbetshandikapp har dock en besvärlig situation på arbetsmarknaden oavsett konjunkturläge. De arbetshandikappade riskerar i större utsträckning att bli långtidsarbetslösa eller långtidsinskrivna än övriga arbetssökande. Personer med arbetshandikapp prioriterades till de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under år 1997, liksom första halvåret 1998. De utgjorde 15 procent av deltagarna samtidigt som deras andel av de öppet arbetslösa utgjorde 10 procent.

AMV har uppfyllt de mål som rör omfattningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för personer med arbetshandikapp år 1997 och första halvåret 1998, vilket framgår av tabell 4.1. Personer med arbetshandikapp har fått fler platser än målsättningen både i konjunkturåtgärder och i särskilda åtgärder för arbetshandikappade. Arbetshandikappade kvinnor är dock något underrepresenterade i de särskilda åtgärderna för arbetshandikappade medan deras andel i de konjunkturberoende åtgärderna motsvarar deras andel av de arbetslösa.

Personer med funktionshinder som har fått en konjunkturåtgärd har främst fått en anvisning till arbetsmarknadsutbildning, arbetslivsutveckling, arbetspraktik samt Ami.

Personer med arbetshandikapp får inte arbetsmarknadsutbildning i högre omfattning än andra grupper av arbetssökande. Av utredningen Aktivt lönebidrag (SOU 1997:5) framgår att varannan sökande med arbetshandikapp saknade gymnasieutbildning, vilket kan jämföras med att var fjärde sökande saknade gymnasieutbildning av samtliga sökande i oktober 1996.

Av de arbetshandikappade som fått en konjunkturberoende åtgärd hade i genomsnitt 24 procent ett arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd under första halvåret 1998. Det är en ökning med sju procentenheter jämfört med budgetåret 1997.

Arbetshandikappade ungdomar

De arbetshandikappade ungdomarna utgjorde drygt tre procent av alla kvarstående arbetslösa ungdomar mellan 18–24 år under år 1997 respektive under första halvåret 1998. Av dessa var 45 procent kvinnor och 55 procent män. Dessa ungdomar fick sju procent av de konjunkturberoende åtgärderna under samma period. I genomsnitt var 2 600 arbetshandikappade ungdomar öppet arbetslösa under år 1997, och under det första halvåret uppgick de till i genomsnitt 1 700 personer.

Under år 1997 fick drygt 2 000 funktionshindrade ungdomar del av verksamheten Unga Handikappade, som riktar sig till funktionshindrade skolungdomar med särskilda insatser från arbetsförmedlingen eller arbetsmarknadsinstitut.

Tabell 4.6 Genomsnittliga antalet arbetslösa och arbetshandikappade i vissa åtgärder

	1997			1:a halvåret 1998		
	Tot	Kvinnor	Män	Tot	Kvinnor	Män
Öppet arbetslösa	36 100	46%	54%	28 900	45%	55%
Konjunkturåtgärd	27 900	46%	54%	27 800	47%	53%
Lönebidrag/OSA	51 100	37%	63%	54 000	37%	63%
Totalt vid af/ami ¹	115 500	42%	58%	109 000	42%	58%

¹ I gruppen ingår samtliga arbetslösa med arbetshandikapp samt personer i lönebidrag och OSA.

Utomnordiska medborgare

Antalet utomnordiska medborgare har ökat under de senaste decennierna, samtidigt som deras arbetskraftsdeltagande har minskat betydligt. Andelen sysselsatta i befolkningen bland de utomnordiska medborgarna har halverats under 1990-talet från 66 procent år 1990 till 35 procent år 1997. Under samma period har arbetslösheten bland de utomnordiska medborgarna ökat från 5 till 33 procent. Det är en ökning med 28 procentenheter sedan år 1990. Arbetslösheten varierar mellan personer med olika medborgarskap. Den högsta andelen arbetslösa finns bland de afrikanska medborgarna.

De utomnordiska medborgarnas andel av åtgärdsplatserna har sjunkit under de senaste åren. Utomnordiska medborgares andel av åtgärdsplatserna uppgår till 12 procent samtidigt som deras andel av de arbetslösa uppgår till 11 procent. De vanligaste åtgärderna för utomnordiska medborgare år 1997 var arbetslivsutveckling (ALU), arbetsplatsintroduktion (API) och arbetsmarknadsutbildning.

Under det första halvåret 1998 har antalet utomnordiska medborgare som är långtidsarbetslösa minskat kraftigt. I genomsnitt under år 1997 var drygt 12 000 utomnordiska medborgare långtidsarbetslösa. Under det första halvåret 1998 har det genomsnittliga antalet minskat till 7 200. Den vanligaste orsaken till att långtidsarbetslösheten bryts är en placering i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Andelen utomnordiska medborgare som är långtidsinskrivna och som inte haft arbete under de senaste två åren uppgick till 28 procent under det första halvåret 1998. Motsvarande andel för samtliga arbetssökande var 20 procent.

AMV har tilldelats medel för tillfälliga personalförstärkningar för att kvaliteten i förmedlingsarbetet skall upprätthållas. Utsatta bostadsområden har prioriterats vid fördelningen av dessa medel.

För kvinnor med utomnordiskt medborgarskap är situationen särskilt besvärlig. Andelen sysselsatta kvinnor bland de utomnordiska medborgarna uppgick år 1997 till 28 procent. Motsvarande siffra för män var drygt 42 procent. Riksdagen har gett regeringen uppdraget att initiera en studie om invandrarkvinnornas situation på arbetsmarknaden. Regeringen har valt att särskilt belysa de somaliska och irakiska kvinnornas situation, vilka tillhör de grupper som har det svårast att komma in på arbetsmarknaden. Genom tillgänglig statistik kan situationen för dessa

grupper beskrivas utifrån t.ex. arbetslöshet och sysselsättningsgrad. Som ett komplement till detta har regeringen valt att beskriva deras situation utifrån djupintervjuer. Regeringen avser att använda undersökningens resultat, som nyligen presenterades i rapporten, "Somaliska och irakiska kvinnor på svensk arbetsmarknad", i bl.a. seminarier för att belysa invandrarkvinnornas situation.

I rapporten framkommer att många av dessa kvinnor lever mycket isolerat från det svenska samhället och en majoritet tillhör inte arbetskraften. Flera av kvinnorna har avbrutit sfi-undervisningen av olika skäl. Dessa kvinnors svaga ställning på den svenska arbetsmarknaden har många orsaker. Särskilt de somaliska kvinnorna tillhör de mest isolerade och marginaliserade grupperna i samhället. Orsaken till att denna situation har uppstått är många, bl.a. låg utbildning, ett litet socialt kontaktnät, de kom till Sverige under perioden då arbetslösheten ökade samt anpassningsproblem till ett helt annorlunda samhällssystem.

Regeringen anser att det är av största vikt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna används på ett bra och effektivt sätt för att underlätta integrationen i det svenska samhället och arbetslivet utifrån individen och de lokala förutsättningarna.

Åtgärder för arbetslösa i utsatta bostadsområden

Regeringen har föreslagit (prop.1997/98:165) att lokala utvecklingsavtal bör tas fram för de mest utsatta stadsdelarna i storstadsregionerna i syfte att bryta den sociala, ekonomiska och etniska segregationen i storstadsregionerna. Dessa avtal bör innehålla lokalt framtagna mål, en åtgärdsplan, en reglering av statliga och kommunala åtaganden i respektive område. Regeringen har vidare föreslagit (prop. 1997/98:165) att en storstadsdelegation som får till uppgift att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken tillsätts. Storstadsdelegationen bör ansvara för överläggningar med kommuner och andra berörda aktörer om lokala utvecklingsavtal. För att öka möjligheterna till samverkan bör medel för otraditionella insatser inom arbetsmarknadspolitiken kunna disponeras för användning inom ramen för lokala utvecklingsavtal.

Kommuner som omfattas av lokala utvecklingsavtal bör kunna sluta avtal med länsarbetsnämnd och försäkringskassan i länet om lokal samverkan med utvecklingsprogram för arbetslösa i de utsatta stadsdelarna. Regeringen avser att tillkalla en särskild utredare för att förbereda

överläggningar om sådana avtal. I uppdraget bör ingå att analysera vilka utvecklingsmöjligheter som finns för förbättrad samverkan mellan olika aktörer och ersättningsystem.

Jämställdheten på arbetsmarknaden

Arbetslösheten bland män sjönk år 1997 vilket medförde att årsgenomsnittet blev lika stort som år 1996, dvs. 8,5 procent. Arbetslösheten bland kvinnor ökade under de tre första kvartalen och sjönk sedan markant under det sista kvartalet så att årsgenomsnittet även här blev lika stort år 1997 som år 1996, dvs. 7,5 procent. Under det första halvåret 1998 var kvinnors arbetslöshet 6,0 procent och mäns 7,3 procent. En viktig förklaring till att arbetslösheten är lägre bland kvinnor än bland män är att huvuddelen av dem som påbörjat studier inom kunskapslyftet har varit kvinnor.

Arbetslösheten är alltjämt högre bland män än bland kvinnor. Männen riskerar också i större utsträckning att bli långtidsarbetslösa. Deltidsarbetslösheten är dock fortfarande oacceptabelt hög och berör främst kvinnor.

Regeringens uttalade intention är att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra alla politikområden. Regeringen ställer därför krav på myndigheterna att tillämpa s.k. "mainstreaming" som arbets sätt. Det innebär att de verkställande myndigheterna skall ha ett jämställdhetsperspektiv i sitt arbete och aktivt analysera konsekvenserna för kvinnor respektive män av de åtgärder som vidtas. Jämställdhetssträvandena inom arbetslivet är särskilt viktiga för att uppnå en ökad jämställdhet även i övriga delar av samhället.

Andelen kvinnor i de konjunkturberoende åtgärderna har ökat med en procentenhet årligen mellan år 1996 och år 1998 (första halvåret). Kvinnorna har därmed haft en större andel av åtgärdsplatserna än vad som motsvarar deras andel bland dem som registrerats som öppet arbetslösa. Om kvinnor och män kan sägas få del av åtgärderna i förhållande till sina andelar av arbetslösheten beror emellertid på vilka grupper som inkluderas i jämförelsen. Vissa av åtgärderna vänder sig till grupper som inte är öppet arbetslösa, t.ex. deltidsarbetslösa och dem med tillfälliga timanställningar.

Riksrevisionsverkets översyn av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ur ett jämställdhetsperspektiv

Regeringen gav den 21 november 1996 Riksrevisionsverket (RRV) i uppdrag att göra en översyn av de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder som AMV förfogar över ur ett jämställdhetsperspektiv. I uppdraget har ingått att belysa:

- fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna mellan kvinnor och män både vad avser platser och resurser,
- om åtgärderna bidrar till att män och kvinnor återinträder på arbetsmarknaden och får en varaktig inkomst,
- om åtgärderna bidrar till att arbetsmarknaden blir mindre könssegregerad.

Tabell 4.7 Genomsnittliga antalet arbetslösa, deltidsarbetslösa och i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

	1997			Första halvåret 1998		
	Antal	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Antal	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)
Arbetslösa ¹	367 000	46	54	286 000	44	56
Deltidsarbetslösa ¹	137 000	80	20	131 000	81	19
I åtgärder ²	197 000	48	52	185 000	49	51

¹Enligt AMS verksamhetsstatistik

²Avser de konjunkturberoende åtgärderna

I uppdraget har även ingått att belysa huruvida regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken – "att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden" är i samstämmighet med regeringens direktiv för hanteringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna samt att belysa den roll AMV och andra myndigheter har på området. Översynen omfattar i huvudsak åren 1992-1996. I november 1997 lämnade RRV sin redovisning. I budgetpropositionen för år 1998 angavs att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med en redovisning av uppdraget.

AMV:s möjligheter att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden är, enligt RRV, begränsade. Detta beror på att en stor grupp människor söker arbete utan att vända sig till Arbetsförmedlingen. Företrädesvis består denna grupp av personer som redan har arbete eller studerar. Två tredjedelar av de lediga platserna kommer inte till arbetsförmedlingens kännedom. Ca 15 procent av arbetskraften deltog år 1996 i de konjunkturberoende åtgärderna. Det är således en begränsad del av den totala arbetskraften som arbetsförmedlingen kommer i kontakt med via dessa åtgärder. En rad ytterligare faktorer av betydelse för den könsuppdelade arbetsmarknaden ligger mer eller mindre utom räckhåll för AMV:s påverkan, inte minst de allmänt rådande värderingarna i samhället.

Regeringen anser trots detta att AMV:s ansträngningar att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden är betydande och att insatserna i större utsträckning bör inriktas på vägledningsinsatserna, eftersom förmedlingen därigenom kommer i kontakt med flest arbets sökande och det är då de arbetslösa har störst anledning att fundera över sitt yrkesval.

RRV:s rapport visar att kvinnor och män i huvudsak får del av åtgärderna i förhållande till deras respektive andelar av arbetslösheten. Det förefaller dock som om kvinnor och män genom åtgärderna får placeringar i, för könet, traditionella yrken och sektorer.

Den till omfattningen största åtgärden var under den studerade perioden arbetsmarknadsutbildning. Totalt sett är platserna i arbetsmarknadsutbildningen jämnt fördelade mellan kvinnor och män. Men utbildningsinriktningarna följer ett traditionellt mönster så till vida att det är främst är män som får utbildning inom t.ex. tillverkningsindustrin och kvinnor inom vårdsektorn. Andelen kvinnor inom mansdominerade områden har dock ökat något under senare år.

Trots att arbets sökande män generellt sett har lägre utbildningsnivå än kvinnor visar rapporten att kvinnor och män är representerade i ungefär samma utsträckning i förberedande utbildning. Detta tycks bl.a. bero på att män i större utsträckning ställer krav på yrkesutbildning medan kvinnor oftare accepterar allmänt inriktade kurser. Tillgängligt material antyder att män i högre grad än kvinnor finns i relativt dyra åtgärder.

Efter avslutade åtgärder får män i högre grad än kvinnor arbeten som gör att de avaktualiseras som arbets sökande. Män är också kraftigt överrepresenterade i de åtgärder som i högst grad leder till arbete. Huruvida detta är en följd av åtgärdernas utformning, inriktning eller en följd av någon form av selektion är svårt att säga. En näst intill försumbar andel av dem som avslutar en åtgärd söker efter åtgärden arbete inom andra yrken än före åtgärden. De byten av sökt yrke som sker äger huvudsakligen rum inom könstraditionella yrkesområden. Uppgifter om vilken typ av arbeten de arbets sökande erhåller efter avslutad åtgärd registreras ej inom AMV.

Den könsuppdelning som finns på arbetsmarknaden återspeglas i åtgärderna vilka alltså har kommit att verka konserverande.

Förutom AMV är JämO och länsstyrelserna de myndigheter som mest påtagligt kommer i kontakt med jämställdhetsfrågorna på arbetsmarknaden. RRV har noterat att myndigheterna på utbildningsområdet redovisar få konkreta insatser som syftar till att bryta köns mönster. Detta bör vara av stor betydelse eftersom dessa har att göra med unga människor som ännu inte hunnit göra sina yrkesval.

De direktiv som reglerar den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är könsneutrala och motverkar inte det övergripande målet för jämställdhetspolitiken. Enligt RRV finns det dock en risk för att arbetet med att uppfylla en mängd andra viktiga mål, som mäts och följs upp, kan ha medfört att jämställdhetsmålet, som inte var kopplat till något verksamhetsmål eller återrapporteringskrav i regleringsbrevet för AMV för budgetåret 1997, inte beaktades i önskvärd utsträckning. T.ex. kan målet om en snabb tillsättning av lediga platser vara svårt att förena med målet att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden eftersom det då handlar om att ändra attityder, vilket tar tid.

RRV anser att regeringen - för att ge jämställdhetsmålen eftersträvad tyngd i det arbetsmarknadspolitiska arbetet - bör ställa krav som innebär att lokala insatser för att bryta den köns-

segregerade arbetsmarknaden ges önskad prioritet. RRV föreslår att regeringen, i regleringsbrevet, uppdrar åt den lokala att nivå att utforma mål för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Regleringsbrevet bör också innehålla krav på återrapportering till regeringen.

I regleringsbrevet för AMV för budgetåret 1998 finns förutom det generella målet, att arbetsmarknadsmyndigheterna skall arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv, ett verksamhetsmål som anger att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall användas på ett sådant sätt att de, tillsammans med anvisningen av lämpliga sökanden till de lediga platserna, medverkar till att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Detta mål gäller för samtliga länsarbetsnämnder vilka har ansvaret för att man arbetar med målpuppfyllelsen lokalt. AMS skall en gång per kvartal samt till årsredovisningen göra en analys av de uppnådda resultaten i förhållande till samtliga verksamhetsmål.

En viktig förutsättning för att arbetsförmedlingarna och AMV skall kunna tillgodose regeringens krav på återrapportering är att det finns tillgång till lätthanterliga uppföljningsdata på alla nivåer. I dag går det inte att på ett enkelt sätt få information om faktiskt byte av yrkesinriktning eller om resursåtgången, kopplad till åtgärd och kön, på individnivå. Det är också svårt att följa upp om de som har fått arbete efter avslutad åtgärd får arbete i ett för könet otraditionellt yrke. Genom att man på lokal nivå får möjlighet att följa upp och värdera resultaten ökar också möjligheterna att ta tillvara erfarenheter och lära av dem.

RRV föreslår att det lokala stödet för registrering och uppföljning kompletteras och förbättras. Enligt RRV redovisas endast ett begränsat antal uppgifter fördelade på kvinnor och män. RRV anser också att det bör göras möjligt att koppla ihop statistiska uppgifter om händelser med ekonomisystemens uppgifter om resursanvändning.

AMV arbetar för närvarande med att utveckla datasystemen i denna riktning. Redovisning vad gäller personer görs i dag normalt fördelat på kvinnor och män. Under år 1998 beräknar man att ha ett ärendehandläggningssystem utbyggt där det registreras hos vilken huvudman och i vilken bransch deltagare finns. Nästa steg blir att integrera arbetsgivarstöden i ärendehandläggningssystemet. Med den informationen blir det lättare att överblicka om åtgärderna används brytande eller konserverande. Ett system där

kostnaden för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna redovisas på individnivå är under projektering och bör enligt regeringens mening vara i drift inom några år. Utvecklingsarbetet kommer på sikt att leda till att man på lokal nivå får tillgång till samma information om platsförmedlingen och åtgärdshandläggningen som man har regionalt och centralt.

Byte av sökt yrke och det yrke de sökande slutligen får arbete inom, registreras i dag inte löpande inom AMV. Dessa uppgifter bör AMS skaffa rutiner för att inhämta tillsammans med övriga uppgifter om de sökande. Sådan information är betydelsefull för såväl AMV:s egen utvärdering av hur väl uppfyllt målet att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden är, som för externa utredare. De 30- och 90-dagarsuppföljningar som görs av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kunde vara ytterligare ett instrument att använda i utvärderingen av arbetet med att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden om man kompletterar uppföljningen med uppgifter om yrke och kön.

Slutsatser och övergripande mål år 1999

Arbetsmarknadspolitiken skall i linje med de förändringar som skett inför innevarande budgetår ges en tydligare tillväxtfrämjande inriktning. Detta innebär bl.a. ett fortsatt stort utrymme för den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen som kompletterar det reguljära utbildningsväsendet samtidigt som praktikåtgärderna minskar i omfattning. Den nya inriktningen har även tagit sig uttryck i ambitionen att finna nya lösningar för att förändra arbetsmarknadspolitiken. Ett exempel är regeringens samarbete med Industriförbundet för en nationell satsning inom IT-området. Ytterligare exempel är den ökade decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken i form av ökat lokalt inflytande via arbetsförmedlingsnämnderna, försöksverksamhet med en friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen i Skåne, Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs och Jämtlands län, liksom försöksverksamheten i 19 kommuner samt den regionala näringspolitiken och arbetet med regionala tillväxtavtal.

I en konjunkturuppgång måste insatserna i än större utsträckning inriktas på ett effektivt platsförmedlingsarbete och företagskontakter för att motverka inflationsdrivande flaskhalsar. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, främst ar-

betsmarknadsutbildningen, spelar en viktig roll för att öka de arbetslösas anställbarhet vilket är av stor betydelse för att de lediga platserna snabbt skall kunna tillsättas och för att upprätthålla arbets- och kompetenslinjen i arbetsmarknadspolitiken. Likaså krävs insatser för att främja arbetskraftens rörlighet och bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden samt ta tillvara utbildning och erfarenheter som är förvärvade i andra länder. I en konjunkturuppgång är det särskilt viktigt att motverka undanträngnings- och inlåsnings effekter i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Detta är viktiga förutsättningar för att uppnå regeringens mål om 80 procents sysselsättningsgrad år 2004 samt det långsiktiga målet om full sysselsättning.

Det finns ett stort antal personer som är inskrivna på arbetsförmedlingen men som bedöms inte direkt stå till arbetsmarknadens förfogande, t.ex. de som snart skall avsluta en utbildning, är föräldralediga, läser svenska för invandrare, eller får del av rehabiliteringsinsatser från kommunen eller försäkringskassan. I slutet av juni 1998 uppgick denna grupp till drygt 88 000 personer. Regeringen ser det som mycket angeläget att arbetsförmedlingarna har en likartad bedömning och ger en fullgod service utifrån den arbetssökandes förutsättningar. Regeringen kommer nog följa utvecklingen i dessa grupper. En förbättrad samverkan med kommunerna om väglednings- och informationsinsatser för arbetslösa i kunskapslyftet är i det här sammanhanget av särskild vikt.

Den ökade efterfrågan på arbetskraft har lett till rekryterings svårigheter inom vissa branscher och pekar på behoven av utbildningsinsatser både på kort och lång sikt. Det pågående kunskapslyftet har inneburit att ett stort antal arbetslösa med en låg utbildningsnivå har fått möjlighet till utbildning som på både kort och lång sikt stärker deras ställning på arbetsmarknaden. Som ett komplement till de reguljära utbildningsinsatserna spelar arbetsmarknadsutbildningen i det korta perspektivet en viktig roll för att tillgodose behovet av arbetskraft. Utöver en fortsatt prioritering av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen avser regeringen att ge AMS i uppdrag att inom ramen för befintliga åtgärder och anslag initiera IT-utbildning för offentlig sektor framförallt riktat till kvinnor.

Regelförändringsarbetet fortsätter. Åtgärder där det ingår utbildningsbidrag skall samordnas. Avsikten är att så långt det är möjligt ha gemensamma regler rörande bl.a. anvisning till åtgärd,

överklagningar och tidsgränser och om hur länge åtgärden kan fortgå.

Trots det förbättrade läget på arbetsmarknaden kommer det att krävas fortsatt stora insatser inom arbetsmarknadspolitiken för att förbättra matchningen mellan lediga platser och arbetslösa och för att motverka utslagning av de som har särskilt svårt att få arbete. Regeringen beräknar därför att i genomsnitt 165 000 personer, inklusive de som omfattas av det nationella programmet för IT-utbildning, kommer att delta i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Därutöver beräknas 12 000 personer att delta i den yrkesinriktade rehabiliteringen och utbildning i företaget. Därutöver tillkommer de åtgärder vars utgifter täcks under utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och den särskilda utbildningssatsningen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning.

Regeringen satsade 100 miljoner kronor under år 1998 för att stödja kommunerna i deras arbete med att skaffa fram feriearbete till ungdomar. Även i fortsättningen ser regeringen det som angeläget att så många ungdomar som vill kan få ett feriearbete. Denna första kontakt med arbetsmarknaden kan vara av stor betydelse när den unge senare skall söka sig ut på arbetsmarknaden.

Ungdomar under 25 år har under 1998 i vissa fall undantagits från kraven på långtidsarbetslöshet och tolv månaders inskrivningstid som annars gäller för att anställningsstöd skall beviljas. En förutsättning har varit att ungdomarna varit anmälda som arbetssökande på förmedlingen i minst 90 dagar. Regeringen avser därför att utsträcka denna möjlighet till och med år 2000.

AMV har lyckats väl med sina åtagande för arbetshandikappade under budgetåret 1997. AMV har mer än väl nått den omfattning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som regeringen har ställt krav på trots en vikande konjunktur. Även fastställda bidragsnivåer för lönebidragen har uppnåtts. Det är dock viktigt att AMV i sitt lönebidragsprojekt tar fasta på den kritik som RRV fört fram (se avsnitt 4.5, anslaget A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade) och vidtar åtgärder så att åtgärderna endast kommer de avsedda grupperna till del.

Regeringen anser att de övergripande målen för AMV för budgetåret 1999 skall vara att:

- hålla nere vakanstiderna för lediga platser,
- minska långtidsarbetslösheten,

- motverka långa tider utan reguljärt arbete.

Verksamhetsmålen som regeringen fastställer för AMV skall vara tydliga och mätbara. Målförankringen och uppföljningen har de senaste budgetåren förbättrats. Regeringen avser också att fortsätta arbetet med att vidareutveckla styrningen och uppföljningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt att stärka den lokala samverkan. Regeringen avser att noggrant följa de pågående regionala försöksverksamheterna kring en arbetsmarknadspolitik på regional och lokal nivå som för närvarande pågår i fem län för att tillvarata de erfarenheter som framkommer. Regeringen kommer också överlag att lägga allt större tonvikt vid uppföljning och utvärdering. Detta gäller såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter av verksamheten. Förutom åtgärder för att vidareutveckla den löpande verksamhets- och ekonomiuppföljningen föreslår regeringen att ytterligare resurser skall tillföras Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden, bryta de obalanser som finns på olika delarbetsmarknader, hjälpa personer med särskilda behov och förebygga utslagning av personer från arbetslivet.

Inom utgiftsområdet prioriteras under 1999 dels åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och på så sätt bidra till en ökad sysselsättning, dels åtgärder för att förbättra effektiviteten och träffsäkerheten i stödformer som riktas till arbetshandikappade.

Regeringen avser att se över volymkravet för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och återkomma med förslag i den ekonomiska vårpropositionen 1999.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att se över styrning, uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadspolitiken. Arbetsgruppen skall bl. a. se över de nuvarande verksamhetsmålen för AMV. Att säkerställa en effektiv uppföljning av målen som medger utvärdering av de insatser som görs och ger underlag för omprövning är också en angelägen uppgift. Det är även viktigt att se över vilka samverkansformer som bör finnas inom arbetsmarknadspolitiken framöver i syfte att säkerställa hög kvalitet i utförandet av de uppgifter som finns.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

RRV:s revisionsberättelse avseende AMS årsredovisning för budgetåret 1997 var utan invändning.

RRV påpekar dock att det finns otydligheter vid redovisningen av måluppfyllelsen av verksamhetsmålen för långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna. Volymerna i dessa grupper kan påverkas av att arbetsförmedlingen registrerar personer som "Övriga sökande". Denna grupp räknas inte som arbetslösa enligt AMS definition. Det är personer som av olika skäl inte bedöms stå direkt till arbetsmarknadens förfogande av arbetsförmedlingen, men ändå är anmälda på arbetsförmedlingen. Det kan t.ex. vara personer som studerar svenska Sfi, personer som deltar i kunskapslyftet eller är föremål för rehabiliteringsinsatser inom socialtjänsten. AMS genomför regelbundna samkörningar med SCB's arbetskraftsundersökningar, AKU, studerar flöden mellan olika sökandekategorier samt gör kvalitativa granskningar för att förbättra registerkvaliteten i förmedlingssystemet.

Regeringen vill utifrån detta påtala betydelsen av god kvalitet i arbetsförmedlingens behandling av de arbetssökande. Det är även viktigt att graden av måluppfyllelse inte påverkas genom en felaktig klassificering av de arbetslösa.

Vid granskningen av årsredovisningen har RRV iakttagit vissa brister i redovisningen av de återrapporteringskrav som fanns i regleringsbrevet för budgetåret 1997. AMS bör eftersträva en mer koncis återrapportering och kommentera avvikelser mot återrapporteringskraven.

Likaså har uppföljningen av bidrag till utbildning hos landsting och primärkommuner i flera fall varit bristfällig. Det är samma typ av brister som RRV påtalade i revisionsrapporten över granskningen av 1995/96 års årsredovisning. Även i den finansiella redovisningen av resultaten rekommenderas AMS definiera de begrepp som används. Enligt förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering skall varje myndighet upprätta en riskanalys och vidta lämpliga åtgärder för att begränsa risker och förebygga skador eller förluster. AMV:s upprättade en riskanalys under budgetåret 1994/95, men den har därefter inte uppdaterats. RRV rekommenderar AMS att upprätta riskanalys med hänsyn till de omfattande organisatoriska förändringarna som genomförts inom AMV.

RRV har i sin revision konstaterat brister i den dokumentation som utgör underlag för AMS rapportering avseende Socialfonden till EG-kommissionen. Dokumentationen är inte sammanställd så att rapporterade uppgifter kan verifieras på ett tydligt sätt. Vidare visar RRV:s granskning att statistikuppgifter för vissa målprogram, bl.a. avseende deltagarantal, har redovisats felaktigt eller utelämnats. RRV rekommenderar bl.a. att AMS snarast förbättrar dokumentationen så att de rapporterade uppgifterna utan svårigheter kan verifieras.

Regeringen delar RRV:s bedömning att det är väsentligt att AMS säkerställer en fullständig verifieringskedja för de inom Socialfonden redovisade uppgifterna. Regeringen förutsätter att AMS även beaktar de brister i övrigt som framkommit i RRV:s granskning.

RRV har gjort en översiktlig genomgång av de uppföljningssystem som producerar information till årsredovisningens resultatredovisningsdel. Syftet har varit att bedöma om den interna kontrollen vid systemutveckling och statistikproduktion säkerställer att tillförlitliga resultat lämnas i årsredovisningen. RRV:s sammanfattande bedömning är att kontrollen på data bör förbättras i vissa avseenden genom förbättrade rutiner.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) bör under år 1998 upprätta en riskanalys med utgångspunkt från Statskontorets allmänna råd. I detta sammanhang bör även problematiken inför år 2000 beaktas. IFAU bör göra en analys och utarbeta en plan för den anpassning som kan behövas inför år 2000 och rapportera denna till Statskontoret. Regeringen delar RRV:s bedömning och förutsätter att IFAU beaktar även de brister som i övrigt framkommit.

4.4 Anslag

A 1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Tabell 4.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utgift	4 183 974	Anslags-sparande	235 700 ¹
1998	Anslag	4 118 585	Utgifts-prognos	4 348 928
1999	Förslag	4 189 814		
2000	Beräknat	3 613 964		
2001	Beräknat	3 656 960		

¹Obetecknad del av anslagssparandet 5,4 miljoner kronor har förts bort från anslaget. Resterande anslagssparande beräknas att förbrukas under innevarande budgetår.

Från anslaget finansieras kostnaderna för personal och lokaler samt andra förvaltningskostnader vid Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna samt arbetsmarknadsinstituterna (Ami). Under anslaget redovisas också den avgiftsfinansierade verksamheten vid Arbetslivstjänster, Aske kursgård och IAESTE-praktik.

Anslaget inkluderar år 1997 medel för tillfälliga personalförstärkningar som tidigare budgetår finansierats under anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I slutet av budgetåret 1997 var drygt 11 500 årsarbetare anställda inom AMV, varav ca 9 500 på arbetsförmedling och arbetsmarknadsinstitut. Totalt har antalet årsarbetande ökat med 500 jämfört med samma period år 1996.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Efter förslag i sysselsättningspropositionen (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) fattade riksdagen beslut om att för budgetåret 1997 engångsvis anvisa 20 miljoner kronor för projekt som syftar till att stimulera effektivare arbetsformer vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut. AMS har fått i uppdrag att under budgetåret 1998 redovisa hur medlen har använts. Samtidigt skulle redovisas hur handlingsplanerna för personer med lönebidrag skall utformas så att lönebidragen får en rehabiliterande effekt. AMS har redovisat uppdraget i årsredovisningen för budgetåret 1997.

AMS har valt att använda de anvisade 20 miljoner kronorna på projekt som möjliggör att ar-

betet med arbetssökande kan bygga på individuella handlingsplaner, ökad kundanpassning, tydligare differentiering av service och ökat stöd för de sökandes egna aktiviteter vilket bl.a. bör leda till att mer tid kan ägnas åt fördjupad förmedlingservice. Projekten har bl.a. inriktats på att utveckla systemstöd för handlingsplaner, metodutveckling av handlingsplaner, uppbyggnad av direktservice/självservice vid arbetsförmedlingar för arbetssökande och utveckling av självservice på Internet för både sökande och arbetsgivare.

I regleringsbrevet för budgetåret 1998 föreskrivs att AMS skall utveckla de individuella handlingsplanerna till att bli ett centralt hjälpmedel för att förbättra resultaten i platsförmedlingen. AMS har upprättat en generell mall för handlingsplaner, som också fått ett systemstöd i arbetsförmedlingens datasystem. När handlingsplanen skrivs görs en kartläggning av de sökandes förutsättningar och behov av arbetsförmedlingens tjänster. AMS följer kontinuerligt upp handlingsplanernas aktualitet och kvalitet. AMS har även en kontinuerlig metodutveckling för att upprätta individuella handlingsplaner, inklusive handlingsplanerna för personer med lönebidrag.

AMV har under ett flertal år fått medel för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen har bedömt att dessa är en förutsättning för att upprätthålla kvalitén i förmedlingsarbetet. Under budgetåret 1998 har AMS fått 600 miljoner kronor under anslaget samt 250 miljoner kronor under anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för tillfälliga personalförstärkningar. AMS beräknade att personalförstärkningar motsvarade ca. 2 500 heltidsarbetande vid arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet under det första halvåret 1998.

En viktig grund för att hävda arbets- och kompetenslinjen i arbetsmarknadspolitiken är att förmedlingarna kontrollerar att de arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen har därför betonat vikten av att arbetsförmedlingarna bör få en ökad kontrollfunktion. Under budgetåret 1997 avsattes 12 miljoner kronor av förvaltningsmedlen för AMS tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen samt för AMS verksamhet i samband med överklagande av beslut om arbetslöshetsersättning eller medlemskap i arbetslöshetskassa. Under år 1997 granskade AMS 4 800 enskilda ärenden. AMS granskning ledde till att mellan tio och femton procent av det totala antalet granskade ärenden fick påpekanden. Därtill kom granskningen av drygt 500 rapporter om

ifrågasatt ersättningsrätt från arbetsförmedlingarna. Därutöver beviljade regeringen AMS drygt 5 miljoner kronor för två projekt för att stärka arbetsförmedlingens kontrollfunktion varav ett sker i samverkan med RFV, CSN och Arbetslöshetskassornas Samorganisation. Under år 1998 har ytterligare ett projekt tillkommit som medför att arbetsförmedlingen bättre kan kontrollera hanteringen av åtgärdsrekvisitioner.

AMS är beredskapsmyndighet med funktionsansvar för funktionen Arbetskraft och disponerar därför medel under utgiftsområde 6 Totalförsvaret för övningsverksamhet, utbildning till frivilliga organisationer m.m. Funktionen Arbetskraft har genom redan hittills genomförda beredskapsåtgärder gjort att den kan anses leva upp till regeringens målsättning. Funktionens samlade förmåga bedöms dock endast vara godtagbar på grund av att personalplanläggningen av den krigsviktiga verksamheten inom främst näringslivet inte har kunnat genomföras fullt ut under år 1997 beroende på det stopp för ändrad krigsplacering som gällde fram till augusti 1997. AMV är nu uppkopplad till Pliktverkets informationssystem (PLIS) vilket är en viktig förutsättning för att underlätta personalplanläggningen. Personalplanläggningen är delegerad och sker numera som ett led i arbetsförmedlingens övriga företagskontakter.

Yrkesinriktad rehabilitering (Ami)

Arbetshandikappade är en prioriterad grupp inom den yrkesinriktade rehabiliteringen vid Ami. En mycket stor del av resurserna, drygt 80 procent, går också till denna grupp. De senaste årens arbetsmarknadsläge har inneburit stora påfrestningar på servicen såväl vid arbetsförmedlingar som arbetsmarknadsinstitut. Efterfrågan på service har ökat och yrkesinriktad rehabilitering har efterfrågats av nya grupper, som har stora problem att komma in på arbetsmarknaden. Det innebär att resurserna skall räcka till fler och även till grupper med svårare problem. Institutet bör därför effektivisera arbetsmetoderna för att uppnå ett ökat resursutnyttjande. Det är nödvändigt att Ami resurserna hålls samman på ett sådant sätt att specialistfunktionernas kompetens och kompetensutveckling säkerställs. AMV har uppmärksammat problemet och nyligen publicerat en rapport, vars syfte har varit att analysera den nuvarande situationen och föreslå åtgärder för den framtida yrkesinriktade rehabiliteringen.

*Arbetslivstjänster***Tabell 4.9 Yrkesinriktad rehabilitering uppdragsverksamhet Arbetslivstjänster**

Tusental kronor

		Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall	1997	155	-155	0
Prognos	1998	158	-158	0
Budget	1999	150	-150	0

AMS har en uppdragsfinansierad verksamhet, Arbetslivstjänster (ALT), som producerar arbetslivsinriktad rehabilitering för främst långtids-sjuka i arbetslivet. ALT hade intäkter på 158 miljoner kronor under budgetåret 1997. Intäkterna var något lägre än beräknat, vilket huvudsakligen berodde på försäkringskassans minskade köp av tjänster för arbetslivsinriktade rehabilitering.

Omsättningen har minskat inom ALT jämfört med tidigare år. Budgetåret 1995/96 var omsättningen ca 186 miljoner kronor, beräknat på 12 månader och 1994/95 ca 217 miljoner kronor. En anledning till att omsättningen minskat är, förutom försäkringskassans minskade köp, att konkurrensen ökat från andra aktörer som erbjuder arbetslivsinriktad rehabilitering.

ALT omsättning beräknas uppgå till 158 miljoner kronor för år 1998. Omsättningen uppgick till 77 miljoner kronor under första halvåret 1998, vilket är en minskning med 5 procent jämfört med samma period föregående år. Försäkringskassans köp av arbetslivsinriktad rehabilitering från samtliga rehabiliteringsaktörer har ökat något under första halvåret 1998. Nedgången för ALT beror på att försäkringskassan i högre omfattning köper tjänster av andra aktörer. Arbetslivstjänsters omsättning mot gruppen övriga kunder, som företag och myndigheter, har ökat något. 6 300 personer har fått del av ALT:s insatser under budgetåret 1997. Uppgifter saknas för första halvåret 1998.

*Aske kursgård***Tabell 4.10 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

		Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall	1997	16 670	-15 600	1 070
Prognos	1998	18 250	-18 250	0
Budget	1999	18 000	-17 400	600

Verksamheten vid Aske kursgård, som är avgiftsfinansierad, gick under budgetåret 1997 med ett överskott på drygt 1 miljon kronor. Överskottet får användas i verksamheten.

IAESTE-praktik

The International Association for Exchange of Students for technical Experience (IAESTE) är ett utbytesprogram som skall medverka till att tekniker får en bättre internationell kompetens. IAESTE hanteras av Svenska EU Programkontoret och har under 1997 haft ett utbyte med 43 länder. Sverige har mottagit drygt 100 utländska praktikanter och sänt ut drygt 100 svenska studenter. Under våren 1998 har IAESTE hanterat ca 280 praktikplatser. Det är en ökning jämfört med år 1997.

Slutsatser

Under flera år har AMV kunnat använda medel för tillfälliga personalförstärkningar. Dessa medel har inneburit att fler handläggare har kunnat avsätta mer tid för den individuella servicen men också för kollektiva insatser, t ex. jobbsökaraktiviteter. Regeringen bedömer att det finns ett fortsatt stort behov även under år 1999 av tillfälliga personalförstärkningar. Det är viktigt att kvaliteten i förmedlingsarbetet kan öka via t ex. förbättrad individuell vägledning, ökade företagskontakter, effektivare matchning av lediga platser och arbetssökande och via åtgärder som bryter den könsuppdelade arbetsmarknaden. Regeringen har därför även för år 1999 beräknat 600 miljoner kronor under anslaget för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut.

Regeringen anser med hänsyn tagen till det resultat som AMS redovisat från granskningen av arbetslöshetskassorna att det är angeläget att AMS intensifierar insatserna för att skärpa tillsynen. För innevarande budgetår 1998 har regeringen beräknat att 14 miljoner kronor skall användas för detta ändamål. Tillsynen finansieras genom arbetsmarknadsavgifter från och med den 1 januari 1998 (prop.1996/97:107, bet 1996/97:AU13, rskr.1996/97:236). Regeringen föreslår för budgetåret 1999 att 14,5 miljoner kronor får användas för tillsyn.

Det är viktigt att resurserna vid Ami kommer dem till del som bäst behöver dem. Regeringen kommer därför att uppdraga åt AMS att analysera

och beskriva hur den yrkesinriktade rehabiliteringen vid Ami skall bedrivas i framtiden.

AMS är fondansvarig myndighet för Europeiska socialfonden i Sverige, med vissa undatag för vissa Interreg II A-program. Uppgiften innebär att AMS svarar för rekvisition av socialfondsmedel från EG-kommissionen och utbetalning av dessa medel inom strukturfondsprogrammen. I fondansvaret ligger också att till bl.a. kommissionen redovisa användningen av socialfondsmedlen och att säkerställa att denna är förenlig med EG:s regler. Regeringen beräknar att anslaget bör tillföras ytterligare 2 miljoner kronor för arbetet med Socialfonden. De ökade utgifterna finansieras genom att det inom utgiftsområde 14 uppförda anslaget B2 Arbetslivsinstitutet minskas med motsvarande belopp.

AMS har under de senaste åren inlett en satsning på att tillhandahålla öppna kundsystem via Internet för både arbetssökande och arbetsgivare. Syftet är att dels åstadkomma den överblick på arbetsmarknaden som möjliggör en effektiv matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare, dels att avlasta arbetsförmedlingarna med sådana uppgifter som lika bra kan utföras av de arbetssökande och arbetsgivarna själva. Ett effektivt självservicesystem innebära att arbetsförmedlingarna kan använda sina personalresurser mer effektivt. För att uppnå detta kommer AMS under en treårsperiod genomföra en satsning på systemutveckling och marknadsbearbetning. Regeringen avser därför att föreskriva att medel under anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för detta ändamål under de kommande budgetåren.

Regeringen föreslår vidare att medel avsätts, i enlighet med riksdagens ställningstagande till propositionen om konstnärernas villkor, till ett nytt statligt stöd till arbetsförmedlande insatser vid centrumbildningarna, studieförbunden och folkparkerna under en försöksperiod på ett och ett halvt år f. o.m. den 1 januari 1999. I enlighet med regeringens förslag bör Statens kulturråd fördela medel efter ansökan från sådana centrumbildningar som erhåller verksamhetsbidrag från Statens kulturråd (utg. omr. 17, A2.2.2.2 Centrumbildningar för deras centrala verksamhet) samt till studieförbunden och folkparkerna till stöd för den arbetsförmedlande verksamhet som bedrivs. Syftet är att ovanstående institutioner under försöksperioden skall ges ekonomiskt utrymme att anställa arbetsförmedlare. Försöksverksamheten skall utvärderas av AMS i samråd med Statens kulturråd och Konstnärsnämnden.

Mot denna bakgrund har regeringen för avsikt att avsätta 10 miljoner kronor för ändamålet.

Under år 1998 avser regeringen även att ge Arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag att fr.o.m. den 1 januari 1999 vidta åtgärder i syfte att begränsa de oetablerade konstnärernas tillgång till arbetsmarknadsåtgärder inom kulturarbetsmarknaden. Syftet är att komma till rätta med den strukturella obalans som råder på denna marknad.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget för budgetåret 1999. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigering har gjorts av den justering som genomfördes av anslaget för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på statliga området förändrats.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Tabell 4.11 Beräkning av anslaget för år 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	4 118 585
Pris och löneomräkning	69 206
Justering av premier	13 458
Beslut inkl. förslag	-11 435
Förslag 1999	4 189 814

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 4 189 814 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 har utgifterna beräknats till 3 613 964 000 respektive 3 656 960 000 kronor.

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Tabell 4.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
1997	Utfall	21 511 275	1 977 400	
1998	Anslag	21 649 793		20 700 000
1999	Förslag	21 961 114		
2000	Beräknat	23 183 894		
2001	Beräknat	21 616 323		

¹beloppen ingår ej utgifter från det äldre anslaget 1995/96 X A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utfallet för år 1997 var 3,1 miljarder kronor och där utgiftsprognosen för år 1998 beräknas till 619,2 miljoner kronor. Av anslagssparandet från budgetåret 1997 har 268 miljoner kronor förts från anslaget. Därutöver beräknas 1,3 miljarder kronor förbrukas under åren 1998 och 1999 i den pågående IT-utbildningen. Resterande anslagssparande som inte beräknas att förbrukas under år 1998 kommer att föras bort från anslaget.

Utbetalningarna under anslaget avser utgifter för arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsintroduktion, datortek, arbetslivsutveckling (ALU), starta-eget bidrag samt ersättning till dem som deltar i yrkesinriktad rehabilitering vid arbetsmarknadsinstitut. Till dem som deltar i dessa åtgärder lämnas ett aktivitetsstöd motsvarande den ersättning som de vid arbetslöshet skulle fått i form av arbetslöshetsersättning. Till de personer som deltar i åtgärder som berättigar till utbildningsbidrag men som inte har rätt till arbetslöshetsersättning lämnas sedan den 1 juli 1997 ett utbildningsbidrag om 103 kronor per dag. Från anslaget betalas även köp av utbildning samt kringkostnader i form av lokalkostnader i samband med anordnande av ALU-projekt m.m.

Under anslaget bekostas även utgifter för individuellt anställningsstöd, som sedan den 1 januari 1998 ersatt de tidigare stödformerna vikariatstödsdelen i utbildningsvikariat, rekryteringsstöd och beredskapsarbete, samt bidrag till utbildning i företag. För att uppnå en förenkling och ett förtydligande kring finansieringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna beslutade riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att 606 miljoner kronor skulle tillföras anslaget för utgifter för resursarbete som dessförinnan beräknades under det inom utgiftsområde 13 uppförda anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning (prop. 1997/98:150, ytr. 1997/98:AU9y, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317).

Vidare utbetalas från anslaget medel för interpraktikstipendier, ersättning till kommuner och landsting för kostnader i samband med offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa, ersättning till kommunerna för deras ansvar för unga arbetslösa samt utvecklingsgarantin för ungdomar mellan 20-24 år. Från anslaget betalas även utgifter för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningarna från anslaget A4 Europeiska socialfonden m.m. avseende mål 3, flyttningsbidrag, utredningskostnader, informationsinsatser, försäkringskostnader, arbetshjälpmedel, otraditionella insatser, försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder samt särskilda medel. Riksdagen beslutade på statsbudgeten för budgetåret 1998 att 250 miljoner kronor av anslaget får användas för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:AU1, rskr. 1997/98:125). Utgående reservationer från medel som fram till budgetåret 1995/96 anvisats under anslaget för den stat-

liga medfinansieringen av Europeiska socialfondens mål 4, särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt samt för bygginvesteringar m.m. beräknas förbrukas i sin helhet under år 1998.

Huvuddelen av anslaget utgör ersättning för försörjning till de personer som deltar i olika former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utgifterna under anslaget påverkas därför till största delen av omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, hur stor del av deltagarna i åtgärder som har rätt till arbetslöshetsersättning samt regler kring bidragsnivåer.

För budgetåret 1997 anvisades på statsbudgeten 25 613 miljoner kronor under anslaget. I enlighet med regeringens förslag fattade riksdagen beslut på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 att 2 124 miljoner kronor skulle föras bort från anslaget (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) samtidigt som kravet på omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som finansieras från anslaget minskades från 228 000 till 207 000 personer i genomsnitt per månad. I budgetpropositionen för budgetåret 1998 gjorde regeringen bedömningen att AMV skulle ha svårt att under budgetåret 1997 nå upp till kravet för omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och att ett betydande anslagssparande skulle uppstå vid utgången av budgetåret.

Riksdagen beslutade på regeringens förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för år 1998 om ett nationellt program för IT-utbildning (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:44) som finansieras med en del av anslagssparandet för budgetåret 1997. Utgifterna blev också i enlighet med regeringens bedömning lägre än beräknat och anslagssparandet för budgetåret 1997 uppgick till sammanlagt 1 977 miljoner kronor. Regeringen bedömer även att omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och därmed utgifterna under anslaget under innevarande budgetår kommer att vara lägre än vad som beräknades i statsbudgeten för budgetåret 1998. Detta beror främst på att AMV haft svårigheter att nå upp till kravet för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Mot bakgrund av detta föreslår därför regeringen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att 800 miljoner kronor förs bort från anslaget som besparing av anslagsbelopp.

Anslaget belastas från och med år 1999 med statlig ålderspensionsavgift (se bilaga 3, vol. 1).

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Redovisning av statlig ålderspensionsavgift

Miljoner kronor

	Totala utgifter	Utbildnings- bidrag	Ålderspensions avgift
1999	21961	12 133	761
2000	23184	13 356	837
2001	21616	12 227	767

Resultatinformation

Regeringen har i inledningen till verksamhetsområdet redogjort för AMV:s resultat på en övergripande nivå. Följande är en mer detaljerad redovisning för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som inleds med en sammanfattande tabell.

Tabell 4.14 Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder ¹

ÅTGÄRDER UNDER UTGIFTSOMRÅDE 14	GENOMSnittligt ANTAL PER MÅNAD		DÄRAV MÅN RESPEKTIVE KVINNOR (%)				ANDEL I ARBETE 90 DAGAR EFTER AVSLUTAD ÅTGÄRD	
	1997	1998	1997	1997	1998	1998	1997	1998
	Totalt	Totalt	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Totalt	Totalt
Anställningsstöd ²	–	8 779	–	–	39	61	–	–
Arbetslivsutveckling	52 545	45 001	46	54	47	53	15	22
Arbetsmarknadsutbildning	36 931	40 829	49	51	46	54	21	31
Arbetsplatsintroduktion	34 292	24 901	47	53	47	53	32	41
Beredskapsarbete	7 118	2 281	37	63	41	59	23	40
Datortek	13 961	13 005	56	44	54	46	19	24
IT-utbildning	–	184	–	–	25	75	–	–
Kommunala uppföljningsplatser	14 158	14 482	60	40	60	40	28	35
Resursarbete ³	–	4 295	–	–	78	22	–	60
Rekryteringsstöd	3 698	946	32	68	30	70	67	75
Starta-eget-bidrag	12 280	12 934	42	58	48	52	72	70
Utbildningsvikariat	3 545	656	77	23	76	24	51	70
Utvecklingsgaranti 20–24 år	–	1 361	–	–	41	59	–	–
Yrkesinriktad rehabilitering (Ami)	6 939	8 375	48	52	48	52	16	23
Jobbsökaraktiviteter	3 331	2 588	–	–	–	–	–	–
Övriga åtgärder	8 307	4 878	–	–	–	–	–	–
Totalt	197 105	185 495	48	52	49	51	26	33
ÅTGÄRDER UNDER UTGIFTSOMRÅDE 13								
Offentliga tillfälliga arbeten	5 351	7 151	47	53	47	53	7	–
Resursarbete ³	637	4 295	82	18	–	–	–	–

¹ Uppgifterna för budgetåret 1998 avser första halvåret 1998. I övriga åtgärder ingår utbildning i företag och Europeiska socialfondens mål 3-program. OTA ingår ej i regeringens mål för AMV vad gäller omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

² Rekryteringsstöd, vikariatsstöd samt annat beredskapsarbete slogs från och med den 1 januari 1998 ihop till en åtgärd, individuellt anställningsstöd.

³ Under 1997 belastar kostnaderna för Resursarbete UO 13. Från den 1 januari 1998 belastar kostnaderna för Resursarbete UO 14.

Källa: AMS

Aktivitetsstöd

Aktivitetsstöd i form av utbildningsbidrag lämnades för budgetåret 1997 vid de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna arbetsmarknadsutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, arbetsplatsintroduktion, datortek, arbetslivsutveckling och vid start av egen näringsverksamhet. Kostnaderna för utbildningsbidrag är direkt beroende av nivån på arbetslöshetsersättningen. Under budgetåret 1997 utbetalades ca 15 miljarder kronor från anslaget i aktivitetsstöd. Detta kan jämföras med budgetåret 1995/1996 då ca 12 miljarder kronor utbetalades från anslaget. Under första halvåret 1998 har det utbetalats ca 7,3 miljarder kronor i utbildningsbidrag från anslaget.

Arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsutbildning är en på arbetsmarknadspolitiska grunder prioriterad vuxenutbildning som riktar sig till arbetslösa. Kostnaden för arbetsmarknadsutbildningen under budgetåret 1997 inklusive utbildningsbidrag var 6,1 miljarder kronor, varav den särskilt upphandlade arbetsmarknadsutbildningen svarade för 5,5 miljarder kronor. Detta är en minskning jämfört med budgetåret 1995/96 (18 mån) då kostnaden för den upphandlade utbildningen var ca 11 miljarder kronor. Budgetåret 1997 påbörjade 94 832 personer arbetsmarknadsutbildning, varav 48 procent var kvinnor. Under första halvåret 1998 deltog 33 897 personer i genomsnitt per månad i den upphandlade arbetsmarknadsutbildningen detta kan jämföras med första halvåret år 1997 då det deltog 29 640 deltagare i genomsnitt per månad.

Under år 1997 har arbetsmarknadsutbildningens betydelse för att stödja tillväxt och att undanröja flaskhalsar/bristyrken betonats alltmer mot bakgrund av en ökad efterfrågan på arbetskraft och den stora satsningen på vuxenutbildning inom ramen för kunskapslyftet. Arbetsförmedlingen anvisade under år 1997 uppskattningsvis ca 70 000 arbetssökande till kunskapslyftet.

Under slutet av 1980-talet fick merparten arbete efter avslutad yrkesinriktad utbildning. Högsta andelen uppmättes år 1989 då 74 procent hade arbete sex månader efter avslutad utbildning. Sedan föll resultaten i takt med försämrade arbetskraftsefterfrågan. Botten nåddes år 1993, varefter en viss återhämtning skett. Under budgetåret 1997 hade 41 procent av deltagarna arbete sex månader efter avslutad utbildning. Träffsäkerheten i utbildningen, dvs. i vilken utsträck-

ning kursdeltagarna får arbete inom, eller nära, det yrkesområde som de utbildats för har också ökat. Under budgetåret 1997 fick 79 procent ett arbete inom eller nära det område de utbildats för, av samtliga som fullföljt och fick arbete. Det är den högsta träffsäkerheten sedan år 1991.

Tabell 4.15 Arbetsmarknadsutbildnings inriktning under år 1997 (procent)

	Totalt	Varav	
		Män	Kvinnor
Teknik	20	53	47
Vårdarbete	3	17	83
Administration	8	31	69
Tillverkning	20	83	17
Service	7	41	59
Förberedande	39	45	55
Övrigt **	3	48	52
Summa	100		

** Bl.a. jordbruks- och gruvutbildningar

Jämfört med övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder har arbetsmarknadsutbildning den jämnaste könsfördelningen. Könsfördelningen mellan de olika utbildningsinriktningarna avspeglar dock fortfarande kvinnors och mäns traditionella yrkes- och utbildningsval. Tydligast är detta för utbildningar inom tillverkningsområdet där 83 procent av deltagarna är män och inom vårdområdet där 83 procent är kvinnor.

I enlighet med regeringens omdisposition i regleringsbrevet för budgetåret 1998 för AMV har regeringen beslutat att skapa ett utrymme om 2 miljarder miljoner kronor extra till arbetsmarknadsutbildning i syfte att höja kvaliteten i utbildningen samt för att motverka de flaskhalsar och bristyrken som nu riskerar att uppkomma. Regeringen menar att arbetsmarknadsutbildningen även fortsättningsvis skall ha en klar yrkesinriktning som syftar till att leda till arbete dock skall även yrkesförberedande utbildningar tillåtas i takt med att efterfrågan på yrkesutbildad personal ökar. Allmän behörighetsgivande utbildning skall även i fortsättningen endast undantagsvis vara möjligt för vissa grupper.

SwIT Yrkesutbildning

Den 16 december 1997 träffades ett avtal mellan staten, genom Arbetsmarknadsdepartementet, och SwIT-yrkesutbildning med uppgift att genomföra ett nationellt program för IT-utbildning. Detta avtal bygger på en överens-

kommelse mellan Arbetsmarknadsdepartementet, Industriförbundet och IT-Företagen (Svenska IT-företagens Organisation) där syftet är att innan budgetåret 1999 är slut yrkesutbilda 10 000 personer i modern informationsteknik. 75 procent av deltagarna skall rekryteras från gruppen arbetslösa och inskrivna vid arbetsförmedlingen och övriga 25 procent kan vara redan anställda, under förutsättning att arbetsgivaren betalar lön och andra förmåner under utbildningstiden för arbetstagaren.

SwIT-yrkesutbildning har sedan avtalet tecknades byggt upp en rikstäckande organisation med drygt femtio lokala projektledare, vilka kartlägger företagens rekryteringsbehov inom de yrkesområden där programmet verkar. SwIT-yrkesutbildnings centrala kansli genomför där efter en upphandling av utbildningar enligt lagen om offentlig upphandling. Enligt AMS veckostatistik för vecka 40 år 1998 deltog 1 092 personer i IT-satsningen.

Yrkesinriktad rehabilitering (Ami)

Arbetshandikappade utgör huvuddelen av dem som deltar i yrkesinriktad rehabilitering. År 1997, samt under första halvåret 1998, var drygt fyra av fem deltagare arbetshandikappade. Deltagandet i åtgärden har ökat mellan år 1997 och första halvåret 1998. Kön fördelningen var jämn. Ami tillhandahåller också service i form av kortare insatser utan att utbildningsbidrag lämnas. Dessa deltagare registreras inte som inskrivna vid Ami. Denna del av verksamheten går följaktligen inte att följa upp.

Datortek/aktivitetscenter

I genomsnitt har ca 14 000 personer deltagit i datortek/aktivitetscenter varje månad år 1997. Det är en ökning med 4 000 personer jämfört med budgetåret 1995/96. Under år 1997 var i genomsnitt 63 procent av deltagarna över 25 år. Andelen som fått arbete 90 dagar efter att ha avslutat åtgärden minskade under budgetåret 1997 jämfört med budgetåret 1995/96 och är låg vid en jämförelse med andra åtgärder. Minskningen beror delvis på att andelen ungdomar, vilka har lättare att få arbete än äldre, har minskat. Den förhållandevis låga andelen som fått arbete förklaras också av att deltagarna ofta går till andra aktiviteter i form av studier m.m.

Det första halvåret 1998 har i genomsnitt 13 000 personer deltagit i datortek/aktivitetscenter varje månad. Andelen som fått arbete har ökat under det första halvåret 1998 trots att an-

delen ungdomar minskat. Ökningen förklaras av det förbättrade arbetsmarknadsläget. Statens kostnad för datortek/aktivitetscenter uppgick under budgetåret 1997 till 1 218 miljoner kronor varav 60 miljoner kronor användes till investeringar och resterande del till utbildningsbidrag till deltagarna. Därutöver har otraditionella medel använts till ersättning till de programansvariga. Kapacitetsutnyttjandet har under år 1997 legat kring 55 procent, där fullt kapacitetsutnyttjande är fyra deltagare per dator och dag. Kapacitetsutnyttjandet ökade under år 1997 samtidigt som målet modifierades till att uppnå ett så högt kapacitetsutnyttjande som möjligt med hänsyn till kvaliteten på innehållet i datortekniken.

Arbetslivsutveckling (ALU)

Av dem som började ALU år 1997 var ca 77 000 män och ca 65 200 kvinnor. Inom alla ålderskategorier är de ALU-anvisade till övervägande delen män. En förklaring till detta är att de flesta ALU-platser finns inom organisationer och föreningar, där det förekommer flera traditionellt manliga arbetsuppgifter. Deltagarna får utbildningsbidrag under tiden i ALU. Kostnaderna för utbildningsbidrag för dessa uppgick till 5 701 miljoner kronor år 1997. Under budgetåret 1997 använde AMS 159 miljoner kronor för kringkostnader i samband med ALU-verksamheten. Motsvarande kostnad för budgetåret 1995/96 (18 månader) var 264 miljoner kronor. Utgifterna avser planering och organisation av anordnarens verksamhet samt resekostnader för deltagare i ALU-verksamhet.

Starta-eget bidrag

Starta-eget bidrag har under år 1997 omfattat 12 280 personer i genomsnitt per månad, vilket är den högsta omfattningen sedan stödet infördes år 1984. Kostnaden för bidraget var ca 1,4 miljarder kronor under år 1997. Förlängd bidragstid för personer med invandrarbakgrund infördes den 1 januari 1998. Effekterna har inte ännu kunnat bedömas. Möjligheterna till förlängning för kvinnor infördes år 1996. Utfallet är positivt. Av personer kvarstående i åtgärden vid utgången av juni månad år 1998 var 47 procent kvinnor. År 1996 var motsvarande siffra 35 procent. Enligt nuvarande regler lämnas utbildningsbidrag vid start av näringsverksamhet under högst sex månader. Bidragstiden får förlängas till högst tolv månader i fyra fall nämligen, om det finns särskilda skäl, näringsverksamheten bedrivs

i glesbygd eller avseende arbetslösa kvinnor och arbetslösa invandrare enligt närmare angivna förutsättningar. Regeringen anser att i det pågående förenklararbetet beträffande arbetsmarknads-politiska författningar bör dessa förlängnings-regler samordnas. I förenklings syfte bör därför fortsättningsvis endast en undantagssituation uttryckligen anges, nämligen särskilda skäl. Typiskt sett har de nyss nämnda prioriterade grup-perna särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. De bör därför även fortsättningsvis särskilt komma ifråga för förlängt bidrag.

Arbetsplatsintroduktion (API)

Under år 1997 deltog per månad i genomsnitt 34 300 personer i API. Omkring 60 procent av API-platserna har varit förlagda till privat sektor, medan kommuner och landsting varit anordnare för knappt 30 procent av praktikplatserna. Under år 1997 uppgick utgifterna för utbildningsbidrag vid API till 2 878 miljoner kronor. Inkomsterna av finansieringsbidraget under inkomsttitel 2424 Bidrag till API uppgick under samma period till 371 miljoner kronor. Under första halvåret 1998 betalades 1 189 miljoner kronor ut i utbildningsbidrag samtidigt som arbetsgivarna betalade in 124 miljoner kronor i finansieringsbidrag. Rege-ringens bedömer att inkomsterna för finansie-ringsbidraget blir 235 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i samband med statsbudge-ten för budgetåret 1998. Orsaken till att in-komsterna från finansieringsbidraget blir lägre än beräknat är framförallt en lägre omfattning bl.a. beroende på att länsarbetsnämnderna blivit re- striktivare i att anvisa personer till åtgärden för att i konjunkturuppgången motverka undan-trängningseffekter. Bortfallet beror dock även på att det tidigare funnits brister i uppföljning och administrativa rutiner kring finansieringsbidraget hos RFV och AMS. Som ett resultat härav flyt-tades från och med den 1 januari 1998 administ-rationen av finansieringsbidraget från de allmän-na försäkringskassorna till länsarbetsnämnderna. Vidare infördes från och med den 1 april 1998 en förändring som innebär att arbetsgivaren betalar finansieringsbidraget månadsvis i stället för som tidigare i samband med anvisningstidens slut.

Gruppaktiviteter

Antalet deltagare i jobbsökaraktiviteter var under år 1997 drygt 6 000 personer per vecka. Merpar-ten av dessa genomfördes inom ramen för da-torteksverksamheten, men även i övriga grup-paktiviteter har deltagarantalet ökat från ca 1 350

per vecka under år 1994 till ca 2 300 per vecka år 1997. Totalt beräknas omkring 60 000 personer ha deltagit i gruppaktiviteter utanför datorteks-verksamheten. Inklusiva aktiviteter inom dator-teksverksamheten beräknas ca 140 000 personer ha genomfört jobbsökaraktiviteter under år 1997.

Beredskapsarbete

Från och med den 1 juli 1997 anordnades bered-skapsarbete i form av resursarbete eller annat be-redskapsarbete. Åtgärden annat beredskapsarbete upphörde från och med den 1 januari 1998 då in-dividuellt anställningsstöd infördes. Beredskaps-arbete har kraftigt minskat i omfattning under de senaste åren. Orsaken till minskningen var sänkta bidragsnivåer samt att det varit svårt att få fram anordnare av beredskapsarbeten. Budgetåret 1997 utgjorde kvinnorna 37 procent och männen 63 procent av deltagarna i beredskapsarbete. Be-redskapsarbete anordnades i huvudsak av kom-muner och landsting. Den totala kostnaden för beredskapsarbeten uppgick budgetåret 1997 till 786 miljoner kronor. Budgetåret 1995/96 (18 månader) uppgick kostnaden till 2 030 miljoner kronor.

Rekryteringsstöd

Rekryteringsstödet upphörde från och med den 1 januari 1998 då individuellt anställningsstöd infördes. Rekryteringsstödet omfattade budget-året 1997 i genomsnitt 3 700 personer per månad. Det är en mycket kraftig minskning jämfört med budgetåret 1995/96 då 13 500 personer i genom-snitt per månad deltog i åtgärden. Orsaken till minskningen förklaras främst av den högsta ram på 315 miljoner kronor för stödet som fanns un-der år 1997. Kvinnorna utgjorde 32 procent och männen 68 procent av deltagarna i rekryterings-stöd. Det var främst privata arbetsgivare som an-ställde arbetslösa med hjälp av rekryteringsstöd. Den totala kostnaden för rekryteringsstöd upp-gick år 1997 till 265 miljoner kronor. Budgetåret 1995/96 (18 månader) uppgick kostnaden till 1 697 miljoner kronor.

Utbildningsvikariat

Utbildningsvikariat har till och med år 1997 be-stått dels av ett vikariatstöd, dels av ett utbild-ningsstöd. Från och med den 1 januari 1998 er-sattes vikariatstödsdelen av det individuella anställningsstödet. I genomsnitt per månad om-fattade utbildningsvikariatet 3 500 personer bud-getåret 1997. Det är en kraftig minskning jämfört med budgetåret 1995/96 då i genomsnitt 9 700

personer deltog. Den totala kostnaden för utbildningsvikariat uppgick till 326 miljoner kronor budgetåret 1997 och till 2 609 miljoner kronor budgetåret dessförinnan (18 mån). Orsaken till minskningen var att ersättningen till arbetsgivaren gradvis försämrades. Utbildningsvikariat har förekommit främst inom kvinnodominerade branscher såsom vård och omsorg, vilket förklarar varför kvinnor utgjorde hela 77 procent av deltagarna under budgetåret 1997.

Individuellt anställningsstöd

För att undvika onödig administration och som ett led i regeringens förenklingsarbete har åtgärderna rekryteringsstöd, annat beredskapsarbete och vikariatstödsdelen i utbildningsvikariat, från och med den 1 januari 1998, ersatts av individuellt anställningsstöd. I detta ingår även det som tidigare benämndes annat beredskapsarbete som medför investeringar. Under första halvåret 1998 var antalet deltagare i anställningsstöd 8 800 personer i genomsnitt per månad. Kvinnorna utgjorde 39 procent och männen 61 procent av deltagarna. Utgifterna för anställningsstödet uppgick till 479 miljoner kronor under första halvåret 1998, inklusive utgifter för beredskapsarbete, rekryteringsstöd och utbildningsvikariat där pågående beslut fortsatt att gälla under innevarande budgetår i enligt övergångsreglerna vid införandet av det individuella anställningsstödet.

Bidrag till utbildning i företag

I genomsnitt deltog 775 personer per månad i åtgärden utbildning i företag budgetåret 1997. Av dessa var 188 kvinnor och 587 män. Utöver detta deltog 1 797 personer inom ramen för kommunavtalen. Under första halvåret 1998 var motsvarande siffra för utbildning i företag 780 personer, varav 172 kvinnor och 608 män. Utöver detta deltog 1 649 personer inom ramen för kommunavtalen.

Resursarbete

I augusti 1998 deltog nära 3 000 personer i åtgärden, varav två tredjedelar var kvinnor. Drygt 90 procent av de anordnade resursarbetena finns i kommunal verksamhet och av dessa rör 80 procent vård och omsorg. Resursarbete kan bedrivas på heltid men kan också anordnas för deltidsarbetslösa. 75 procent av dem som har deltagit i åtgärden har gjort det på heltid. På många arbetsplatser är det vanligt att resursarbetarna har vikarierat halva arbetstiden. Omfattningen av vikariat varierar dock kraftigt mellan olika arbets-

platser. En delegation har tillsatts med representanter från arbetsmarknadens parter, AMV och Arbetsmarknadsdepartementet med uppgift att följa åtgärdens utveckling. Delegationen har anordnat konferenser över hela landet med inbjudna deltagare från berörda arbetsgivarkategorier och arbetstagarorganisationer. Konferenserna har varit välbesökta och bidragit till att fler arbetslösa har fått möjlighet att delta i åtgärden.

Kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar

Den 1 oktober 1995 infördes en möjlighet för kommunerna att efter avtal med länsarbetsnämnderna kunna ta ett samlat ansvar för arbetslösa ungdomar upp till 20 år. Samtliga kommuner har tecknat avtal. Under såväl 1997 som första halvåret 1998 har i genomsnitt per månad drygt 14 000 ungdomar deltagit i verksamheten. Den utvärdering av det kommunala ansvaret för ungdomar under 20 år som Ungdomsstyrelsen redovisade till regeringen i augusti 1997 visar att 58 procent av de ungdomar som genomgått åtgärden har kunnat gå vidare till arbete eller studier. Inställningen från kommunernas sida har varit övervägande positiv och det har setts som en fördel att kommunerna kunnat utnyttja lokala kontakter och kännedom om den lokala arbetsmarknaden. Möjligheten till samarbete med socialtjänsten har setts som en annan viktig fördel.

Budgetåret 1995/96 belastades anslaget med 357 miljoner kronor och budgetåret 1997 med 420 miljoner kronor för denna åtgärd. Under första halvåret 1998 uppgick utgifterna till 190 miljoner kronor.

Kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år

Den 1 januari 1998 infördes en möjlighet för kommunerna att genom avtal med länsarbetsnämnderna åta sig att erbjuda ungdomar mellan 20 och 24 år som står till arbetsmarknadens förfogande en aktiverande och utvecklande insats på heltid. I början av juni 1998 hade 204 av landets 288 kommuner tecknat avtal medan förhandlingar pågick i ytterligare 42 kommuner. Under första halvåret 1998 var det genomsnittliga antalet deltagare per månad 1 356 ungdomar, varav 41 procent kvinnor och 59 procent män. Statskontoret har i augusti 1998 till Arbetsmarknadsdepartementet redovisat en delrapport i ett regeringsuppdrag avseende en utvärdering av åtgärden. Av redovisningen framgår bl.a. att majoriteten av ungdomarna, knappt 60 procent, är sysselsatta med någon form av utbildning varvad

med praktik samt att en dryg fjärdedel av ungdomarna praktiserar inom näringslivet.

Kompetensutveckling inom kommuner och landsting

Regeringen beslutade den 17 juni 1998 att inrätta en kommission med uppgift att kartlägga rekryteringsbehoven samt föreslå åtgärder för att underlätta rekryteringen av personal till vård- och omsorgssektorn. Kommissionen skall fästa särskild vikt vid åtgärder som gynnar en ökad rekrytering av yngre arbetskraft samt en jämnare könsfördelning bland personalen. Kommissionen skall också överväga en långsiktig lösning av dimensioneringen för högre utbildning inom vård- och omsorgssektorn. Bakgrunden till uppdraget är den bristsituation som är på väg att uppstå inom vissa delar av arbetsmarknaden för vård- och omsorgspersonal. Antalet nyanmälda lediga platser ökar i snabb takt medan heltidsarbetslösheten minskar. Samtidigt ökar deltidsarbetslösheten inom flera områden inom vård- och omsorgssektorn. Ledamöter i kommissionen är representanter för regeringen och arbetsmarknadens parter. Ordförande är chefen för Arbetsmarknadsdepartementet. Kommissionens arbete skall vara slutfört den 31 juli 1999.

En arbetsgrupp har också tillsatts inom Socialdepartementet med uppgift att kartlägga personalförsörjningen och utbildningsbehovet inom äldreomsorgen. Arbetsgruppen består av representanter från Regeringskansliet, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet samt arbetsmarknadens parter.

Likaså har en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet med representanter från bland annat arbetsmarknadens parter tillsatts för att utarbeta förslag beträffande kompetensutveckling och karriärmöjligheter för lärare samt rekrytering till lärarutbildningen.

Interpraktikstipendier

Interpraktikstipendierna ersatte från och med den 1 oktober 1997 de tidigare europastipendierna. Regeringen räknade med att 135 ungdomar skulle utnyttja interpraktikstipendier under de tre sista månaderna år 1997. För budgetåret 1998 beräknade regeringen att 700 ungdomar skulle beviljas stipendier. Då intresset för stipendierna visade sig vara stort beslöt regeringen att utöka antalet stipendier under budgetåret 1998 till sammanlagt 1 000. Under hösten 1997 beviljades 168 ungdomar ett interpraktikstipendium och under första halvåret 1998 beviljades 666 inter-

praktikstipendier. Av samtliga stipendiat är 57 procent kvinnor och 43 procent män. Ca 80 procent av stipendiaterna är mellan 20 och 25 år och flertalet är lågutbildade. Under hösten 1997 utbetalades 4,1 miljoner kronor i stipendier och under första halvåret 1998 utbetalades 21,2 miljoner kronor.

Otraditionella medel

AMV har möjlighet att använda en del av anslaget för s.k. otraditionella insatser. Med detta avses insatser som kan motiveras av arbetsmarknadsskäl men som inte ryms inom de ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Insatserna får dock inte göra att villkoren i de befintliga regelverken ändras. Under budgetåret 1997 uppgick utrymmet för otraditionella insatser till 550 miljoner kronor. Inför innevarande budgetår höjdes ramen för otraditionella insatser under anslaget till 750 miljoner kronor. Denna ram har dock utökats ytterligare till 1 742 miljoner kronor som ett resultat av regeringens beslut att initiera en regional försöksverksamhet i Skåne, Dalarnas, Värmlands, Gävleborgs och Jämtlands län.

För budgetåret 1998 har ramen för otraditionella insatser under anslaget utökats med 50 miljoner kronor för kompetensutveckling inom kommuner och landsting. Insatserna skall vara åtgärder som underlättar för kommunal- och landstingsanställda, som på grund av bristande utbildning annars riskerar att förlora arbetet, att få den utveckling i arbetslivet som de behöver.

Totalt utnyttjades drygt 80 procent av ramen inom anslaget för otraditionella insatser under budgetåret 1997. Det är stora skillnader mellan länen beträffande i vilken utsträckning man har använt de otraditionella medlen. Det finns län där bara 45 procent av ramen har utnyttjats. Av de medel som under budgetåret 1997 användes för otraditionella insatser utgjorde en stor del ersättning till resor och traktamenten för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning på annan ort än hemorten samt ersättning för programansvariga vid datorteken. Merparten av medlen används dock till olika projekt. Utformningen av projekten varierar i stor utsträckning mellan länen. De kan dock översiktligt indelas i projekt som syftar till:

- att utveckla metoder för att bryta arbetslöshet för olika grupper,
- att utveckla samverkan mellan olika aktörer med olika arbetsmarknadspolitiska målsättningar (t.ex. reducera flaskhalsproblem),

- att utöva påverkan (attityder till olika yrken),
- att hitta nya lösningar på problem där de konventionella metoderna utifrån ett lokalt perspektiv inte visat sig tillräckligt verkningsfulla.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering samt Statskontoret har av regeringen fått i uppdrag att följa och utvärdera den pågående regionala försöksverksamheten och skall i samband med detta särskilt studera användningen av otraditionella medel. Statskontoret, som enbart följer utvecklingen i Skåne län, skall lämna en delrapport i oktober 1998 samt en slutrapport i februari 1999.

Åtterrapporeringen kring användningen av de otraditionella medlen har hittills varit bristfällig. Det är väsentligt att bra rutiner utvecklas som möjliggör en förbättrad uppföljning av hur medlen används bl.a. vad avser antalet deltagare, kostnader per deltagare samt resultaten efter dessa insatser.

Under första halvåret 1998 har sammanlagt 205 miljoner kronor använts av ramen för otraditionella insatser.

Försöksverksamhet med lokal samverkan

Försöksverksamhet med lokal samverkan inleddes den 1 juli 1996 och skulle pågå till den 31 december 1997. Försöksverksamheten syftar till att finna former för ökad lokal samverkan inom arbetsmarknadspolitiken mellan arbetsförmedlingarna och kommunerna för att där minska arbetslösheten. Ambitionen är att effektivisera användningen av de offentliga medlen. Genom avtal med regeringen har kommunerna förbundit sig att bidra till finansieringen av verksamheten. Enligt huvudregeln svarar den kommunala finansieringen för minst 25 procent av de totalt satsade medlen.

Totalt erbjöds 40 kommuner att delta i verksamheten och regeringen tecknade avtal om försöksverksamhet med 28 av dessa kommuner. Lagen (1996:423) om kommuners medverkan i försöksverksamhet med lokal samverkan om arbetsmarknadsutvecklingen har förlängts till och med den 31 december 1998 och 19 kommuner har fått rätt att förlänga försöksverksamheten under år 1998.

RRV har utvärderat försöksverksamheten och konstaterade att den haft positiva effekter på både arbetslösheten och antalet personer som fått arbete efter avslutad åtgärd (RRV 1997:58). I undersökningen framkommer även att såväl ar-

betsförmedlingar som kommuner ansåg att formerna för den lokala samverkan har förändrats betydligt. Det har dock enligt RRV varit svårt att avgöra i vilken grad förändringarna i samverkansformer beror på införandet av de nya arbetsförmedlingsnämnderna eller på försöksverksamheten som sådan. Trots de positiva resultaten anser inte RRV att det finns grund för en bedömning om i vilken utsträckning det är effektivt att utvidga försöksverksamheten.

Högskolan i Växjö, som också fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten, har dock inte som RRV kunnat konstatera att verksamheten hittills haft tydligt positiva effekter på arbetslösheten och sysselsättningen. Högskolan i Växjö bedömer att de studerade verksamheterna antingen har haft alltför begränsad omfattning och varaktighet eller att den lokala samverkan faktiskt inte har haft någon effekt på arbetsmarknadens funktionssätt.

Regeringen har förståelse för RRV:s och Högskolans i Växjö svårigheter att dra säkra slutsatser. Regeringens preliminära bedömning är att försöksverksamheten med lokal samverkan förefaller ha haft förtjänster för ansvariga aktörer, men att det även finns nackdelar som måste beaktas. Regeringens bedömning är att ett och ett halvt år är en alltför kort tid för att säkerställa resultat från en arbetsmarknadspolitisk försöksverksamhet som skall omfatta nya aktörer. Det är skälet till att regeringen har beviljat de 19 kommuner som ansökt om en förlängning tillstånd att bedriva verksamheten även under år 1998. Regeringen gav också den 10 september 1998 Högskolan i Växjö ett nytt uppdrag att utvärdera den förlängda försöksverksamheten med lokal samverkan. Uppdraget skall redovisas senast den 31 maj 1999.

Försöksverksamheten med en aktivare användning av åtgärdsmedel och arbetslöshetsersättning

Flera kommuner och län ansökte under år 1997 om att få rätt att använda de arbetsmarknadspolitiska åtgärdsmedlen på ett friare sätt. Den 1 mars 1998 fick Länsarbetsnämnden i Skåne län rätt att bedriva sådan försöksverksamhet till och med utgången av december 1999. Från och med den 1 juli 1998 har Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Värmlands län fått samma möjligheter. Försöksverksamheten innebär att i stället för ett volymkrav som innebär att ett visst antal personer skall delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall länen uppvisa resultat beträffande ökad sysselsättning, minskad arbetslöshet och färre per-

soner i åtgärder samtidigt som utbetalningen av arbetslöshetsersättning inte får överstiga vad som skulle ha förväntats. Den friare användningen innebär vidare att en större andel av åtgärdsmedlen, 19 procent, får användas otraditionellt än vad som gäller för övriga län. Respektive länsarbetsnämnd får också rätt att använda sin andel av den miljard kronor i arbetslöshetsersättning som riksdagen under år 1998 har bemyndigat regeringen att använda på ett aktivt sätt. Ordinarie regelverk gäller. Syftet med försöksverksamheten är att bedöma om en friare användning av åtgärdsmedel och beslut som fattas nära den lokala nivån leder till effektivare resursutnyttjande och bättre resultat.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering skall utvärdera försöksverksamheten med avseende på åtgärdseffektivitet, påverkan på tillväxten, fördelningseffekter, undanträngnings- och inläsningseffekter samt övervältringseffekter mellan stat och kommun. Statskontoret skall löpande följa verksamheten i Skåne län och ägna särskild uppmärksamhet åt hur de otraditionella medlen och medlen för den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen utnyttjats. Den tid försöksverksamheten har pågått är ännu för kort för att ge några påvisbara resultat och sättet att utnyttja försöksverksamheten har varierat.

Tillfälliga personalförstärkningar

AMV tilldelades för budgetåret 1997 medel för tillfälliga personalförstärkningar under anslaget till förvaltningskostnader med 600 miljoner kronor och under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder med 100 miljoner kronor. Ett viktigt syfte med dessa medel var att förstärka arbetsförmedlingarna i invandratäta områden. Arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet har utökat sin personal med 730 årsarbetare till följd av de 100 miljoner kronorna för tillfälliga personalförstärkningen som erhöles den 1 juli 1997. I storstadslänen har de invandratäta kontoren förstärkts med 180 personer. De tillfälliga medlen har inneburit att fler handläggare har kunnat avsätta mer tid för individuell service men också kollektiva insatser, t. ex. jobbsökaraktiviteter.

Brytprojekt

Under budgetåret 1997 fick AMS använda 30 miljoner kronor för projektverksamhet som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden och för att utbilda den egna perso-

nalen i jämställdhetsfrågor (brytmedel). Medlen fördelades till länsarbetsnämnderna efter ansökan. Länens begärda brytmedel uppgick till drygt 67 miljoner kronor. AMS beviljade 19 miljoner kronor till länens projektverksamhet. Kostnader i brytprojekten som fallit inom ramen för länens ordinarie budget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, såsom kartläggningssamtal eller vanliga åtgärder, har fått täckas av ordinarie medel. Brytmedlen har använts till otraditionella insatser, t.ex. studiebesök, nätverk eller samverkan mellan aktörer och främst täckt kostnader för projektledares löner, resor, lokalhyra och konsulttjänster.

Under året fick AMS 122 ansökningar och beviljade medel till 86 projekt varav 70 startade. 23 projekt riktades till både kvinnor och män, 21 riktades till enbart kvinnor och 17 till enbart män. Totalt deltog knappt 1 100 personer i projekten. 62 procent av deltagarna var kvinnor och 38 procent var män. Flertalet projekt var av kortare karaktär med start och slut under hösten 1997. Ett mindre antal projekt fortsätter under år 1998. Deltagarnas medverkan i projekten har varierat från enstaka veckor till flera månader. Projektens resultat har formulerats både i kvalitativa och kvantitativa termer. Skillnader i resultat mellan projekten beror på skilda målgrupper, innehåll och syften. Andelen deltagare i arbete efter avslutat projekt varierar mellan 72 och 20 procent. Samarbetet mellan olika aktörer anges av projektledarna ha påverkat projektarbetet positivt. Regeringen har även för budgetåret 1998 tilldelat AMS 30 miljoner kronor för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Rörlighetsstimulerande åtgärder

Under budgetåret 1997 har sammanlagt 266 miljoner kronor betalats ut i flyttningsbidrag. Motsvarande belopp för föregående budgetår var 339 miljoner kronor. Under första halvåret 1998 har flyttningsbidrag betalats ut med 131 miljoner kronor.

Östersjösamarbete kring språkstudier

Regeringen har under anslaget beräknat högst 30 miljoner kronor för att stärka förutsättningarna för svenskar att studera språk i andra östersjöländer och ge studenter från östersjöländer möjlighet att studera i Sverige. Medlen fördelas av Svenska Institutet, som vid halvårsskiftet 1998 betalat ut 11,4 miljoner kronor.

Försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder och särskilda medel

Under budgetåret 1997 disponerade regeringen 110 miljoner kronor under anslaget till försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder och särskilda medel. För budgetåret 1998 disponerar regeringen 310 miljoner kronor för detta ändamål. Projekten som finansieras med dessa anslagsmedel skall vara arbetsmarknadsinriktade samt avse aktiviteter man har svårt att genomföra inom ramen för AMV:s ordinarie verksamhet och reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Under budgetåret 1997 beviljades sammanlagt 114 miljoner kronor till 38 sysselsättningskapande projekt. Besluten under det första halvåret 1998 har omfattat 21 projekt på sammanlagt drygt 62 miljoner kronor. Projekten har syftat till att bl.a. stärka den lokala samverkan kring stödinsatser för arbetslösa, främja en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, samt att förbättra de utlandsföddas situation på arbetsmarknaden. Därutöver har medel beviljats till särskilda sysselsättningsinsatser i bl.a. Ljungbyhed, Arboga och Söderhamn med anledning av de kraftiga omstruktureringar som drabbat näringslivet på dessa orter. Projektmedlen rekvideras i efterhand och vissa projekt kan sträcka sig över flera budgetår. Totalt utbetalades drygt 72 miljoner kronor under budgetåret 1997 för detta ändamål och under det första halvåret 1998 har motsvarande utbetalningarna under anslaget uppgått till 43 miljoner kronor.

Bygginvesteringar m.m.

Arbetsmarknadspolitiska medel har under en rad år använts för att stimulera renovering och tillbyggnad (ROT) av angelägna byggprojekt. I och med att arbetsmarknadspolitiken allt mer fokuserats på utveckling av de arbetssökandes kompetens har dessa satsningar under senare år minskat i omfattning. Satsningarna genomförs främst genom Boverket och AMV.

Boverket har under år 1997 haft utgifter på cirka 2,4 miljarder kronor som belastat tidigare års reservationsanslag för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De största posterna rör bostads- och miljöinvesteringar. Förutom dessa poster förekommer stöd för investeringar i solvärmearläggningar, ackumulatortankar, samlingslokaler, kulturlokaler, bidrag för förbättring av inomhusklimat m.m. Huvuddelen av icke intecknade medel har förts bort från anslaget som en indragning av anslagsbelopp under år 1997 eller kommer att föras bort under år 1998. AMS har

under år 1997 förbrukat ca 35 miljoner kronor för ROT-insatser som belastat tidigare års reservationsanslag för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Medlen har använts som bidrag till offentliga lokaler, miljöförbättringar i lokaler för undervisning, vård och omsorg och till miljöförbättringar i bostäder. Icke intecknad del av anslaget, 112 miljoner kronor, har förts bort från anslaget som en indragning av anslagsbelopp. Resterande icke intecknade medel kommer att föras bort under år 1998. Även andra myndigheter har under året använt arbetsmarknadspolitiska medel i liknande syften. Till dessa hör Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk och NUTEK. Även vid dessa myndigheter har icke intecknade medel förts bort från anslaget som en indragning av anslagsbelopp år 1997 eller kommer att föras bort under år 1998.

Feriearbeten

Regeringen betonade i sysselsättningspropositionen (prop. 1995/96:222) vikten av att näringsliv, stat, kommun och landsting tar ett gemensamt ansvar för att uppfylla målsättningen att de gymnasieungdomar som söker feriearbete också skall få ett sådant.

Arbetsmarknadsdepartementet och Barn- och ungdomsdelegation gav i slutet av år 1996 SIFO i uppdrag att undersöka feriearbetsmarknaden för ungdomar. Undersökningen visade att flertalet ungdomar vill ha ett sommararbete och att majoriteten av dem, ca 73 procent, fick sommararbete år 1997. Det var lika många pojkar som flickor som fick sommararbete. Undersökningen visade också att ungdomar födda utomlands eller med föräldrar födda utomlands och ungdomar med arbetslösa föräldrar hade betydligt svårare att få sommararbete än andra ungdomar.

Efter förslag i budgetpropositionen för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:AU1, rskr. 1997/98:125) beslutade riksdagen att 100 miljoner kronor av medlen under anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder fick användas för att ersätta kommunerna för att dessa skulle stimulera det lokala näringslivet till att anordna fler feriearbeten för gymnasieungdomar, samt till insatser inom kommunen.

Det skulle även inom ramen för insatsen vara möjligt att anordna kombinationer av utbildning och praktik eller ren utbildning.

Enligt AMS preliminära beräkningar har satsningen lett till att knappt 34 000 sommararbeten tillkommit år 1998.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser**Tabell 4.16 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser**

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	20 230	55 000	55 000	55 000
Nya förpliktelser	41 330	75 000	55 000	55 000	55 000
Infriade förpliktelser	-21 100	-42 000	-55 000	-55 000	-55 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	20 230	53 230	55 000	55 000	55 000
Erhållet/föreslagen bemyndiganderam	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000

Riksdagen har på regeringens förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 (prop. 1996/97:150, ytr. 1996/97:AU7y, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) beslutat om ett beställningsbemyndigande för anslaget som innebär att regeringen får fatta beslut om sammanlagt 55 miljoner kronor som belastar anslaget påföljande budgetår. Regeringen har på tilläggsbudget föreslagit motsvarande bemyndigande för innevarande budgetår. Motivet till bemyndigandet avser de anslagsbelopp regeringen disponerar för försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder och särskilda medel. Projektmedlen rekvireras i efterhand och vissa projekt pågår längre än under ett budgetår.

Slutsatser*Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna år 1999*

Utifrån vad som redogjorts för vid inledningen av verksamhetsområdet beräknar regeringen att omfattningen för de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under budgetåret 1999 kommer att uppgå till 165 000 personer, inklusive det nationella programmet för IT-utbildning. Därutöver beräknas 12 000 personer delta i den yrkesinriktade rehabiliteringen och utbildning i företag.

Tillfälliga personalförstärkningar år

AMV får under budgetåret 1998 använda sammanlagt 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Av dessa medel beräknades 250 miljoner kronor under anslaget samt 600 miljoner kronor under anslaget A1 Arbetsmarknadsverketsförvaltningskostnader. Regeringen föreslår att motsvarande medel avsätts även under år 1999 och att 250 miljoner kronor under

anslaget får användas för detta ändamål. I takt med den förbättrade situationen på arbetsmarknaden bör dessa medel kunna reduceras i ett första steg år 2000 med 250 miljoner kronor. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet och bör gälla från och med den 1 januari 1999.

Arbetspraktik

För närvarande finns flera arbetsmarknadspolitiska åtgärder som har det gemensamt att de inefattar praktik och där syftet är att deltagaren skall få den nödvändiga kontakten med arbetslivet som ökar dennes kompetens så att deltagaren efter praktikperioden kan få ett reguljärt arbete. Arbetsplatsintroduktion och arbetslivsutveckling är sådana åtgärder. Regeringen anser att det även i framtiden kommer att finnas behov av en åtgärd med denna inriktning. För att undvika onödig administration och som ett led i regeringens förklaringsarbete bör dessa åtgärder dock ersättas av en ny form av praktikåtgärd, arbetspraktik.

Det förbättrade sysselsättningsläget och den ökade efterfrågan på arbetskraft ställer höga krav på praktikplatsernas kvalitet. Arbetspraktiken får inte medföra undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. Arbetspraktiken bör också kunna användas som ett led i en yrkesvägledning. Den bör även kunna användas till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. När det är motiverat bör arbetspraktik kunna kombineras med utbildning.

Arbetspraktik skall i princip kunna användas för alla som är anmälda som arbetslösa arbetssökande vid arbetsförmedlingen och som arbetsförmedlingen bedömer vara i behov av praktik. Anvisning till arbetspraktik bör kunna ske från och med den dag personen i fråga fyller 20 år. Undantag från åldersregeln bör dock kunna göras för arbetslösa unga handikappade samt för arbetslösa som får inkomstrelaterad arbetslöshet-

ersättning. Vidare bör undantag från åldersregeln kunna göras för ungdomar i de kommuner som inte tecknat avtal enligt lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar. I detta fall bör dock inte utbildningsbidrag kunna lämnas. Innehållet liksom längden av arbetspraktiken skall bestämmas av arbetsförmedlingen utifrån individens behov. Praktikperioden bör omfatta högst sex månader. Tiden i arbetspraktik bör dock kunna förlängas med högst sex månader för utrikes födda och arbetshandikappade. För unga handikappade bör en längre tid kunna medges.

Arbetsgivare som anordnar arbetspraktik bör kunna åta sig en delfinansiering av åtgärden. Efter en överenskommelse med länsarbetsnämnden skall anordnaren som regel åta sig att månadsvis betala ett finansieringsbidrag på 3 000 kronor per månad och deltagare. Anordnare av arbetspraktik för grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden såsom utrikes födda och arbetshandikappade bör kunna undantas från kravet att betala finansieringsbidrag. Likaså bör ideella organisationer som anordnar arbetspraktik kunna undantas från skyldigheten att betala finansieringsbidrag, liksom anordnare av arbetspraktik för personer som deltar i arbetspraktik i vägledningssyfte under maximalt åtta veckor. Anordnare av arbetspraktik för unga handikappade bör undantas från skyldigheten att betala finansieringsbidrag.

För att undvika undanträngning av ordinarie arbetstillfällen skall länsarbetsnämnden före beslut om arbetspraktik bl. a. samråda med berörda fackliga organisationer. Deltagarna får under praktiken utbildningsbidrag i form av dagpenning enligt de bestämmelser som gäller för detta. Samma försäkringsvillkor bör gälla som för övriga grupper som får utbildningsbidrag. Det bör regleras i lag att den som deltar i arbetspraktik inte skall anses som arbetstagare. När det gäller arbetsmiljölagen bör dock deltagaren betraktas som arbetstagare.

Enligt beräkningar kompenseras staten för bortfallet av finansieringsbidraget vid API av statens inkomster från finansieringsbidraget vid arbetspraktik. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet och bör gälla från och med den 1 januari 1999.

Regelförenklningar

I det pågående arbetet med att förbättra och förenkla de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna föreslås ovan bl.a. att arbetsplatsintroduktion och arbetslivsutveckling sammanförs till en ny åtgärd, arbetspraktik. I samband med införandet av denna åtgärd avser regeringen att förenkla och harmonisera flera av de andra arbetsmarknadspolitiska åtgärderna där aktivitetsstöd i form av utbildningsbidrag utgår. Regeringen avser därför att sammanföra de bestämmelser som styr arbetsmarknadsutbildning, yrkesinriktad rehabilitering och bidrag till start av näringsverksamhet till en och samma förordning där också den nya åtgärden arbetspraktik skall ingå. Den nya förordningen bör få namnet förordning om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter.

Förslaget till den nya åtgärden arbetspraktik föranleder, som nämnts ovan i avsnittet om arbetspraktik, en ny lag som i likhet med t.ex. lagen (1995:705) om arbetsplatsintroduktion, bör reglera att deltagarna i åtgärden inte skall betraktas som arbetstagare samt att vissa av arbetsmiljölagens (1997:1160) bestämmelser skall gälla för deltagare i åtgärden. I lagen bör regeringen ges befogenhet att föreskriva att anordnare som tillhandahåller åtgärden i vissa fall skall betala finansieringsbidrag. För att uppnå en större enhetlighet bör lagen vara utformad så att den förutom arbetspraktik också reglerar alla de åtgärder som faller under begreppet arbetsmarknadspolitiska aktiviteter. Den nya lagen om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter bör träda i kraft den 1 januari 1999. Samtidigt bör lagen (1995:705) om arbetsplatsintroduktion och lagen (1997:1266) om arbetslivsutveckling upphöra att gälla. De personer som har påbörjat någon av åtgärderna API och ALU före den 31 december 1998, bör få fortsätta i dessa åtgärder, dock längst till och med den 30 juni 1999. Detta bör komma till uttryck i ovan nämnda lag. Den ovan föreslagna sammanslagningen av åtgärder medför vissa förändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Beteckningen egen i begreppet egen näringsverksamhet föreslås slopas på grund av att bidrag till den arbetslöse, i likhet med vad som redan gäller, kan lämnas även om den arbetslöse skulle välja att driva näringsverksamhet genom juridisk person t.ex. aktiebolag. Detta föranleder också en ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 1999. Lagförslaget finns upptaget under utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

I enlighet med vad som ovan anförts har inom Arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till:

1. lag om arbetsmarknadspolitiska aktiviteter,

2. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Lagförslaget under 1 faller inom Lagrådets granskningsområde. Det förslag som läggs fram motsvarar emellertid till konstruktion och innehåll, i huvudsak, de nuvarande lagar som föreslås upphöra att gälla. Den nya lagen får därför anses vara av den beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Resursarbete under år 1999

Åtgärden har inte fått den omfattning som förväntats även om antalet deltagare i resursarbete ökar stadigt. Under det första halvåret 1998 deltog i genomsnitt drygt 4 000 personer i resursarbete. Åtgärden är betydelsefull inte bara för den arbetslösa som får chans att upprätthålla sin kompetens genom resursarbetet. Även allmänheten gynnas av att kvaliteten på offentligt tillhandahållna tjänster kan höjas.

Även om arbetskraftsefterfrågan inom offentlig sektor nu ökar finns fortfarande ett utrymme för kvalitetshöjande insatser utan att ordinarie arbetstillfällen trängs undan. När åtgärden först föreslogs i tilläggsbudget till statsbudgeten 1997 (prop. 1996/96:150) var avsikten att åtgärden skulle pågå fram till och med utgången av år 1998. Såväl Arbetsmarknadsutskottet (yttr. 1996/97:AU7y) som Finansutskottet (bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) hade dock ändringsförslag vilket ledde till att resursarbete fördes till åtgärden beredskapsarbete och därmed kom att införas i förordningen (1987:411) om beredskapsarbete som inte har någon tidsbegränsning. Resursarbete bör avvecklas men först vid utgången av december 1999, eftersom konjunkturutvecklingen och de ökade statsbidragen till kommunerna då antas ge väsentligt ökad efterfrågan på arbetskraft inom berörda sektorer. Detta påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Förlängning och utfasning av åtgärden offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa

Regeringen föreslår att de personer som har anvisats OTA och som fyller 62 år senast den 31 december 1998 får möjlighet att åter anvisas till åtgärden fram till pensionsåldern. För de som är yngre än 62 år och som redan deltar i OTA skall gälla att förlängningsbeslut kan fattas att gälla till och med december 1999. Regeringen anser att det är angeläget att äldre personer även i fortsättningen kan få det stöd som de behöver för att

kunna delta i aktiv yrkesvägledning eller utbildning. Regeringen anser därför att lagen (1996:870) om offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa skall förlängas från och med den 1 januari 1999 till och med utgången av december år 2001. Lagförslaget, som faller inom Lagrådets granskningsområde, innebär endast att lagen (1996:870) om tillfälliga arbeten för äldre förlängs. Den frågan är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

IT-utbildning inom den offentliga sektorn

Regeringen aviserade i den ekonomiska vårpropositionen för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:150) att den övervägde att föreslå riksdagen en satsning på IT-utbildning inom den offentliga sektorn. Statskontoret fick i uppdrag att kartlägga behovet av IT-utbildning inom offentlig sektor, inventera pågående insatser samt att ge förslag till ytterligare insatser. Statskontoret har redogjort för resultatet av kartläggningen i rapporten IT-kompetens för offentlig sektor (1998:21).

Statskontoret föreslår i rapporten att en särskild satsning görs på främst breddutbildning mot IT-området inom den offentliga sektorn under en period av två till tre år med början år 1999. Statskontoret föreslår vidare ett ansökningsförfarande för kompetenssatsningen. Den offentliga sektorns arbetsgivare skall ges möjlighet att ansöka om bidrag till IT-utbildningsprojekt som uppfyller ett antal specificerade kriterier inriktade mot dels arbetsmarknadspolitiska mål, dels effektivitetsmål. Enligt Statskontoret bör en tillfällig delegation inrättas av regeringen för att kunna hantera ansökningarna om bidrag. Statskontoret menar även att åtgärder inom ett mycket brett fält skall kunna finansieras för både IT-personal, verksamhetspersonal inklusive chefer och personer som kan rekryteras till den offentliga sektorn samt för förtroendevalda.

Regeringen menar att det av flera skäl är viktigt att en höjning av IT-kompetensen inom den offentliga sektorn kommer till stånd, bl.a. för att det ger möjlighet att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden då flertalet anställda som arbetar med IT som främsta arbetsuppgift i dag är män. Regeringen gör emellertid den bedömningen, efter att ha analyserat Statskontorets förslag samt efter det arbetsmöte som Arbetsmarknadsdepartementet anordnade den 10 september 1998 med representanter för den offentliga sektorn, att det inte finns skäl för att en särskild satsning

motsvarande den som nu görs i samarbete med Industriförbundet också görs inom offentlig sektor. Behovet av IT-kompetens inom den offentliga sektorn är dock stort och regeringen avser därför att i regleringsbrevet för AMV inför budgetåret 1999 ge AMS i uppdrag att inom ramen för befintliga åtgärder och anslag initiera IT-utbildning för anställda inom offentlig sektor och framför allt riktat till kvinnor. I detta sammanhang ser regeringen även det som viktigt att rikta insatser till grupper av arbetslösa som tidigare varit verksamma inom sektorer där arbetsuppgifter försvunnit genom den snabba tekniska utvecklingen i samhället. Ett exempel på en sådan yrkesgrupp är kontorister. Utformningen av insatserna för att öka möjligheterna för dessa yrkesgrupper att åter ta sig tillbaka till arbetsmarknaden bör ske i samarbete med parterna på arbetsmarknaden.

Förstärkt försäkringsskydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utbildningsbidrag lämnas

Personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utbildningsbidrag lämnas (gäller dock inte utbildningsbidrag vid starta-egitbidrag) har genom statsmakterna tillförsäkrats ett visst försäkringsskydd. I detta ingår arbetskadeförsäkring, ersättning för ideell skada, grupplivförsäkring samt ersättning till arbetsgivare/anordnare som förorsakats skada av en person i arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Kostnaderna för de tre sistnämnda försäkringarna som belastar anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick år 1997 till ca 151 miljoner kronor.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har förändrats genom åren. Flera av dem innehåller praktiska inslag som till sin art liknar ordinarie arbete. Detta kan innebära en ökad risk för arbetsskada och regeringen anser därför att det finns skäl att komplettera försäkringsskyddet vad avser vissa kostnadsersättningar i samband med skador/olycksfall i arbetet. Utöver ersättning från arbetsskadeförsäkringen har ersättning för ideell skada hittills kunnat lämnas. Den totala kostnaden för ersättningar för ideell skada uppgick år 1997 till 7 754 000 kronor. Regeringen anser att deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder där utbildningsbidrag lämnas i princip skall omfattas av samma försäkringsskydd vid personskada som statstjänstemän för skador som har inträffat den 1 januari 1999 eller senare.

Kostnaden för det förstärkta försäkringsskyddet beräknas uppgå till 200 000 kronor det första

året. Först det sjätte året kan systemet anses fullt utnyttjat varvid kostnaden för det förstärkta försäkringsskyddet beräknas uppgå till ca 2 900 000 kronor per år. Den totala kostnaden för en fullt utbyggd personskadeförsäkring inklusive ersättning för ideell skada som utgår redan idag, blir då 10,6 miljoner kronor beräknat utifrån de omständigheter som rådde för år 1997. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet och bör gälla från och med den 1 januari år 1999.

Flyttningsbidrag inom Norden

Flyttningsbidraget är en viktig åtgärd för att stimulera rörligheten och kan därmed bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. I dag är möjligheten att få flyttningsbidrag för den som är eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete på annan ort begränsad till att gälla enbart inom Sveriges gränser. I våra nordiska grannländer är efterfrågan på vissa yrkeskategorier mycket stor. Möjligheterna för de arbetslösa i Sverige att ta dessa arbeten begränsas dock då de inte kan få flyttningsbidrag när de söker eller får dessa arbeten. Vidare påverkas rörligheten på arbetsmarknaden mellan de nordiska länderna negativt av denna begränsning.

Regeringen gav därför hösten 1997 AMS i uppdrag att inom ramen för den nordiska överenskommelsen på arbetsmarknaden uppta förhandlingar med berörda myndigheter i övriga nordiska länder om möjligheten och villkoren att ge flyttstöd även när en arbetslös i ett nordiskt land söker eller får ett arbete i ett annat nordiskt land. Överläggningarna har resulterat i ett gemensamt förslag som skall redovisas för respektive regering. Förslaget innebär att flyttningsstöd geografiskt skall utsträckas till att omfatta övriga nordiska länder. Minimivån för flyttstödet skall vara att ersättning för resekostnader i samband med sökande och tillträdande av anställning i annat berört land skall kunna beviljas med undantag för Danmark som inte ersätter kostnader för tillträdesresa. Utöver ersättning för resor kan ett land även ge annat flyttstöd till arbetssökande som tillträder anställning i något av de berörda länderna. Ersättning skall lämnas enligt respektive lands nationella regelverk och betalas av avsändande land.

Regeringen tillstyrker förslaget och hemställer om riksdagens godkännande att införa ett flyttningsbidrag till den som är eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete i övriga nordiska länder när resultatet av de fortsatta överläggningarna med de övriga nordiska länderna är klart.

Insatser för konstnärer

Medel kommer att avsättas, i enlighet med riksdagens ställningstagande till propositionen Konstnärers villkor (prop.1997/98,ytr. 1997/98:Auy, bet.1997/98:KrU13, rskr. 1997/98, till stöd för verksamheten med vad som har kallats "en tredje anställningsform inom teatern" under en försöksperiod på ett och ett halvt år med början den 1 januari 1999. 10 miljoner kronor från anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör avsättas för ändamålet. Syftet med verksamheten är att avlasta utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen och öka frilansande skådespelares trygghet samt att öka den konstnärliga friheten. Bidraget förutsätter att arbetsmarknadens parter kommer överens om förändringar i de avtal som reglerar anställningsformer och anställningsskydd. Insatsen skall utvärderas efter ett år av AMS i samråd med Statens kulturråd, Konstnärnämnden och arbetsmarknadens parter på teaterområdet.

Sammanfattande medelsberäkning

Vid medelsberäkningen för år 1999 har regeringen tagit hänsyn till riksdagens beslut i anledning av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318) samt de ovan beskrivna förslagen. Därutöver har anslaget för budgetåret 1999 minskats engångsvis med 235 miljoner kronor för att finansiera det beräknade bortfallet under budgetåret 1998 av finansieringsbidrag under inkomsttitel 2524 Bidrag till arbetsplatsintroduktion. Vidare har hänsyn tagits till att anslaget minskas med 3,5 miljoner kronor från och med budgetåret 1999 som finansiering av de ökade kostnaderna för bl.a. spanings- och utredningsverksamhet i samband med kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster (prop. 1997/98:55, bet. 1997/98:JuU13, rskr.1997/98:250).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 21 961 114 000 kronor för budgetåret 1999. För år 2000 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 23 183 894 000 kronor och för år 2001 beräknas utgifterna till 21 616 323 000 kronor.

**A3 Särskilda åtgärder för arbets-
handikappade****Tabell 4.17 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor				
1997	Utfall	5 981 545	Anslags-sparande ¹	254 982
1998	Anslag	6 596 798	Utgifts-prognos	6 600 000
1999	Förslag	6 655 092		
2000	Beräknat	6 714 561		
2001	Beräknat	6 770 812		

¹Hela anslagssparandet för år 1997 har dragits in.

Från anslaget bekostas, lönebidrag, statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), kostnader för vissa otraditionella insatser för arbetshandikappade, bidrag till arbetshjälpmedel m.m. till arbetshandikappade, utveckling av ny teknik och datorbaserade arbetshjälpmedel för arbetshandikappade samt för särskild expertmedverkan i sådana ärenden, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) samt viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget Utgiftsområde 14 A4 Europeiska socialfonden m.m. Syftet med åtgärderna som finansieras under anslaget är att arbetshandikappade arbetssökande skall ges samma möjligheter att delta i arbetslivet som icke arbetshandikappade har.

Lönebidrag och bidrag för offentligt skyddad anställning (OSA) kan lämnas till arbetsgivare som anställer personer med funktionshinder. Bidrag till arbetshjälpmedel m.m. lämnas för arbetsplatsanpassningar för personer med funktionshinder, arbetsbiträde, vissa resekostnader och näringshjälp. SIUS-verksamheten ger möjlighet att anställa en särskild stödperson, som hjälper personer med funktionshinder in i arbetslivet.

Budgetåret 1997 anvisades på statsbudgeten 6,5 miljarder kronor under anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade. Utgifterna stannade dock vid ca 6,0 miljarder kronor. Av dessa gick 97 procent till lönebidrag och OSA. Resterade utgifter rör kringkostnader i form av exempelvis arbetshjälpmedel m.m. Den lägre förbrukningen berodde till viss del på att det genomsnittliga bidraget till lönebidrag minskade från 9 600 till 9 400 kronor per månad mellan budgetåren 1995/96 och 1997.

Regeringen beslutade den 18 december 1997 samt den 17 juni 1998 att föra bort 250 respektive 255 miljoner kronor från 1997 års anslag.

Omfattningen av de särskilda åtgärderna för arbetshandikappade har ökat kraftigt under första halvåret 1998, från 52 600 i januari 1998 till 55 300 personer i juni 1998. Anslaget beräknas förbrukas fullt ut under budgetåret 1998.

Anslagets utgifter styrs främst av omfattningen av lönebidrag och OSA samt det genomsnittliga bidraget för dessa stödformer.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatinformationen överensstämmer med den beskrivning som lämnas beträffande arbetshandikappade under verksamhetsområdet. Regeringen redovisar därför inte resultatinformationen under anslaget.

Personer med lönebidrag har under år 1997 framför allt varit anställda i privata företag (42 procent) och i allmännyttiga organisationer (31 procent). Under åren 1994 – 1997 har det blivit allt vanligare att personer med lönebidrag arbetar i privata företag och i kommuner. Andelen lönebidrag i statliga myndigheter eller motsvarande, affärsdrivande verk, landsting och hos annan arbetsgivare har minskat. Förändringen har medfört att bidraget till arbetsgivarna därmed har minskat under samma tidsperiod.

Det genomsnittliga bidraget för lönebidrag och OSA uppgick till 9 700 kronor per månad under år 1997. Den genomsnittliga styckkostnaden för lönebidrag och OSA har stigit något under första halvåret 1998.

Lönebidrag kan fram till och med år 1998 beviljas arbetshandikappade anställda som löper risk att slås ut från arbetsmarknaden när personalminskningar inträffar eller verksamheten omstruktureras. Regeringen har medgivit att högst 500 personer får omfattas av sådant bidrag under år 1997 och år 1998. Drygt 23 miljoner kronor betalades ut för ändamålet, som omfattat ca 200 personer under år 1997.

Under juni 1998 har RRV publicerat rapporten *Det flexibla lönebidraget* (RRV 1998:37), som är kritisk till i fall lönebidraget generellt sett haft en rehabiliterande verkan. Avgångarna till osubventionerade anställningar har varit få och bidragsandelarna har sällan minskat i väsentlig omfattning. RRV drar slutsatsen att handlingsplanernas kvalitet behöver öka.

RRV har i rapporten konstaterat att det i mer än hälften av de lönebidragsärenden som myn-

digheten har granskat inte är styrkt att det finns ett funktionshinder som har betydelse för det aktuella arbetet. RRV har gjort bedömningen att i uppskattningsvis en tredjedel av samtliga granskade ärenden är det egentliga skälet till lönebidragsanställning att personer som fått dem har haft svårt att få arbete av andra skäl än funktionshinder, t.ex. förhållandevis hög ålder eller låg utbildningsnivå. RRV menar även att lönebidragsnivåerna ofta är högre än vad arbetshandikapp motiverar. RRV räknar med att minst 1,4 miljarder kronor därmed utbetalas för andra ändamål än det avsedda, varav ca en miljard kronor avser lönebidrag till personer som saknar egentligt arbetshandikapp och ca 400 miljoner kronor i överkompensation. RRV anser mot denna bakgrund att det finns skäl att överge lönebidragens nuvarande konstruktion.

AMV har under året påbörjat det lönebidragsprojekt som regeringen aviserade i 1997 års ekonomiska vårproposition, vilket bl.a. syftar till att utveckla metoder, kompetens samt uppföljnings- och utvärderingsinsatser för att förbättra och effektivisera den lokala hanteringen av lönebidrag. Projektet kommer att pågå under åren 1998 och 1999. I projektet beaktas bl.a. den kritik som finns i RRV:s rapport.

LOSAM-utredningen har i delbetänkandet *Aktivt lönebidrag* (SOU 1997:5) redovisat en studie av kvinnor och män med funktionshinder. När det gäller lönebidraget, har utredningen funnit att kvinnor i högre utsträckning än män finns representerade i allmännyttiga organisationer och kommuner. Män återfinns i högre omfattning inom privata sektorn. Den bidragsgrundande lönekostnaden är 2 500 kronor högre per månad för män än för kvinnor. Detta kan vara ett resultat av löneskillnaden inom de sektorer som könen arbetar inom. Det kan också bero på att män har gravare arbetshandikapp än kvinnor och därigenom får en högre kompensation.

Utredningen har även funnit att kvinnor i något högre utsträckning har varit anställda i lönebidrag under mycket långa tider, dvs. mer än sju år. Siffrorna visar på att det finns tendenser till en högre omsättning bland männen med funktionshinder än kvinnorna. En del av denna omsättning kan innebära övergångar till den öppna arbetsmarknaden utan något lönestöd till arbetsgivaren.

Lönebidragssamordning

I 1997 års vårproposition (prop. 1996/97:150) föreslog regeringen att 10 miljoner kronor skulle

avsättas för särskilda lönebidragssamordnare under perioden 1999 – 2001. Samordnarna skall utveckla metoder, kompetens samt uppföljnings- och utvärderingsinsatser inom ramen för hanteringen av lönebidrag. Under första halvåret 1998 har drygt en miljon kronor förbrukats för ändamålet. Samtliga län deltar i projektet. Länen har inventerat hanteringen av lönebidrag och behovet av kompetensutveckling. Nu pågår ett arbete med att fastställa kvalitetskriterier för hanteringen av lönebidraget. Utbildningsinsatser kommer att bedrivas under år 1999.

Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS)

Verksamheten med särskilt introduktions- och uppföljningsstöd – SIUS – infördes som en försöksverksamhet 1993. Syftet var att underlätta för personer med stora funktionshinder att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Stödet innebär att en funktionshindrad arbetstagare får hjälp av en stödperson (en s.k. SIUS-konsulent) under introduktionen och träningen på arbetsplatsen samt för att kunna utföra arbetet. Kostnaderna för SIUS-verksamheten uppgick under år 1997 till ca 12 miljoner kronor.

Otraditionella medel

För otraditionella insatser avsattes högst 50 miljoner kronor under anslaget för budgetåret 1997. Totalt 38 miljoner kronor av dessa förbrukades under budgetåret. AMS har följt upp hur medlen har använts under år 1997. Nästan samtliga projekt har haft en eller flera samverkanspartners. AMV har samverkat med försäkringskassan, kommunen, landstinget, företagshälsovården, gymnasieskolan, Samhall AB och handikapporganisationerna. Under första halvåret 1998 har drygt 17 av de 50 miljoner kronor som avsatts för otraditionella insatser förbrukats. Under senvåren 1998 var ca 30 miljoner kronor intecknade.

Drygt 1 500 personer har sysselsatts under år 1997. Ca 27 procent av dessa har fått arbete eller åtgärd efteråt. I genomsnitt beräknar AMV att ca 400 personer sysselsatts per månad under första halvåret 1998.

Arbetshjälpmedel m.m.

AMV har förbrukat ca 145 miljoner kronor för arbetshjälpmedel m.m. under budgetåret 1997. Ungefär en tredjedel vardera har avsett arbetshjälpmedel, näringshjälp respektive arbetsbiträde.

Slutsatser

Omfattningen av de icke-konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för arbetshandikappade år 1999

AMV har mer än väl nått de mål som regeringen har satt för år 1997 vad avser omfattningen av icke-konjunkturberoende åtgärder och den genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag.

Regeringen avser att uppdra åt AMV att under år 1999 ge minst 55 000 personer i genomsnitt per månad en anställning med lönebidrag eller skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA). För budgetåret 1999 får den genomsnittliga bidragsnivån uppgå till högst 60 procent av den bidragsgrundande lönekostnaden i platser med lönebidrag, exklusive de allmännyttiga organisationerna.

Vidare är det viktigt att kvinnor med arbetshandikapp i allt högre omfattning får del av de särskilda åtgärder som finns för arbetshandikappade. Regeringen avser att ge AMV ett tilläggsuppdrag till det pågående lönebidragsprojektet att dels uppmärksamma skillnaderna i bidragsgrundande lönekostnader mellan kvinnor och män i lönebidrag, dels se över möjligheten att öka andelen kvinnor i lönebidrag.

I detta relativt goda konjunkturläge är det angeläget att försöka få ut personer med funktionshinder på den öppna arbetsmarknaden, eventuellt med hjälp av en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Därtill bör övergångarna från lönebidrag till den öppna arbetsmarknaden öka. I detta arbete är det särskilt viktigt att prioritera kvinnor.

Det är viktigt att det goda konjunkturläget som nu råder utnyttjas så att många funktionshindrade som möjligt får ett reguljärt arbete. Samhället gör många insatser för arbetshandikappade för att kunna få och behålla ett arbete. Det kan ske antingen på eller utanför den reguljära arbetsmarknaden. En mycket stor del av dessa insatser görs inom arbetsmarknadspolitikens område. Effekterna är emellertid svårbedömda. Detta gäller inte minst inom arbetsmarknadspolitikens område. RRV:s studie av lönebidragssystemet tyder bl.a. på att det kan finnas allvarliga brister i träffsäkerheten i lönebidragssystemet. Regeringen ser allvarligt på detta problem. AMS skall som tidigare sagt bl.a. beakta denna kritik i det lönebidragsprojekt som AMS påbörjat på uppdrag av regeringen. Regeringen avser att utreda konkreta förslag till hur effektiviteten och träffsäkerheten kan öka i de arbetsmarknadsstöd som riktas till

de arbetshandikappade. I syfte att främja ett helhetsperspektiv på handikappolitiken skall översynen även omfatta Samhall samt ske i samråd med handikappdelegationen.

Höjt bidrag till egenföretagare som har stora kommunikationssvårigheter

Personer med stora kommunikationssvårigheter har begränsade möjligheter att driva egna företag. Ett kompensatoriskt hjälpmedel är arbetsbiträde. För närvarande kan bidrag till arbetsbiträde beviljas med högst 50 000 kronor per år. Detta belopp kompenserar inte funktionshindret i sådan omfattning att möjligheterna att starta eget företag för denna grupp ökar i den utsträckning regeringen anser vara rimligt.

Under år 1996 beviljades ungefär 30 000 personer starta-egget-bidrag, varav ca 2 500 var arbetshandikappade. Ungefär 1 000 personer beviljas bidrag till arbetsbiträde per år till en total kostnad av 40 miljoner kronor. En grupp som är i stort behov av arbetsbiträde på grund av stora kommunikationssvårigheter är de döva. Trots detta är endast drygt 40 personer av dem som beviljas bidrag till arbetsbiträde varje år döva.

Regeringen anser att det är angeläget att de personer som har ett funktionshinder som medför svåra kommunikationssvårigheter ges bättre möjlighet att starta och behålla ett företag. Regeringen föreslår därför att bidrag till arbetsbiträde bör kunna lämnas med högst 100 000 kronor per år för egenföretagare med svåra kommunikationssvårigheter. Förslaget ökar utgifterna under anslaget med 3 miljoner kronor och finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Kulturarvs-IT

Inom AMV och inom kultursektorn har ett antal projekt drivits genom åren, som innebär att arbetslösa registrerar bilder, arkivmaterial och föremål. Myndigheter och institutioner inom kultursektorn har stått som huvudmän för en del av dessa projekt. Projekten har drivits tillfälligt och sällan skapat varaktig sysselsättning.

Regeringen genomför nu en försöksverksamhet – Kulturarvs-IT – för att kulturarvet skall bli mer tillgängligt. Satsningen skall avse samlingarna i framför allt centrala kulturarvsinstitutioner och regionala museer. Förutom att personer med arbetshandikapp får arbete är ett syfte med verk-

samheten att öka möjligheterna för t.ex. skolor och andra utbildningsinstitutioner, forskningen och allmänheten att ta del av museernas samlingar.

För de regionala museernas del skall detta ske genom att en arbetsenhet vid varje museum inrättas som kan registrera och göra t.ex. fotografier och arkivmaterial men även andra föremålsamlingar tillgängliga genom digital registrering, inläsning och bearbetning. Även andra regionala kulturinstitutioner bör kunna få viss hjälp med liknande uppgifter. Utöver dessa uppgifter bör verksamheten kunna omfatta sökning i databaser och annan informationstjänst.

I försöksverksamheten ingår också en särskild regionalpolitisk satsning förlagd till i första hand Kiruna, men även till Ulriksfors och Grängesberg. Denna skall avse vissa centrala kulturarvsinstitutioners, i första hand de centrala museernas, behov av registrering och digital bearbetning av sina samlingar.

Målgruppen utgörs av personer med mycket nedsatt arbetsförmåga, dvs. av personer som arbetsgivaren kan få upp till 100 procent lönebidrag för. Regeringen utgår ifrån att det blir ett nytillskott av lönebidragsanställningar och att de berörda institutionerna inte för över redan lönebidragsanställda inom institutionernas ordinarie verksamhet till den föreslagna verksamheten. Satsningen bör heller inte innebära att befintlig personal med lönebidrag vid de regionala museerna sägs upp.

Bild- och föremålsregistreringen sker på dator med scanner och annan modern digitaliserings-teknik. Investeringskostnaderna bärs av de berörda institutionerna.

För att verksamheten skall kunna genomföras på ett kvalificerat sätt skall de anställda med arbetshandikapp och arbetsledaren delta i en arbetsmarknadsutbildning på tio veckor för att lära sig hur de skall hantera kulturföremål, dataprogram m.m. Ändamålsenliga utbildningsprogram finns utarbetade i samband med det s.k. Sesamprojektet, ett kulturpolitiskt projekt, som upphör i december i år, inom museiområdet.

Riksantikvarieämbetet kommer att ha arbetsgivaransvaret för arbetsledare och personer med lönebidrag som är placerade vid de regionala museerna. Riksantikvarieämbetet kommer vidare att ha ett särskilt ansvar för att samordna och leda satsningen i samråd med de regionala museerna. Stiftelsen föremålsvård i Kiruna kommer att bli arbetsgivare för arbetsledare och personer med lönebidrag i Kiruna, Ulriksfors och Grängesberg.

Verksamheten beräknas omfatta 130 personer med lönebidrag vid de regionala museerna och 110 personer med lönebidrag i Kiruna, Ulriksfors och Grängesberg. Därtill beräknas en arbetsledare anställas per regionalt museum samt 14 arbetsledare i Kiruna, Ulriksfors och Grängesberg. Arbetsledarna bekostas inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Verksamheten ökar utgifterna under anslaget med 14 miljon kronor och finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp. Verksamheten bör träda i kraft den 1 januari 1999. Satsningen är en försöksverksamhet under tre år med en första utvärdering som skall ske efter två år.

Utökade möjligheter till arbetshjälpmedel för arbetshandikappade som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

En funktionshindrad person kan i dagsläget få bidrag till arbetshjälpmedel om han eller hon deltar i vissa av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, t ex. arbetsplatsintroduktion (API) och arbetslivsutveckling (ALU). Regeringen anser att det skall vara möjligt att få tillgång till arbetshjälpmedel oavsett vilken arbetsmarknadspolitisk åtgärd som är aktuell, eftersom arbetshjälpmedel kan vara en förutsättning för att en funktionshindrad person skall kunna tillgodogöra sig en innehållet i en åtgärd.

Bidrag till arbetshjälpmedel bör kunna lämnas vid deltagande i samtliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder, utom vid arbetsmarknadsutbildning i det reguljära utbildningsväsendet. Bidraget bör dessutom, som tidigare, kunna lämnas till funktionshindrade ungdomar vid praktisk arbetslivsorientering.

Vid utbildning som upphandlas som arbetsmarknadsutbildning skall kostnaderna för eventuella arbetshjälpmedel vara en del av upphandlingen. Ändringen ökar utgifterna under anslaget med 1 miljon kronor och finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp. Förslaget bör träda i kraft den 1 januari 1999.

Sammanfattande medelsberäkning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 6 655 092 000 kronor för budgetåret 1999. För år 2000 beräknar regeringen utgifterna under anslaget till 6 714 561 000 kronor och för år 2001 beräknas utgifterna till 6 770 812 000 kronor.

A 4 Europeiska socialfonden m.m.

Tabell 4.18 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1997	Utfall	1 169 504	Anslags-sparande	811 761
1998	Anslag	2 100 600	Utgifts-prognos	1 800 000
1999	Förslag	1 840 484		
2000	Beräknat	1 754 563		
2001	Beräknat	1 640 344		

Under detta anslag redovisas utbetalningarna från Europeiska Socialfonden. Utbetalningarna avser delfinansiering av insatser inom ramen för strukturfondsmålen 2, 3, 4, 5b och 6 samt gemenskapsinitiativen. Från anslaget bekostas vidare den statliga medfinansieringen av mål 4 och insatser av mål 4-karaktär inom mål 6, samt viss administration av bl.a. mål 4.

Sverige har för innevarande programperiod, som omfattar åren 1995 – 1999, tilldelats totalt ca 750 miljoner ecu från Socialfonden. Beloppet motsvarar ca 6 400 miljoner kronor. Beslut om nya projekt inom de olika strukturfondsprogrammen får fattas till och med år 1999, medan projektverksamhet och utbetalningar beräknas fortgå in på år 2001. Nästkommande programperiod för EG:s strukturpolitik planeras avse åren 2000 – 2006 och förbereds för närvarande på bl.a. unionsnivå.

Verksamheten inom ramen för strukturfondsmålen och gemenskapsinitiativen regleras främst av de samlade programdokumenten respektive de operativa programmen som efter förslag från och förhandlingar med regeringen har fastställts av EG-kommissionen. För varje mål och gemenskapsinitiativ finns en övervakningskommitté, i vilken representanter för svenska myndigheter och organisationer samt EG-kommissionen ingår. Övervakningskommittéerna har till uppgift att följa upp genomförandet av programmen och därvid se till att beslutade prioriteringar och riktlinjer efterlevs.

Målen 3 och 4 samt gemenskapsinitiativen Employment och Adapt omfattas av enbart Socialfonden medan övriga program delfinansieras av flera strukturfonder. En övergripande redovisning avseende samtliga strukturfondsprogram lämnas inom utgiftsområde 19.

Mål 3 syftar till att slussa in ungdomar på arbetsmarknaden, bekämpa långtidsarbetslöshet och stödja personer som riskerar att utestängas från arbetsmarknaden. De svenska mål 3-

insatserna är inriktade på kompetensutveckling, vägar till sysselsättning via datortekens aktivitetssentra, vägledning och rådgivning, utveckling av små och medelstora företag samt hjälp till egen företagareverksamhet. Ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra insatserna. Mål 3 administreras av AMS. I varje län finns en regional kommitté som tillsammans med länsarbetsnämnden svarar för genomförandet av programmet. I de regionala kommittéerna ingår bl.a. företrädare för organisationer och myndigheter.

Mål 4 syftar till att ge erforderlig kompetensutveckling till anställda som hotas av arbetslöshet till följd av strukturella förändringar. Målgruppen är anställda i små och medelstora företag samt anställda i vård och omsorg. Det svenska mål 4-programmet, även kallat Växtkraft Mål 4, är inriktat på att förändra arbetsorganisationen för att därigenom stärka de anställdas och företagets konkurrenskraft. Av dem som omfattas av kompetensutvecklingen skall hälften vara kvinnor. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling är ansvarig myndighet för programmet som genomförs i samarbete med regionala partnerskap, i vilka bl.a. arbetsmarknadens parter och andra organisationer ingår.

Gemenskapsinitiativet Employment har till syfte att genom utvecklingsprojekt öka jämställdheten på arbetsmarknaden samt förbättra möjligheterna till arbete för arbetshandikappade, utsatta grupper och ungdomar. Gemenskapsinitiativet Adapt syftar till att genom utvecklingsprojekt underlätta för anställda att klara arbetsmarknadens förändrade krav, skapa nya arbetstillfällen och stärka företagets konkurrensförmåga. De två gemenskapsinitiativen är transnationella, vilket innebär att projekten genomförs i partnerskap med liknande projekt i minst två andra medlemsländer. Svenska EU-programkontoret administrerar programmen.

För år 1997 redovisas under anslaget ett anslagssparande om 812 miljoner kronor, vilket motsvarar 41 procent av budget. Anslagssparandet förklaras delvis av fördröjningarna i strukturfondsverksamheten, vilka har haft en inverkan på omfattningen av flera program också under år 1997. Uppbyggnaden av verksamheten var mer tidskrävande än vad som kunnat förutses. Anslagssparandet visar även på tidigare svårigheter att prognostisera utbetalningarna under anslaget.

Andelen intecknade socialfondsmedel är emellertid relativt hög. Inom flertalet av strukturfondsprogrammen har hittills mer än hälften

av medlen för programperioden intecknats genom beslut. Bl.a. mot denna bakgrund kan taktiken i utbetalningarna förväntas öka under innevarande och kommande budgetår. Inom ramen för många övervakningskommittéer betonas nu vikten av en ökad takt i utbetalningarna, och åtgärder för att påskynda projektens medelsrekvisitioner och hanteringen av dessa vidtas inom berörda program. Vidare har regeringen den 17 september 1998 uppdragit åt de tre centrala fondmyndigheterna, dvs. AMS, NUTEK och Statens jordbruksverk, att i samråd med berörda myndigheter vidta åtgärder för att utveckla de administrativa rutinerna inom målen 2, 5b och 6.

Enligt AMS delårsrapport för det första halvåret 1998 har totalt 767 miljoner kronor betalats ut från anslaget, exklusive vissa administrationsmedel som disponeras av Svenska EU-programkontoret, vilket utgör 37 procent av budget. Regeringen beräknar dock med ledning av AMS prognos en ökning av utbetalningarna under det andra halvåret 1998 och en total nivå om 1 800 miljoner kronor, eller 86 procent av budget, för året som helhet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Från programmets start i juli 1995 till och med april 1998 har totalt 113 000 personer deltagit i mål 3, fördelade på 1 300 projekt. Av deltagarna utgörs 54 procent av kvinnor och 46 procent av män. Ungdomarnas andel uppgår till 40 procent. Drygt hälften av deltagarna har ingått i projekt som särskilt riktar sig till långtidsarbetslösa och 29 procent av deltagarna har omfattats av projekt för ungdomar. Andelen deltagare i projekt för arbetshandikappade och invandrare uppgår till 13 respektive 6 procent.

Kommunerna har bedrivit flest mål 3-projekt, en tredjedel av samtliga, därefter följer företag och statliga myndigheter – framför allt AMV. Andelen projektanordnare från verksamheter som primärt har ett samhällsligt ändamål men är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn har ökat över tiden.

Av de för mål 3 avsatta socialfondsmedlen för programperioden som helhet, totalt ca 3 100 miljoner kronor, har per den 31 juli 1998 ca 81 procent intecknats genom beslut och ca 52 procent utbetalats till projektanordnarna.

Stora insatser görs inom mål 3 för att sprida goda exempel. Länsarbetsnämnderna och en arbetsgrupp inom ramen för övervakningskommittén har tagit fram en förteckning över ca 100 projekt som utgör särskilt goda exempel att sprida genom olika informationsinsatser. Övervakningskommittén har också lämnat förslag till förenklingar av det administrativa systemet inom mål 3.

Övervakningskommittén har upphandlat oberoende utvärderingar av mål 3. I den senaste rapporten, vilken avlämnades i maj 1998, föreslås bl.a. åtgärder i syfte att förskjuta tyngdpunkten i verksamheten till mer av uppföljning och spridning av erfarenheter från genomförda projekt. Även förslag till förenklingar av ekonomiadministrationen lämnas. I utvärderingen görs en jämförelse mellan mål 3 och ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder med avseende på andelen deltagare som erhållit arbete. Jämförelsen tyder på ett totalt något sämre resultat för mål 3 än genomsnittet för övriga åtgärder. I detta sammanhang bör dock nämnas att ett kriterium för projekt inom mål 3 är att dessa skall vara nyskapande. De syftar således till att pröva nya vägar inom arbetsmarknadspolitiken och resultaten kan därför variera väsentligt mellan olika projekt. Ytterligare en utvärderingsrapport skall avlämnas under år 1999.

De svenska mål 4-insatserna har rönt ett stort intresse inom landet och har dessutom i olika sammanhang på unionsnivå lyfts fram som goda exempel. Från programmets start i juni 1996 till och med juni 1998 har ca 12 000 företag beviljats stöd för steg 1-insatser, dvs. analys av kompetensbehovet och utarbetande av en handlingsplan i företaget. Dessa företag har totalt 210 000 anställda, varav 47 procent är kvinnor och 53 procent är män. Under samma period har 6 400 beslut fattats om stöd till steg 2-insatser som innebär genomförande av kompetensutveckling i enlighet med handlingsplanerna. Av de för programperioden tillgängliga bidragsmedlen för mål 4, vilka utgörs av lika delar socialfondsmedel och statlig medfinansiering - totalt ca 3 100 miljoner kronor, har ca 63 procent in-tecknats genom beslut per den 31 juli 1998. De utbetalda medlen uppgår till ca 27 procent.

Arbetet inom mål 4 är starkt decentraliserat vilket enligt regeringens bedömning bidragit till det mycket stora engagemang som ledamöterna i de regionala partnerskapen har visat. Detta har i sin tur bildat grund för goda resultat i programmet.

Övervakningskommittén har upphandlat oberoende utvärderingar av mål 4. Till följd av en interimrapport som avlämnades i början av år 1997 har åtgärder vidtagits för att i högre grad styra mål 4-insatserna till prioriterade grupper som lågutbildade och kvinnor. Andelen kvinnor i programmet har därvid ökat. Utvärderingsrapporter avseende slutet av programperioden skall avlämnas i oktober 1998 och under år 1999.

TEMO har på Svenska EU-programkontorets uppdrag genomfört en studie av sysselsättnings-effekten i mål 4. Studien tyder på positiva resultat, t.ex. uppger en femtedel av företagen att de har nyanställt personal som en följd av mål 4-insatserna.

Gemenskapsinitiativen Employment och Adapt omfattar totalt 120 respektive 56 projekt fördelade på två ansökningsomgångar. Den andra och sista ansökningsomgången genomfördes under år 1997. Mer än 90 procent av socialfondsmedlen inom de två programmen har in-tecknats genom beslut per den 31 juli 1998. Andelen utbetalda medel uppgår till ca 41 procent inom Employment och till ca 22 procent inom Adapt.

Arbetet med Employment och Adapt har nu gått in i en ny fas där tyngdpunkten ligger på spridning av resultat och s.k. mainstreaming med sikte på mål 3 respektive mål 4 och ordinarie verksamhet. Strategier för resultatspridning och mainstreaming utarbetas för närvarande av övervakningskommittén.

Övervakningskommittén har upphandlat oberoende utvärderingar av de två gemenskapsinitiativen. De första utvärderingsrapporterna berördes i förra årets budgetproposition. Av de utvärderingar som skall omfatta slutet av programperioden har hittills en rapport redovisats för Employment. I rapporten pekas bl.a. på behovet av ökad samverkan med myndigheter och andra aktörer för ett erfarenhetsutbyte kring projektens resultat. En utvärderingsrapport för Adapt avlämnas i oktober 1998 och ytterligare rapporter för båda programmen under år 1999.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Verksamheten inom strukturfondsprogrammen omfattar främst fleråriga projekt. Det innebär att åtagandena under anslaget medför kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för år 1999 besluta om åtaganden under anslaget som medför framtida utgifter.

AMS samt vissa länsstyrelser vad avser gemenskapsinitiativet Interreg II A som utbetalningsansvariga myndigheter för Socialfonden får då rätt att göra åtaganden inom den ram som beräknats för programperioden som helhet.

Socialfondsmedlen indexuppräknas varje år. För närvarande kan den totala ramen för innevarande programperiod under anslaget beräknas till ca 7 700 miljoner kronor, vilket inkluderar viss statlig medfinansiering.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 1999 fatta beslut om åtaganden som exklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 1 600 miljoner kronor under åren 2000 och 2001.

Slutsatser

Regeringen bedömer att genomförandet av mål 3, mål 4, Employment och Adapt i många avseenden har fungerat mycket väl. I mål 3 och de två gemenskapsinitiativen har mer än 80 respektive 90 procent av socialfondsmedlen in-tecknats genom beslut och arbete pågår med att lyfta fram och sprida goda exempel från programmen. I mål 4 har ca 63 procent av bidragsmedlen in-tecknats genom beslut. Mot bakgrund av de, som regeringen bedömer, goda resultaten i programmet är det väsentligt med fortsatta åtgärder för att utnyttja de för programperioden tillgängliga medlen till fullo.

I såväl mål 3 som mål 4 har de regionala partnerskapen ett starkt inflytande i genomförandet av programmen. Dessa partnerskap har enligt regeringens mening medfört att samarbetsformerna och kontaktnäten på regional och lokal nivå har utvecklats och utökats väsentligt. Detta kan antas vara till gagn för arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken också i ett bredare perspektiv.

Regeringen bedömer vidare att genomförda och planerade utvärderingar ger övervakningskommittéerna ett kvalificerat beslutsunderlag för eventuella åtgärder i syfte att inför slutet av programperioden ytterligare styra upp verksamheten mot målen i programmen.

Regeringen har vid beräkningen av anslaget tagit hänsyn till AMS prognos för utbetalningarna av socialfondsmedel. Dessutom ingår medel för den statliga medfinansieringen av mål 4 och insatser av mål 4-karaktär inom mål 6. Svenska EU-programkontorets kostnader för administration av mål 4, Employment och Adapt täcks till

största delen av s.k. tekniskt stöd inom ramen för de två programmen. Överskjutande kostnader måste finansieras nationellt. För detta ändamål har 11 miljoner kronor beräknats under anslaget. Mot bakgrund av de regler som gäller inom andra strukturfondsprogram har regeringen vidare beräknat högst 1 miljoner kronor under anslaget för ersättning vid löneavdrag och reseförmåner till icke statligt anställda ledamöter i de regionala partnerskapen inom mål 4. De ökade utgifterna finansieras genom att anslaget B 2 Arbetslivsinstitutet minskas i motsvarande omfattning.

Med hänsyn till det ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 840 484 000 kronor för budgetåret 1999.

För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna under anslaget till 1 754 563 000 kronor respektive 1 640 344 000 kronor. Hänsyn har därvid också tagits till den nya programperioden för strukturfonderna.

A5 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tabell 4.19 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	715	Anslags-sparande	5 368
1998	Anslag	11 274	Utgifts-prognos	16 642
1999	Förslag	13 525		
2000	Beräknat	13 771		
2001	Beräknat	13 977		

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) inrättades den 1 januari 1997 och har varit under uppbyggnad under hela år 1997.

IFAU:s uppgift är att främja, stödja och genomföra främst utvärderingsstudier av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder och studier av arbetsmarknadens funktionssätt.

Under IFAU:s första verksamhetsår har grunden för dess forskningsverksamhet lagts. Detta har inneburit att IFAU har kontaktat forskare av intresse för de projekt som skall genomföras under år 1998. Bland påbörjade projekt finns en studie av arbetsmarknadspolitikkens undanträngningseffekter och en sammanställning av arbetsmarknadspolitiken under år 1997. En kurs i utvärderingsekonometri i vilken internationellt kända forskare medverkade hölls i juni 1998. I

denna kurs deltog forskare, doktorander samt de personer som arbetar med utvärderingsfrågor vid departement och myndigheter.

IFAU har också haft regelbundna seminarier under hösten 1997 och personal från IFAU har också deltagit i konferenser och workshops. Resultaten från IFAUs forskning publiceras i två rapporter, den fullständiga rapporten som working paper och en sammanfattande mer lättillgänglig publikation form av en forskningsrapport.

Slutsatser

Det arbete inom arbetsmarknadspolitisk utvärdering som IFAU har inlett under år 1997 ligger i linje med de behov som riksdagen har påvisat för att öka kunskapen om arbetsmarknadspolitikens effekter. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder innebär en stor offentlig utgift och därför är det mycket betydelsefullt att utvärdera åtgärdernas effektivitet.

Det finns därför anledning att förstärka IFAU. med ytterligare 2 miljoner kronor budgetåret 1999. Förslaget finansieras genom anslaget B 3 bidrag och uppdrag inom arbetslivsområdet m.m. minskas med motsvarande belopp. De ytterligare resurserna som institutet tilldelas skall användas för olika utvärderingar av de arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärderna.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av en korrigerig av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området.

I tabellen redovisas justeringen enligt följande:

Tabell 4.20 Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag	11 274
Pris- och löneomräkning	226
Justering av premier	25
Beslut inkl. förslag	2 000
Förslag	13 525

A 6 Vissa kostnader för införandet av en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring

Tabell 4.21 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	7 500	Anslags-sparande	0
1998	Anslag	51 500	Utgifts-prognos	51 500
1999	Förslag	61 183		
2000	Beräknat	65 924		
2001	Beräknat	66 917		

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 13 525 000 kronor. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 13 771 000 kronor respektive 13 977 000 miljoner kronor.

Från anslaget finansieras vissa förvaltningskostnader i den nya kompletterande arbetslöshetskassan. Utgifterna avser dels administrationen av grundbelopp, dels administrationen av inkomstbortfallsersättning för dem som valt att ansluta sig till arbetslöshetskassan i den mån dessa inte finansieras genom anslutningsavgifter.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen föreslog i proposition 1996/97:107 En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring att en kompletterande arbetslöshetskassa skulle bildas. Riksdagen beslutade den 11 juni 1997 att ett nytt anslag skulle uppföras för kostnader under uppbyggnadsskedet av den nya kompletterande arbetslöshetskassan (bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236). En särskild utredare tillkallades för att säkerställa att den kompletterande arbetslöshetskassan kunde bildas och att den kunde vara i full drift den 1 januari 1998. Vissa förberedelser behövde göras under budgetåret 1997 och för detta ändamål fanns anvisat 7,5 miljoner kronor. Medlen var avsedda att användas till anskaffning av utrustning samt utbildning m.m.

Den 11 december 1997 godkände regeringen Arbetslöshetskassan ALFA som den kompletterande arbetslöshetskassan. I samband med godkännandet ingick staten avtal med Arbetslöshetskassan ALFA som bl.a. innebar att kassan övertog den verksamhet avseende kontant ar-

betsmarknadsstöd som fram till utgången av år 1997 bedrevs vid länsarbetsnämnderna i Gävleborgs, Älvsborgs, Gotlands och Blekinge län.

Under budgetåret 1998 betalar Arbetslöshetskassan ALFA inte finansieringsavgift för dem som anslutit sig till kassan. Detta beror på att denna avgift beräknas utifrån uppgifter från verksamhetsåret som föregår det år när avgiften skall betalas och att kassan bara har varit i drift sedan den 1 januari 1998. Detsamma gäller systemet med utjämningsbidrag och utjämningsavgift.

Arbetslöshetskassan ALFA:s administration av grundbeloppet skall helt finansieras genom statsbidrag medan kassans administration av inkomstbortfallsersättningen för dem som anslutit sig till kassan skall finansieras genom statsbidrag endast under ett initialskede. Regeringen har därför begärt en redovisning av hur stor del av de tilldelade medlen som använts för de olika ändamålen. AMS har redovisat att kassan hittills enbart delvis kunnat särskilja administrationskostnaderna avseende dem som får grundbelopp och dem som är anslutna till kassan. AMS har konstaterat att svårigheten beror på den korta tid som kassan bedrivit verksamhet och att många faktorer, som antalet som kommer att ansluta sig under år 1998 och storleken av de insatser kassan behöver vidtaga för att informera om möjligheten att ansluta sig, fortfarande är osäkra.

Under andra halvåret 1998 kommer kassan därför att fortsätta arbetet med att etablera fördelningsnycklar för verksamheten.

Under första halvåret 1998 hade drygt 2 200 personer anslutit sig till Arbetslöshetskassan ALFA.

Slutsatser

Regeringen bedömer att AMS i samarbete med Arbetslöshetskassan ALFA under budgetåret 1999 kommer att slutföra det påbörjade arbetet med att fastställa hur stor del av kassan verksamhet som hänför sig till administrationen av grundbeloppet respektive inkomstbortfallsersättningen. Under budgetåret 1999 kommer kassan även att till staten betala finansieringsavgift samt att omfattas av systemet med utjämningsavgift och utjämningsbidrag.

Vissa av kassans kostnader har varit höga under år 1998 men regeringen bedömer att detta beror på att kassan befinner sig i ett uppbyggnadsskede. Under budgetåret 1999 kommer dessutom de medel som avsåg kostnaderna för den tidigare KAS-hanteringen vid Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna att kunna tillgodoräknas anslaget fullt ut.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 61 183 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåret 2000 beräknas utgifterna under anslaget bli 65 924 000 kronor. För budgetåret 2001 beräknas utgifterna till 66 917 000 kronor.

5 Arbetsliv

5.1 Omfattning

Arbetslivspolitikerna skall medverka till att få till stånd ett säkert och utvecklande arbetsliv med en god arbetsorganisation som kännetecknas av delaktighet, jämställdhet mellan kvinnor och män, kompetensutveckling av de anställda samt förebyggande av belastningssjukdomar, allvarliga olycksfall, allergier och psykiska belastningar. Vidare inrymmer arbetslivspolitikerna insatser för att öka arbetslivets tillgänglighet och förbättra möjligheterna till arbete för personer med funktionshinder.

Arbetskyddsverkets (AV) verksamhet skall bidra till att minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och förbättra arbetsmiljön.

Inom arbetslivsområdet ställs medel till förfogande för forskning, utveckling, utbildning och information. Rådet för arbetslivsforskning (RALF) finansierar forsknings- och utvecklingsarbete främst vid universitet, högskolor och forskningsinstitut. Arbetslivsinstitutet (ALI) bedriver egen forskning och utvecklingsverksamhet och skall genom forskning, utbildning och utvecklingsprojekt bidra till en förnyelse av arbetslivet genom en ökad tillgänglighet till arbetsmarknaden, en förbättrad arbetsmiljö samt bättre och effektivare former för arbetsorganisation. Kvinnors och mäns olika villkor i arbetslivet skall beaktas.

Samhall AB har till uppgift att anordna, leda och samordna verksamhet som bedrivs inom Samhallkoncernen för att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt personer med funktionshinder.

Arbetsdomstolen prövar mål enligt kollektivavtal och andra arbetstvister enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Statens förlikningsmannae Expedition är central myndighet för det statliga förlikningsväsendet. Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar avger utlåtanden i frågor som avser tillämpningen av lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar.

Inom verksamhetsområdet finansieras även Sveriges andel av kostnaderna för ILO:s verksamhet och lämnas bidrag till verksamheten vid Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.

Från anslaget AmuGruppen AB finansieras avvecklingen av den tidigare myndigheten AMU-gruppens outhyrda lokaler.

5.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 5.1 - Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997	Anslag 1998	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
5 745,3	5 584,5	5 632,2	5 376,8	5 417,3	5 432,7

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Resultatredovisningsdelarna i årsredovisningarna för myndigheterna och de statliga bolagen visar att förändringsarbetet till följd av besparingskraven på statlig konsumtion och anpassningen av verksamheterna till nya mål sker fortlöpande. De minskade resursramarna har i en del fall tvingat fram kraftiga omprioriteringar i verksamheten och personalneddragningar. En av de berörda myndigheterna har, bl.a. med hänsyn till omvärldsförändringar och ett smärre budgetunderskott, begärt uppräknings av anslaget. Anpass-

ningen till de nya villkoren har emellertid inte medfört att verksamheternas produktivitet- utveckling har minskat. De nya målen för myndig- heterna har bl.a. inneburit att samarbetet på re- gional nivå har ökat. Den satsning på forskar- stationer runt om i landet som Arbetslivsinstit- utet påbörjade år 1997 har utvecklats på ett po- sitivt sätt. Detsamma gäller Yrkesinspektionens samarbete med myndigheterna inom socialför- säkringsadministrationen. Tillsynen på rehabili- terings- och arbetsanpassningsområdet har stärkts.

Förändringar

Regeringen har i proposition 1997/98:180 före- slagit att riksdagen antar ett förslag om lag om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 1999. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag, införs ett nytt ombudsmannainstitut, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Ombudsmannen skall bland annat se till att lagen efterlevs och genom rådgivning se till att den som blivit utsatt för diskriminering på grund av sexuell läggning kan ta till vara sina rättigheter.

Regeringen förordar att staten som ägare av Samhall AB på ett tydligare sätt anger ekonomis- ka mål och verksamhetsmål för Samhallkoncer- nen. Samhall bör genomföra ett program för fortsatta resultatförbättringar.

Prioriteringar

Insatser för att motverka utslagningen från ar- betslivet med systematiskt förebyggande insatser skall ha fortsatt hög prioritet. Målet är att ar- betslivet skall vara säkert och utvecklande. En god arbetsorganisation skall kännetecknas bl.a. av möjligheter till kompetensutveckling och lika villkor för kvinnor och män. Möjligheterna för personer med funktionshinder att få och behålla ett arbete skall underlättas. Forskning och ut- veckling liksom tillsyn bör i ökad utsträckning bedrivas i aktiv samverkan med regionala och lo- kala aktörer. Det regionala forsknings- och ut- vecklingsarbetet skall så långt möjligt ske utifrån regionernas förutsättningar. De nya arbeten som skapas skall präglas av goda utvecklingsmöj- ligheter och ekologisk hållbarhet. Regeringen har genom ett beslut i augusti 1998 bestämt att bl.a.

Arbetskyddsstyrelsen skall vara en av de myn- digheter som skall ha ett särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbarhet. Risken för ohälsa och olycksfall skall vara så liten som möjligt.

5.3 Resultatbedömning

De viktigaste statliga insatserna inom utgifts- området

De statliga insatserna syftar till att finna långsik- tigt stabila lösningar, som främjar en god och hållbar samhällsutveckling med ett säkert och ut- vecklande arbetsliv. Insatserna inbegriper till ex- empel forskning och utveckling som skall bidra till en förnyelse av arbetslivet med goda ar- betsorganisationer och en ökad tillgänglighet till arbetsmarknaden med lika villkor för kvinnor och män. Effektiva tillsynsåtgärder på arbetsplat- serna syftar bl.a. till att säkra företagens och för- valtningarnas interna styrning av hälso- och sä- kerhetsfrågorna. Vidare vidtas åtgärder avseende rehabilitering och integrering i arbetslivet av per- soner med funktionshinder samt åtgärder för att stärka arbetslösas ställning på arbetsmarknaden genom utbildning och kompetensutveckling.

Effekter av statliga insatser

Verksamheten inom arbetslivsområdet har ge- nom en ökad inriktning av forskningen mot ar- betsorganisationsfrågor, ett effektivare till- synsarbete genom bl.a. ett bättre samarbete mellan myndigheter, ökad erfarenhetsåterföring med bl.a. andra myndigheter och universitet och högskolor, nätverksbildande och bättre informa- tionsutbyte sammantaget gett förbättrade förut- sättningar för att forsknings- och utvecklingsre- sultat samt tillsyn kan bidra till en positiv utveckling av arbetslivet. Det finns i dag ökade kunskaper om arbetsmarknadens funktionssätt och villkor och vad som till exempel orsakar seg-regation på arbetsmarknaden. Sådan kunskap är betydelsefull för att bekämpa arbetslösheten, främja en hållbar samhällsutveckling med säkra och utvecklande arbetsplatser och skapandet av nya jobb. Människors arbetsmiljö har blivit säk- rare genom bl.a. effektivare internkontroll på ar- betsställena, förebyggande åtgärder mot arbets- miljörisker och insatser av företagshälsovården samt kunskaper från olycksfallsforskningen. De

funktionshindrades förhållanden och möjligheter i arbetslivet och på arbetsmarknaden stärks, bl.a. genom ny lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

Slutsatser

Förnyelse när det gäller hur arbetet organiseras är ett utmärkande drag för dagens arbetsliv och för de nya jobb som skapas. Fasta anställningar har i ökad utsträckning fått ge vika för olika typer av tillfälliga anställningar och konsult- eller entreprenadverksamhet. Behovet av ständigt lärande ökar. Distansarbete har ökat i omfattning. Budgetsneringen i offentlig sektor och kraven i övrigt på företag och förvaltningar har medfört att frågor om effektivitet och produktivitet har kommit i fokus. Utvecklingen, som i huvudsak är positiv, kan samtidigt leda till en ökad psykisk och fysisk belastning för de anställda.

Arbetsrelaterad ohälsa orsakar stora samhälls-ekonomiska kostnader. Inriktningen skall vara att motverka utslagningen från arbetslivet med systematiskt förebyggande insatser. Åtgärder i form av arbetsanpassning och rehabilitering, arbetsorganisationsutveckling samt möjligheter till kompetensutveckling och långsiktigt lärande är väsentliga instrument för att skapa ett säkert och utvecklande arbetsliv. Genom att integrera arbetsmiljöarbetet i styrningen och driften av verksamheten ökar förutsättningarna för att skapa en god arbetsorganisation som främjar arbetstagar- nas hälsa samtidigt som effektiviteten och produktiviteten kan öka. Gemensamma strategier och insatser av arbetsmarknadens parter är viktiga för en positiv utveckling, inte minst då det gäller ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Arbetslivspolitikerna skall inriktas på

- ett säkert och utvecklande arbetsliv – en förutsättning för nya jobb,
- åtgärder för att få till stånd en god arbetsorganisation kännetecknad av delaktighet, jämställdhet mellan kvinnor och män, kompetensutveckling samt förebyggande av belastnings-sjukdomar, allvarliga olycksfall, allergier och psykiska belastningar,
- åtgärder för att påskynda omställningen till ett ekologiskt hållbart Sverige,

– åtgärder som leder till att hälso- och säkerhetsfrågorna säkras genom en kontinuerlig och systematisk intern styrning i företagen och förvaltningarna.

Till arbetslivsområdet hör exempelvis frågor om lönebildning och arbetsrätt, arbetstid och semester, arbetsorganisation, jämställdhet mellan kvinnor och män, företagshälsovård, frågor om arbetslivsinriktad rehabilitering och situationen i arbetslivet för personer med funktionshinder samt internationella frågor på arbetslivsområdet.

Kompetensutveckling i arbetslivet

Regeringen tillsatte den 5 februari 1998 en arbetsgrupp för kompetensutveckling i arbetslivet (A98/265/AL) med företrädare för arbetsmarknadens parter och Regeringskansliet.

Arbetsgruppen, som lämnade sin slutrapport den 3 september 1998, föreslår att arbetsmarknadens parter och regeringen träffar en trepartsöverenskommelse som dels innefattar att arbetsmarknadens parter driver en omfattande kampanj för lokala överenskommelser om kompetensutveckling, dels att staten ger en statlig stimulans till kompetensutveckling.

Arbetsgruppen har även utarbetat ett förslag till hur staten skall kunna bidra med en ekonomisk stimulans till de företag och förvaltningar som upprättar en lokal överenskommelse och genomför ett program för verksamhetsrelaterad kompetensutveckling. Däremot lämnas inga förslag beträffande stimulansens omfattning och finansiering.

Arbetsgruppen föreslår att när väl förslag till omfattning, finansiering och tidpunkt för ikraftträdande föreligger kan den föreslagna trepartsöverenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter och regeringen undertecknas.

Frågan om stärkandet av kompetensutveckling i arbetslivet är av avgörande betydelse för ekonomisk tillväxt. Kompetensutvecklingen skall ses som en investering för individen, arbetsgivaren och samhället. Det är därför viktigt att de frågor som återstår för att en trepartsöverenskommelse skall kunna träffas snarast klargörs.

Regeringen avser därför att under år 1999 återkomma med förslag på hur kompetensutvecklingen i arbetslivet kan stärkas. En förutsättning för att en statlig stimulans skall införas är att arbetsmarknadens parter bidrar till en ansvarsfull finansiering.

Arbetslivsdelegationen

Regeringen har i juni 1998 beslutat om en utredning (dir. 1998:62) som skall hämta in och sprida kunskap om arbetslivsområdet i syfte att främja en positiv utveckling av det moderna arbetslivet. Delegationen skall identifiera betydelsefulla utvecklingstendenser i arbetslivet samt beskriva och analysera särskilt angelägna problemområden. Delegationen skall vara ett forum där forskare, arbetsmarknadens parter, myndighetsexperter och andra med kunskap och intresse inom området kan mötas.

Distansarbete

Regeringen tillkallade i juni 1997 en särskild utredare för att se över den lagstiftning som berör distansarbete (dir. 1997:83). Utredaren har haft till uppgift att klarlägga de hinder lagstiftningen kan innebära för att införa och genomföra distansarbete, behovet av skydd för den enskilde samt föreslå de lagstiftningsåtgärder som behövs. Den centrala arbetsrättsliga lagstiftningen, arbetsmiljölagen, arbetstidslagen, jämställdhetslagen, lagstiftningen om ansvar och ersättning för skada på person eller egendom samt socialförsäkringslagstiftningen har ingått i översynen, liksom annan lagstiftning som har betydelse för distansarbete. Utredaren har den 9 september överlämnat betänkandet *Distansarbete* (SOU 1998:115).

Lönebildning

I syfte att förbättra förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning har regeringen givit en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till ett förstärkt förlikningsmannainstitut. Ett delbetänkande redovisades den 27 november 1997, Medlingsinstitut och lönestatistik (SOU 1997:164), som innehåller förslag till förbättringar av lönestatistiken samt förslag om ett nytt medlingsinstitut. Medlingsinstitutet skall enligt utredarens förslag ha två huvuduppgifter. Den första är att verka för en väl fungerande lönebildning och den andra är att medla i arbetstvister. Delbetänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Slutbetänkandet skall redovisas senast den 30 november 1998.

Företagshälsovård

En arbetsgrupp under Arbetsmarknadsdepartementet har utarbetat promemorian *Företagshälsovård – En resurs i samhället* (Ds 1998:17). Förslagen i promemorian syftar till att integrera

företagshälsovården i arbetsmiljöarbetet på den enskilda arbetsplatsen och att ta tillvara dess resurser ur ett samhällligt perspektiv. Promemorian, som har remissbehandlats, bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Arbetstidsfrågan

Arbetstidskommittén lämnade sitt slutbetänkande "Arbetstid – längd, förläggning och inflytande" (SOU 1996:145) till regeringen i september 1996. Förslaget har remitterats och remissyttrandet kom in i början av april 1997. I arbetet med beredning av förslagen i betänkandet har ett projekt genomförts som syftar till att initiera en fördjupad diskussion kring arbetstidsfrågorna.

Arbetslivsinriktad rehabilitering

Det sker snabba förändringar inom arbetsmarknad och arbetsliv som på olika sätt påverkar välfärdssystemets och socialförsäkringssystemets funktionssätt. Det finns ett stort behov av att utveckla modellerna för prevention och arbetsrehabilitering liksom ett behov att förbättra effektiviteten hos företagshälsovård och andra expertsystem med dessa uppgifter. Forsknings- och utvecklingsarbete som berör relationen mellan arbete och välfärdssystemets olika delar samt tar fasta på att förbättra människors möjligheter att förvärvsarbeta är således av stor och ökande betydelse.

AGRA-utredningen (S 1997:11) har i augusti 1998 avgett betänkandet *Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar* (SOU 1998:104) med förslag på området.

Diskrimineringslagstiftning avseende funktionshindrade

Utredningen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder (FUDA) avlämnade hösten 1997 ett förslag till lagstiftning på området (SOU 1997:176). Regeringen har därefter förelagt riksdagen ett förslag till lag om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder (prop. 1997/98:179). FUDA har i augusti 1998 lämnat sitt slutbetänkande *Främjandelagen – en översyn* (SOU 1998:107). Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

EU-frågor inom arbetslivet

Följande direktiv av betydelse för arbetsmiljöområdet har antagits under år 1998:

- direktivet om användning av kemiska ämnen,

- arbetsmiljödirektivet om första ändringen av carcinogendirektivet, samt
- produktdirektivet om tryckbärande anordningar.

Behandling i rådsarbetsgruppen sker för närvarande av arbetsmiljödirektivet om en ändring av carcinogendirektivet, arbetsmiljödirektivet om arbete i explosiva miljöer och arbetsmiljödirektivet om byggnadsställningar. En översyn för att föreslå åtgärder för att förbättra den sociala dialogen pågår i rådsarbetsgruppen. Kommissionen planerar att lyfta fram direktivet om asbest, direktivet om isocyanater (en grupp reaktiva ämnen som används för framställning av polyuretanplaster som kan frigöras i samband med uppvärmning) och produktdirektivet om maskiner.

En vitbok om arbetstid inom vissa undantagna sektorer har lämnats av kommissionen.

5.4 Revisionens iakttagelser

RRV bedömer att årsredovisningarna under utgiftsområdet i allt väsentligt är rättvisande.

Rådet för arbetslivsforskning (RALF) ledning har enligt RRV inte haft ett tillförlitligt underlag för att fortlöpande kunna följa upp och kontrollera den egna verksamheten under år 1997. RALF har påbörjat ett utvecklingsarbete med syfte att förbättra de ekonomiadministrativa rutinerna. Arbetet har redan gett positiva effekter och det finns goda förutsättningar att den interna kontrollen därmed kommer att förbättras.

B1 Arbetarskyddsverket

Tabell 5.2 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1997	Utfall	376 537	Anslags-sparande	47 171
1998	Anslag	365 343 ¹	Utgifts-prognos	375 049
1999	Förslag	376 133		
2000	Beräknat	382 688		
2001	Beräknat	388 346		

¹Varav 147 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

Arbetarskyddsverket (AV) består av Arbetarskyddsstyrelsen (ASS) och Yrkesinspektionen (YI).

AV har till uppgift att se till att arbetsmiljölagsstiftningen samt, inom arbetsmiljöområdet, lagstiftningen om kemikaliekontroll och om tobak efterlevs. Det åligger verket även att utarbeta och sprida information i syfte att förbättra arbetsmiljön.

ASS är central förvaltningsmyndighet för arbetsmiljö- och arbetstidsfrågor, utom i fråga om fartygsarbete, samt chefsmyndighet för YI. ASS ansvarar vidare för den officiella statistiken över arbetsskador och arbetsmiljö.

YI som är uppdelad på elva distrikt, är regional tillsynsmyndighet på arbetsmiljö- och arbetstidsområdet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De övergripande målen för AV:s verksamhet är att

- minska riskerna för ohälsa och olycksfall, och
- förbättra arbetsmiljön ur ett helhetsperspektiv, dvs. från såväl fysisk, psykisk som social och arbetsorganisatorisk synpunkt.

Tillsynsarbetet har blivit mer komplext och tidskrävande med omfattande dialoger och djupgående analyser av arbetsmiljöproblemen. Många av bristerna i arbetsmiljön har koppling till hur företag och förvaltningar organiserar och leder sina verksamheter. På ASS ställs ökade krav, bl.a. till följd av den svenska och europeiska standardiseringsverksamheten och EU-arbetet.

Till följd av minskade resurser har AV gjort stora omprioriteringar i sin verksamhet. Verksamheten visar emellertid på en viss produktivitetökning jämfört med föregående budgetår, bl.a. i fråga om YI:s arbetsställebesök.

I tillsynsverksamheten har AV prioriterat faktorer i arbetsmiljön som har stor betydelse för uppkomsten av besvär i rörelseorganen, allvarliga olycksfall, allergier och annan överkänslighet samt psykologiska och sociala förhållanden. Ca 85 procent av det totala antalet arbetsställebesök har genomförts med en inriktning av bland annat sådant slag.

Vidare har arbetet med att förmå företag och förvaltningar att åstadkomma en fungerande integrering av arbetsmiljöarbetet med verksamhe-

ten i övrigt (internkontroll) haft ett betydande utrymme i verksamheten. Utvecklingen, särskilt vad avser små och medelstora företag, går inte så snabbt som den borde. Sammantaget kan dock en liten ökning noteras. AV utvecklar och prövar fortlöpande nya tillsynsmetoder för att bestående förändringar skall uppnås. På initiativ av ASS har Arbetslivsinstitutet startat ett forskningsprogram om internkontroll.

Samarbetet med myndigheterna inom socialförsäkringsadministrationen har utvecklats på ett bra sätt. Numera har samtliga YI-distrikt samarbetsavtal med Försäkringskassan och YI:s tillsyn på rehabiliterings- och arbetsanpassningsområdet har stärkts, bl.a. genom ett ökat informationsutbyte och gemensamma inspektioner med kassorna.

Hälsoeffekter av arbete med produkter innehållande isocyanater (en grupp reaktiva ämnen som används för framställning av polyuretanplaster som kan frigöras i samband med uppvärmning) har fått ökad uppmärksamhet. ASS har utarbetat ett tiopunktsprogram för fortsatta insatser inom området. Vidare har ASS utarbetat en policy om hur problem med misstänkta hälsoeffekter på arbetsplatserna av elektromagnetiska fält, datorer, elinstallationer och mobiltelefoner skall hanteras.

ASS har kommit med redovisningar av nedan angivna uppdrag:

- En strategi för arbetet med frågor om kvinnors arbetsförhållanden.
- Företags och förvaltningars attityder till och användning av den information om arbetsmiljön som utformas och sprids av AV.
- Arbetet med att utforma sektorsansvaret för den officiella statistiken över arbetsskador och arbetsmiljö.
- Det europeiska standardiseringsarbetet som ASS deltar i.

Tabell 5.3 - Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Informationsverksamhet m.m.

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	66 366	-77 623	-11 257
Prognos 1998	61 500	-76 000	-14 500
Budget 1999	70 000	-70 000	0

Regeringen följer fortlöpande arbetet med och uppnådda resultat av AV:s verksamhetsprogram för perioden 1997–1999.

Slutsatser

Regeringen bedömer att AV:s verksamhet har haft en inriktning som mycket väl svarar mot målen i regleringsbrevet.

AV har sedan år 1992 bedrivit ett samarbete med främst de baltiska staterna för att stödja deras utveckling på arbetsmiljöområdet. Regeringen ser positivt på att AV fortsätter och fullföljer detta samarbete.

AV har en central roll, dels att se till att arbetsmiljön fyller kraven i arbetsmiljölagen och med stöd av den utfärdade föreskrifter, dels att i fråga om utvecklingen inom sin sektor delta i det samarbete och utföra de uppgifter som följer av Sveriges medlemskap i den Europeiska Unionen.

Regeringen föreslår, särskilt med hänsyn till de ökade krav som följer av samarbetet inom den Europeiska Unionen, en förstärkning av anslaget med fyra miljoner kronor och att riksdagen anvisar 376 133 000 kronor till AV för budgetåret 1999. Anslagsökningen bör finansieras genom en omfördelning av medel inom utgiftsområdet. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna under anslaget till 382,7 respektive 388,3 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigering har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	365 196 ¹
Pris- och löneomräkning	7 487
Justering av premier	884
Överföring från anslag	4 000 ²
Bottenbudgetering av lokaler 1999	-1 434
Förslag 1999	376 133

¹ På tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998 ökades anslaget med 147 000 kronor.

² Anslagsökningen finansierad genom att anslagen B 2 Arbetslivsinstitutet, B 3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. och B 11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordk a-lotten har minskats med 0,5 miljoner kronor, 2,5 miljoner kronor respektive 1 miljon kronor.

B2 Arbetslivsinstitutet

Tabell 5.4 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1997	Utfall	210 742	Anslags-sparande	34 080
1998	Anslag	208 361	Utgifts-prognos	227 156
1999	Förslag	145 733 ¹		
2000	Beräknat	141 970		
2001	Beräknat	144 099		

¹ Fr.o.m. 1999 avser anslaget Arbetslivsinstitutets förvaltningskostnader.

För budgetåren 1997 och 1998 avser anslaget Arbetslivsinstitutets förvaltnings- och verksamhetskostnader. Kostnaderna för bidrag och uppdrag behandlas under anslaget B 3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. En förändring avseende kostnadsfördelning och inriktning mellan de två anslagen föreslås gälla från och med budgetåret 1999.

Anslagssparandet från budgetåret 1997 beräknas att vara helt förbrukat vid utgången av år 2000.

Arbetslivsinstitutet är en FoU-myndighet med uppgift att bedriva och främja forskning, utbildning och utveckling som rör arbetsliv, arbetsmiljö, arbetsorganisation och relationerna på arbetsmarknaden. Institutet skall samverka med andra myndigheter, vetenskapliga institutioner, universitet och högskolor i och utanför Sverige.

Institutet skall bedriva och främja en långsiktig kunskaps- och kompetensuppbyggnad samt bidra till informations- och kunskapsspridning inom arbetslivsområdet. Institutets forskning skall vara mångvetenskaplig och äga relevans för problem och utvecklingstendenser i arbetslivet. Institutet skall inom sitt område verka för en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Verksamhetens organisation och inriktning har genomgått en genomgripande förändring och fokusering under verksamhetsåret. Nya och framväxande arbetslivsfrågor har fått större utrymme samtidigt som samarbetsprogram med högskolan säkrat viktiga kompetensområden. En viktig utgångspunkt för förändringen har varit att skapa förutsättningar för mångvetenskapliga

möten och långsiktig samverkan mellan olika discipliner.

Kravet på institutet avseende en omstyrning av inriktning mot en ökad andel forsknings- och utvecklingsinsatser inom områdena arbetsorganisation, arbetsmarknad och arbetsrätt har fått genomslag i verksamheten. Omfattande organisatoriska förändringar är genomförda i syfte att stärka mångvetenskaplighet och inriktning mot relevanta forskningsområden. Institutet har därmed ökat fokuseringen på de frågor som rör relationer och strukturer på arbetsmarknaden och samspelet mellan arbetsorganisatoriska och arbetshälsorelaterade frågor. Förskjutningen illustreras av nedanstående tabell:

Tabell 5.5 - Forskningsområdenas kostnadsfördelning

Tusental kronor

År	Arbetsmarknad	Arbetsorganisation	Arbetsmiljö
1996	22 100	56 776	188 158
1997	34 699	91 901	174 700

Arbetslivsinstitutet har under året bedrivit ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra myndigheter, vetenskapliga institutioner, universitet och högskolor i Sverige och utomlands. En viktig del av kunskapsspridningen har skett genom institutets utbildningsverksamhet. En betydande del av utbildningsverksamheten riktar sig mot företagshälsovårdens experter men bedrivs också i samarbete med externa kursarrangörer och vänder sig mot nyckelpersoner i arbetslivet. Inom Arbetslivsinstitutet pågår en satsning på forskarutbildning. Kunskaps- och erfarenhets-spridning sker också inom ramen för forsknings- och utvecklingsarbetet. Efterfrågan på kopior och lån från institutets bibliotek har ökat med cirka 25 procent per år under perioden 1995-1997. Arbetslivsbiblioteket har under året satsat ytterligare på internet som ett sätt att främja användningen av den samlade dokumentationen inom arbetslivsområdet.

Arbetslivsinstitutet har bedrivit en omfattande forskning om besvär och sjukdomar som är relaterade till fysisk och psykisk belastning. Forsknings- och utvecklingsarbetet inom detta område har gett kunskaper om hur arbetsplatser tekniskt och organisatoriskt kan utformas för att förbättra anställdas förhållanden och minska risken för ohälsa och olycksfall. Ett forskningscentrum i Umeå är under uppbyggnad, där kompetens kring belastningsskador kommer att samlas.

Vid Arbetslivsinstitutet bedrivs forskning om kvinnors villkor och hälsa i arbetslivet.

Under året har institutet och SCB gemensamt publicerat två böcker: *Kvinnor och män på arbetsmarknaden* och *Kvinnors och mäns löner*. Resultaten i dessa publikationer visar bl.a. att kvinnors yrken har ett löneläge som ligger 5 procent lägre än männens. Arbetet med att kartlägga löneskillnader fortsätter under år 1998. Arbetet inriktas mot att i samarbete med SCB vidareutveckla det lönestatistiska grundmaterialet så att det kan användas som grund för fördjupade analyser.

Institutet bedriver också en omfattande forskning om skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsituation ur ett hälsoperspektiv. Institutet redovisar i sin årsredovisning målsättning och planer för ett enhetsövergripande program om kvinnors arbetsmarknad, arbetsvillkor och hälsa. Programmet kommer att drivas tvärvetenskapligt och relatera till verksamhetsområdets samtliga delområden. Ett enhetsövergripande program är också under uppbyggnad inom skolområdet.

Arbetslivsinstitutet har regeringens uppdrag att genomföra en förstudie över forskningen i EU:s medlemsländer om kvinnors och mäns villkor i arbetslivet. Som ett första led i detta uppdrag har institutet till regeringen inlämnat forskningsöversikten *State of the art review on women and labour market*. Institutet skall med utgångspunkt från bl.a. denna översikt skapa en arena för kunskapsuppdatering och bidra till ett utvecklande samtal mellan intresserade parter. Detta skall ske genom öppna seminarier som tar sin början hösten 1998.

Arbetslivsinstitutet har regeringens uppdrag att påbörja forskning med målsättning att klargöra de mekanismer som återskapar könssegregeringen på arbetsmarknaden. I och med att en plan för dessa forskningsinsatser har inlämnats under året har uppdraget slutredovisats. Av den redovisade planen framgår att forskning med denna inriktning kommer att bedrivas inom ramen för institutets övriga satsningar inom jämställdhetsområdet.

Arbetslivsinstitutet har i april 1998 till Arbetsmarknadsdepartementet redovisat ett regeringsuppdrag avseende en inventering av de forsknings- och utbildningsinsatser som behövs för att belysa vilken påverkan åtgärder för att främja utvecklingen mot en förbättrad yttre miljö kan ha för arbetsmiljön inom olika branscher och yrkesgrupper.

Slutsatser

Den nuvarande fördelningen av kostnader mellan Arbetslivsinstitutets två anslag innebär att kostnader för forskning återfinns under båda anslagen. Det är regeringens bedömning att en tydligare fördelning mellan institutets förvaltningskostnader och forsknings-, utveckling och utbildningskostnader skulle underlätta uppföljningen av de utgifter staten har för forskning och utveckling inom arbetslivsområdet. En sådan förändring bör också leda till en ökad flexibilitet och därigenom ge bättre förutsättningar för anpassning av verksamheten till förändrade behov inom området. Regeringen föreslår därför att anslaget B 2 Arbetslivsinstitutet fortsättningsvis skall avse institutets förvaltningskostnader såsom administration, vissa gemensamma kostnader såsom lokaler och kapitalkostnader samt forsknings-, utvecklings- och utbildningsstödande verksamhet (häri ingår informations- och biblioteksverksamheten). Under anslaget B 3 Forskning, utveckling och utbildning m.m. kvarstår institutets kostnader för uppdrag och bidrag samt förs samtliga kostnader som rör forskning, utveckling och utbildning.

Den uppbyggnad och vidareutveckling av verksamheten vid institutet som nu pågår innebär långsiktiga åtaganden och bör därför så långt det är möjligt föregås av ett gediget analys- och planeringsarbete. Det är regeringens bedömning att insatser för att förstärka institutets förmåga till analys och planering samt utvärdering av verksamheten bör göras.

Det är vidare regeringens bedömning att forskningen inom jämställdhetsområdet bör vidareutvecklas och ha fortsatt hög prioritet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 145 733 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 142 miljoner kronor respektive 144,1 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigering har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	208 361
Pris- och löneomräkning	5 646
Justering av premier	178
Omfördelning av medel till B3	- 63 952
Förslag 1999	145 733 ¹

¹ Anslaget är minskat med 4,5 miljoner kronor genom omprioriteringar mellan anslag inom utgiftsområdet.

B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.

Tabell 5.6 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
1997	Utfall	229 176		Anslags-sparande	192 554
1998	Anslag	261 485		Utgifts-prognos	257 553
1999	Förslag	295 780			
2000	Beräknat	331 045			
2001	Beräknat	337 203			

Anslaget avser medel för bidrag och uppdrag inom arbetslivsområdet. Anslaget disponeras av Arbetslivsinstitutet. Myndighetens verksamhet och mål beskrivs under anslaget B 2 Arbetslivsinstitutet. Den ackumulerade anslagsbehållningen förklaras av att Arbetslivsinstitutet endast är inne på sitt tredje verksamhetsår. Forskningsverksamhet är till sin karaktär långsiktig och institutet är i ett uppbyggnadsskede varför det kommer att ta ytterligare några år att förbruka anslagssparandet. En stor del av anslagssparandet för budgetåret 1997 är in-tecknat men ej utbetalt inom budgetåret. Enligt utgiftsprognosen kommer en stor del av anslagssparandet att förbrukas under de närmast kommande åren.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Den större delen av anslaget har använts till sam-verkan med arbetsmarknadens parter och stöd till den omfattande utbildnings- och informa-tionsverksamheten som bedrivs av till exempel fackliga funktionärer. Genom detta uppnås och bibehålls en betydande kompetensnivå vad gäller arbetsmiljö och arbetslivets frågeställningar på landets arbetsplatser. Under året har Arbetslivs-institutet initierat en rad samarbetsaktiviteter med arbetsmarknadens parter vilket gett utrym-me för en minskning av de direkta bidragen till parterna. Erfarenheterna från detta talar för att fortsatta initiativ bör tas för att utveckla samar-betet med parterna i nya former där verksamhe-tens form och innehåll gemensamt kan diskuteras, utvecklas och utvärderas.

Ett antal regionala och lokala samarbetsavtal om forsknings- och utvecklingsverksamhet har initieras och upprättats under åren 1997 och 1998. Avsikten är att koncentrera insatserna till ett urval av regioner och att bedriva verksamhe-ten i samverkan med berörda högskolor, forsk-ningsprogram samt statliga och kommunala or-ganisationer. Samarbetet avser att leda till uppbyggandet av regionala forskningsorganisa-tioner som skall medverka till att förstärka forsknings- och utvecklingsinsatserna för arbets-livet i dessa regioner.

Samarbetsavtalen bedöms också bidra till bätt-re förutsättningar för mångvetenskaplighet och för förmågan att fånga in och bedöma vilka som är de relevanta framtidsfrågorna. Samarbetsavtal har tecknats med regionala och lokala aktörer i Östersund, Norrköping, Göteborg och Troll-hättan samt Malmö. Dessutom har regionala nätverksarbeten initierats för arbetsskapande åtgärder och regional utveckling i Bergslagen, Sö-derhamn och Gnosjö. Verksamheten har till syfte att utveckla en modell för att bredda basen för ekonomiska initiativ och utveckla näringsli-vet och sysselsättningen i regionen.

Beslutsbemyndigande

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	99 673	148 748	180 000	250 000	250 000
Nya förpliktelser	88 516	96 080	160 000	160 000	160 000
Infriade förpliktelser*	-39 405	-64 828	-90 000	-160 000	-160 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	148 748	180 000	250 000	250 000	250 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	150 000	180 000	250 000	250 000	250 000

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Under år 1997 har forskningsverksamhet, finansierad av Arbetslivsinstitutet avseende utveckling av kemiska analysmetoder av ohälsosamma kemiska föreningar i arbetsmiljö, placerats vid Stockholms universitet. Denna satsning görs av Arbetslivsinstitutet i samarbete med Stockholms universitet för att långsiktigt bredda och förstärka forskningen kring kemiska hälsorisker i arbetsmiljön i nära anslutning till den redan pågående forskningen inom området vid Stockholms universitet. En överenskommelse har träffats mellan Arbetslivsinstitutet och Stockholms universitet och 677 000 kronor förs över från anslaget B 3 Bidrag och uppdrag inom arbetslivsområdet m.m. till Stockholms universitet budgetåret 1999.

Arbetslivsinstitutet har under år 1998 ett bemyndigande att besluta om medel för bidrag och uppdrag som medför utgifter för budgetåren 1999-2002 inom en ram som tillsammans med tidigare fattade beslut får uppgå till högst 180 miljoner kronor. Ramen för bemyndigandet har dock visat sig vara alltför snäv för den typ av verksamhet som finansieras via anslaget. Det handlar ofta om långsiktiga samarbetsprojekt. Regeringen föreslår därför att Arbetslivsinstitutet för budgetåren 2000-2003 bemyndigas att besluta om medel för bidrag och uppdrag inom en total om högst 250 miljoner kronor.

Slutsatser

Arbetsmarknadens och arbetslivets utveckling blir alltmer sammansatt och komplex. Arbetsmiljöarbetet har fått en allt vidare innebörd. Detta ställer ökade krav på helhetssyn och därmed på ett ökat samarbete mellan olika forskningsdiscipliner och verksamhetsfält inom arbetslivsforskningen. Det är därför regeringens bedömning att den förskjutning av inriktning

och angreppssätt som nu får genomslag inom den arbetslivsinriktade forskningen bör fortsätta. Erfarenhetsutbyte mellan arbetslivets aktörer samt kunskapsspridning mellan forskning och arbetsliv, och då särskilt på lokal och regional nivå, är av väsentlig betydelse för både arbetslivets utveckling och för att säkerställa relevansen i den forskning som utförs. Regeringen bedömer det därför som viktigt att insatser inom detta område ges en fortsatt hög uppmärksamhet och att de regionala forskningssamarbeten som initierats bör fortsätta att utvecklas.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 295 780 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 331 miljoner kronor respektive 337,2 miljoner kronor.

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	261 485
Pris- och löneomräkning	5 541
Omfördelning av medel från B2	63 931
Omprioriteringar inom statsbudgeten m.m.	- 35 177 ¹
Förslag 1999	295 780

¹ Sänkningen innebär att anslaget B3 minskas med 4,5 miljoner kronor på grund av omprioriteringar mellan anslagen inom utgiftsområdet. Engångsvis för 1999 minskas anslaget med 30 miljoner kronor på grund av omprioriteringar inom statsbudgeten. 677 000 kronor har förts över till anslaget B 8 Stockholms universitet: forskning och forskarutbildning under utgiftsområde 16.

B4 Rådet för arbetslivsforskning

Tabell 5.7 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	22 420	Anslags- sparande	3 552
1998	Anslag	24 752	Utgifts- prognos	24 640
1999	Förslag	26 463		
2000	Beräknat	26 944		
2001	Beräknat	27 348		

Anslaget avser myndighetens förvaltningskostnader. Kostnaderna för forskning och utveckling behandlas under anslaget B 5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet.

Rådet för arbetslivsforskning har till uppgift att bevilja medel till sådan forskning och utveckling som är av betydelse på arbetslivsområdet. Den forskning och utveckling som beviljas stöd skall ha en hög grad av samhällsrelevans. Rådet har också till uppgift att bidra till att kunskaperna från den av rådet finansierade verksamheten förmedlas till olika nyttjare. Rådet skall främja internationellt samarbete och erfarenhetsutbyte.

Det övergripande målet för myndighetens verksamhet är att initiera och finansiera forskning och utveckling samt anslutande kunskapsförmedling och därigenom bidra till utvecklingen av en god arbetsmiljö, en effektiv arbetsorganisation och en arbetsmarknad tillgänglig för alla.

Rådet har byggt upp sin interna organisation kring tre olika program; arbetsmiljö, arbetsorganisation och arbetsmarknad. Inom varje område bedrivs forskning, utveckling och kunskaps-spridning. Programstrukturen innebär dock inte någon definitiv gränsdragning mellan områdena, utan problem kan och bör kunna hanteras inom flera programområden.

Inom samtliga program initierar och finansierar rådet FoU med jämställdhetsperspektiv.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Rådet för arbetslivsforskning har under de senaste två åren lagt ned avsevärda resurser för att utveckla och förbättra myndighetens förmåga att hantera information om de projekt som beviljas stöd. För att göra en tidsseriebaserad redovisning av rådets FoU-finansiering möjlig i framtiden

förbereder rådet en årlig insamling av data från pågående projekt. Rådet kommer också att under år 1998 börja använda sig av ett nytt datoriserat projekthanteringssystem. Dessa åtgärder skall göra det möjligt för myndigheten att fortsättningsvis redovisa verksamheten för flera år, och därigenom i kommande årsredovisningar ge ett förbättrat underlag för regeringens bedömning av verksamhetens utveckling.

En viktig förutsättning för att myndigheten skall bidra till uppfyllandet av det övergripande målet om en god arbetsmiljö, en effektiv arbetsorganisation och en arbetsmarknad tillgänglig för alla är att den forskning som beviljas stöd är relevant utifrån målet samt att resultaten kommer till praktisk nytta. I detta syfte har nya rutiner för ansökningsförfarande och tydligare instruktioner till forskarna avseende krav på relevans och kunskapsspridning införts. De programråd som infördes under år 1996 innebär att verksamhetens intressenter ges möjlighet att påverka FoU-verksamhetens inriktning. Under år 1997 har också partsrepresentanter inbjudits att ingå som adjungerade deltagare i tre prioriteringskommittéer. Prioriteringskommittéerna, som är sammansatta av forskare inom olika sakter, svarar framförallt för granskningen av den vetenskapliga kvaliteten i forskningsansökningarna.

Uppdraget till rådet att följa upp och sammanställa resultat från genomförd forskning inom området elöverkänslighet fortskrider. Regeringen har förlängt uppdraget till den 1 december 2000. En delrapport har lämnats och ytterligare delrapporter skall publiceras den 1 mars 1999 och den 1 mars 2000. Slutredovisning skall ske senast den 1 december 2000. En konsensuskonferens planeras äga rum runt millenniumskiftet.

Rådet har under innevarande budgetår etablerat en centrumbildning för tjänsteforskning i Söderhamn benämnd TjänsteForum. Den forskningsstrategiska inriktningen skall vara tjänster och kunskap i ett regionalt utvecklings- och företagarperspektiv.

Slutsatser

Den ökade satsning på forsknings- och utvecklingsverksamhet som påbörjats inom områdena arbetsorganisation och arbetsmarknad skall genomföras i enlighet med myndighetens plan.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 26 463 000 kronor för budgetåret 1999. För bud-

getåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 26,9 miljoner kronor respektive 27,3 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigerig har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	24 752
Pris- och löneomräkning	1 586
Justering av premier	125
Förslag 1999	26 463

B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet

Tabell 5.8 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter
1997	Utfall	187 427	Anslags-sparande	49 983
1998	Anslag	212 217	Utgifts-prognos	234 900
1999	Förslag	216 831		
2000	Beräknat	220 579		
2001	Beräknat	224 793		

Anslaget avser medel för forskning och utveckling inom arbetslivsområdet. Anslaget disponeras av den medelsbeviljande myndigheten Rådet för arbetslivsforskning. Myndighetens verksamhet och mål beskrivs under anslaget B 4 Rådet för arbetslivsforskning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1997 har bidrag beviljats till 454 FoU-projekt inom områdena arbetsmiljö, arbetsorga-

nisation, arbetsmarknad och programövergripande projekt. Vid verksamhetsårets slut pågick 881 FoU-projekt med stöd av rådet. I allt större utsträckning beviljas medel till områdena arbetsorganisation och arbetsmarknad. Största antalet beviljade projekt finns nu inom området arbetsorganisation. Bidragens fördelning mellan respektive områden framgår av nedanstående tabell. Fördelningen gäller beslut fattade under år 1997 men utbetalningarna kan dock avse flera år.

Tabell 5.9 - Fördelning av bidrag på områden

Tusental kronor

Arbetsmiljö	Arbetsorgani-sation	Arbetsmarknad	Övrigt
86 233	106 319	44 724	5 023

Universitetet och högskolor är största mottagare av bidrag från rådet. Rådet samarbetar aktivt med övriga forskningsfinansiärer. Vidare lägger rådet en ökad vikt vid internationaliseringen av FoU-arbetet. Internationell bevakning sker också på uppdrag av rådet genom Sveriges tekniska attachéer (STATT). För att främja en långsiktig kunskapsuppbyggnad inom arbetslivsområdet stöder rådet fyra större s.k. centrumbildningar. Tre av dessa centrumbildningar bedriver tvärvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet inom områdena arbetsorganisation och förändringsarbete.

Dessutom stöder rådet verksamheten vid *Centre for Advanced Studies in Leadership* vid Handelshögskolan i Stockholm, som har sin tyngdpunkt i arbetsorganisationsfrågor.

Ett allt komplexare arbetsliv ställer ökade krav på att de forskningsinsatser som sker inom området bedrivs i projekt där fler än ett ämne eller en forskningsdisciplin är företrädade. Rådet redovisar att cirka 1/3 av de beviljade projekten bedrivs utifrån ett sådant mångvetenskapligt perspektiv. Utöver dessa projekt tillkommer de centrumbildningar och forskningsinstitut som rådet stödjer och som till sin natur är mångvetenskapliga.

Tabell 5.10 - Beslutsbemyndigande

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	429 000	365 000	400 000	420 000	420 000
Nya förpliktelser	187 000	298 000	215 000	195 000	195 000
Infriade förpliktelser	-251 000	-263 000	-195 000	-195 000	-195 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	365 000	400 000	420 000	420 000	420 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	160 000	400 000	420 000	420 000	420 000

Riksdagen har på regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen 1998 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU 27, rskr. 1997/98:317) beslutat om ett utökat beställningsbemyndigande för anslaget som innebär att regeringen får fatta beslut inom en högsta ram om 420 miljoner kronor och som medför utgifter under en femårsperiod. Skälet till den utökade bemyndiganderamen var att det tidigare bemyndigandet, om totalt 160 miljoner kronor för en fyraårsperiod, visade sig innebära en alltför kraftig begränsning av rådets möjligheter att utnyttja anslagsnivån och att fatta långsiktiga beslut. Rådet belastades också av de åtaganden som gjorts av den tidigare Arbetsmiljöfonden.

Slutsatser

Regeringen stöder rådets pågående omprioriteringar av FoU-medel, där en ökad andel av medlen skall avse FoU inom områdena arbetsorganisation och arbetsmarknad. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 216 831 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 220,6 miljoner kronor respektive 224,8 miljoner kronor.

B6 Bidrag till Samhall AB

Tabell 5.11 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	4 424 419		
1998	Anslag	4 456 419 ¹	Utgifts- prognos	4 456 419
1999	Förslag	4 262 419		
2000	Beräknat	4 262 419		
2001	Beräknat	4 262 419		

¹Varav 100 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

Samhall Aktiebolags uppgift är att anordna, leda och samordna verksamhet som bedrivs inom koncernen för att ge meningsfullt och utvecklande arbete åt arbetshandikappade där behoven finns (prop. 1991/92:91, bet. 1991/92:AU16, rskr. 1991/92:249).

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till kostnader för anordnande och drift av verksamheten med att ge arbete åt arbetshandikappade, som anvisats arbete hos Samhallkoncernen och hos andra huvudmän som anordnar arbete åt arbetshandikappade med bidrag från Samhall AB.

Utgifterna på anslaget styrs av politiska beslut om statens bidrag till verksamheten. Besluten är grundade på vissa krav som statsmakterna ställer på verksamheten. Företagsgruppens inkomster och utgifter utöver vad som kan relateras till ifrågavarande anslag styrs av konjunkturella och marknadsmässiga förhållanden, som påverkar efterfrågan på de varor och tjänster som produceras inom företagsgruppen.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Statens merkostnadsersättning till Samhall AB för budgetåret 1997 uppgick till 4 424 miljoner kronor. Koncernens övriga rörelseintäkter 1997 var 4 568 miljoner kronor. Lönekostnaden för de arbetshandikappade anställda var 4 514 miljoner kronor och övriga rörelsekostnader 4 815 miljoner kronor, inklusive avskrivningar. Revisionsberättelsen till bolagsstämman 1998 innehåller inga anmärkningar.

De krav som statsmakterna ställt på Samhall AB att gälla för budgetåret 1997 är följande:

- Samhall skall erbjuda en minsta sysselsättningsvolym för arbetshandikappade anställda om minst 31,9 miljoner arbetstimmar.

– Rekryteringen skall till minst 40 procent ske från de s.k. prioriterade grupperna dvs. utvecklingsstörda, psykiskt sjuka och flerhandikappade, enligt de definitioner som AMS och Samhall har enats om.

– Andelen övergångar för arbetshandikappade anställda från företagsgruppen till arbete på den reguljära arbetsmarknaden skall uppgå till minst 3 procent (brutto) på årsbasis av det totala antalet arbetshandikappade anställda.

– Verksamheten skall bedrivas med ökad effektivitet och ett bättre resursutnyttjande inom koncernen och med inriktning på att en successiv nedtrappning av statens ersättning kan ske.

Kravet på en minsta sysselsättningsvolym för arbetshandikappade anställda på minst 31,9 miljoner timmar uppfylldes och volymen uppgick verksamhetsåret 1997 till 32,2 miljoner timmar. Antalet anställda med arbetshandikapp var 26 447 vid utgången av budgetåret. Andelen kvinnor var 46 procent.

1 050 personer lämnade Samhall för arbete hos andra arbetsgivare. Det motsvarar 4 procent av de anställda och innebär en större andel än det uppställda kravet på minst 3 procent övergångar till annat arbete. 80 procent av övergångarna skedde med hjälp av lönebidrag. Kvinnorna var underrepresenterade med 35 procent av övergångarna. Av 1996 års totalt 776 övergångar har 324 eller 42 procent återgått till Samhall. En enkätundersökning som Samhall genomfört av 1996 och 1997 års återgångar visade att 27 procent berodde på arbetsbrist hos arbetsgivaren, inklusive konkurser, och 23 procent på att en tidsbegränsad anställning hade upphört. Andra skäl var "höga arbetskrav" (12 procent) och "trivdes inte" (12 procent).

Kravet på viss minsta andel rekryterade från de prioriterade grupperna – utvecklingsstörda, psykiskt sjuka och personer med mer än ett handikapp – uppfylldes. Andelen nyrekryterade från dessa grupper uppgick till 45 procent.

Den statliga merkostnadsersättningen som andel av lönekostnaden för de arbetshandikappade anställda har minskat under en följd av år. Det är helt i linje med de krav som staten ställde inför bolagiseringen år 1992. Effektivitetsförbättringar skulle möjliggöra en successiv nedtrappning under en femårsperiod av statens ersättning så att den motsvarade högst lönekostnaden för de arbetshandikappade arbetstagarna (prop. 1991/92:91, s. 29). År 1997 blev det första året då statens merkostnadsersättning var lägre än både

lönekostnaderna för de arbetshandikappade anställda och koncernens samlade fakturering.

Som redovisats i 1998 års ekonomiska vårproposition blev Samhalls resultat verksamhetsåret 1997, på koncernnivå, en förlust på 238 miljoner kronor efter finansnetto och skatt. År 1996 hade Samhall ett negativt resultat på 71 miljoner kronor. Även för år 1998 beräknades ett underskott, som bedömdes uppgå till ca 100 miljoner kronor. Riksdagen har beslutat (prop. 1997/98:150, yttr. 1997/98:AU9y, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317)) att på tilläggsbudget för budgetåret 1998 anvisa ett medelstillskott på 100 miljoner kronor i syfte att förhindra en minskad sysselsättningsvolym för arbetshandikappade inom koncernen.

Verksamhetsåret 1998 kan därmed antas ge ett nollresultat.

Samhalls halvårsredovisning visar ett positivt resultat på 13 miljoner kronor för det första halvåret 1998, efter finansiella poster. Antalet anställda sjunker inte längre. Statens krav på rekrytering av prioriterade grupper och övergångar till den reguljära arbetsmarknaden uppfylls mer än väl. Orderingång och försäljning ökade under perioden. Statens ersättning motsvarade under perioden ca 95 procent av lönekostnaden för de arbetshandikappade anställda.

Regeringen beslutade den 18 december 1997 att bevilja Samhall AB ett bidrag på högst 7 miljoner kronor till etablering av ny verksamhet i Arboga. Samhall AB har den 31 mars 1998 lämnat en delrapport om etableringen.

Slutsatser

Regeringens bedömningar och slutsatser redovisas närmare i det följande, där regeringen tar ställning till förslag och synpunkter som förts fram av LOSAM-utredningen samt redovisar en översyn av Samhall. Förslag från LOSAM som inte berörs här avser regeringen inte att behandla vidare.

Utredning och analys av Samhall

Ekonomisk översyn och analys

Samhall AB skisserade i sin koncernplanering för år 1999 ett scenario som innebär fortsatta och snabbt ökande underskott i verksamheten och ett direkt konkurshot något år in på 2000-talet.

Scenariot byggde på att Samhall inte heller i fortsättningen kompenseras för lönekostnadsökningar, samtidigt som mål och resultatkrav kvarstår oförändrade.

I 1998 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen i anslutning till förslag om ytterligare medel till Bidrag till Samhall AB på tilläggsbudget för budgetåret 1998 att ett analysarbete skulle genomföras, bl.a. genom oberoende ekonomisk expertis, i syfte att studera Samhalls ekonomiska situation och förutsättningar såväl företagsekonomiskt som organisatoriskt. Regeringen har den 9 juli 1998 beslutat om en sådan översyn. Ett uppdrag att genomföra översynen har lämnats till Öhrlings Coopers & Lybrand AB. En arbetsgrupp med företrädare för Finans- och Arbetsmarknadsdepartementen arbetar bl.a. med vissa frågor om mål och resultatkrav avseende Samhalls verksamhet och analyserar de iakttagelser och synpunkter som förts fram i den nämnda expertrapporten.

Rapporten från Öhrlings Coopers & Lybrand AB

Uppdraget till Öhrlings Cooper & Lybrand har bl.a. gällt att klarlägga möjligheterna till att kunna effektivisera Samhalls verksamhet samt att värdera Samhalls konkursscenario. Konsulterna har kontinuerligt avrapporterat sitt uppdrag till Arbetsmarknadsdepartementet. En slutlig skriftligt rapport har ingetts till Arbetsmarknadsdepartementet den 22 september 1998.

Konsulterna bedömer att Samhall av egen kraft kan vidta nödvändiga åtgärder för att undvika konkurs. Som en förutsättning för bedömningen gäller att den statliga merkostnadsersättningen inte under prognosperioden kommer att understiga 85 procent av lönekostnaden för de arbetshandikappade. Resultaten kommer, under den tid som kostnadsbesparingar och rationaliseringsåtgärder genomförs, att vara på låg nivå.

Ansvar för att genomföra nödvändiga åtgärder vilar på Samhalls styrelse och ledning. Att de genomförs förutsätter en tydlig ägarstyrning och en stark förändringsinriktad ledning.

I rapporten sägs vidare att Samhall befinner sig i finansiell balans trots att resultaten belastats med stora kostnader för omfattande strukturella åtgärder under främst åren 1996 och 1997. Samhalls balansräkning är stark. Det egna kapitalet kan därför, enligt konsulterna, användas för att absorbera kostnader när Samhall vidtar egna åtgärder

för att säkerställa ekonomisk balans i resultatutvecklingen i syfte att förhindra konkurs.

Beträffande statens merkostnadsersättning till Samhall AB konstateras i rapporten att en långsiktig prognos med antagande om nominellt oförändrad ersättning och ökande lönekostnader kommer – med hänsyn till Samhalls intäkts- och kostnadsstruktur – alltid att utvisa att Samhalls ekonomi urholkas successivt. Det innebär att merkostnadsersättningen alltid måste vara kopplad till de förändringar som gäller för den underliggande kostnads massa som merkostnadsersättningen är avsedd att täcka. Samhall har angett som ett mål att merkostnadsersättningen år 2005 skall ha minskat till 85-90 procent av lönekostnaden för de arbetshandikappade anställda. Som en långsiktig prognosförutsättning kan det för närvarande inte vara rimligt att anta att merkostnadsersättningen skall understiga en nivå av 85 procent av denna lönekostnad.

Öhrlings Coopers & Lybrand anser att ägaren bör styra Samhall tydligare, både vad avser form och innehåll. Ägaren bör skilja mellan ägarfrågor och uppdraget till Samhall. Ägarstyrningen skall ske på bolagsstämma och innehålla klara företagsekonomiska mål för t.ex. lönsamhet och soliditet. Ägardialogen med Samhall bör ske med styrelsens ordförande.

Konsulterna har beräknat potentialen för besparingar och effektiviseringar och bedömer att Samhall kan undvika konkurs givet att koncernen kan generera ytterligare ca 300 miljoner kronor under en period på ca två och ett halvt år, utöver det grundscenario som presenterades i Samhalls koncernplanering. För att potentialen skall kunna realiseras krävs ökad försäljning. Det scenario som presenteras i konsultrapporten innebär till en början förluster som bolaget bör kunna absorbera, men ändå ha en rimlig soliditet av ca 35 procent vid prognosperiodens utgång.

LOSAM-utredningen

Regeringen bemyndigade den 27 juni 1996 chefen för Arbetsmarknadsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att se över de sysselsättningsskapande åtgärderna för arbetshandikappade – anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och arbete inom Samhallkoncernen (dir. 1996:56). Utredningen antog namnet LOSAM-utredningen. LOSAM:s förslag i fråga om anställning med lönebidrag i delbetänkandet Aktivt löne-

bidrag (SOU 1997:5) behandlades i 1997 års ekonomiska vårproposition.

I LOSAM:s slutbetänkande Samhall – en arbetsmarknadspolitisk åtgärd (SOU 1997:64) lämnas vissa förslag om Samhalls verksamhet. Betänkandet har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Riksförsäkringsverket (RFV), Socialstyrelsen (SoS), Försäkringskassaförbundet, Handikappombudsmannen, Handikappinstitutet, Statskontoret, Riksrevisionsverket (RRV), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Rådet för arbetslivsforskning (RALF), Statens invandrarverk (SIV), AmuGruppen AB, Samhall AB, Konkurrensverket, ALMI Företagspartner AB, Handikappförbundens Samarbetsorgan (HSO), De Handikappades Riksförbund (DHR), Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Företagarnas Riksorganisation, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Synskadades Riksförbund (SRF), Reumatikerförbundet och Ledarna. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom Arbetsmarknadsdepartementet (Dnr A97/1351/AL)

Resultatkrav

Regeringens bedömning: Det finns för närvarande inte skäl att ändra de krav staten ställer på Samhall.

Utredningens förslag: LOSAM förordade att kravet på övergångar från Samhall till annat arbete skall höjas från dagens minst tre procent till på sikt ca tio procent per år. Skärpningen skulle ske successivt på några års sikt och med hänsyn tagen till arbetsmarknadsläget och tillgången på lönebidrag. Vidare ansåg LOSAM att en rimlig storlek på Samhall ligger mellan 27 000 och 30 000 arbetshandikappade anställda.

Remissinstanserna: SIV anser att även invandrade och äldre långtidsarbetslösa borde komma i fråga för arbete hos Samhall.

När det gäller lämplig omfattning av Samhalls verksamhet finns olika ståndpunkter. *Statskontoret*, SIV, HSO och LO anser att behovet av arbetstillfällen för funktionshindrade talar för fler arbetstillfällen hos Samhall än vad LOSAM föreslog. Bl.a. *Handikappombudsmannen* anser däremot att ett alltför utbyggt system med skyddat

arbete riskerar att bli en förevändning att inte behålla eller anställa personer med funktionshinder på den reguljära arbetsmarknaden. I likhet med AMS anser Handikappombudsmannen att anställningar med lönebidrag bör prioriteras framför en utbyggnad av Samhall.

En majoritet av remissinstanserna är negativa till LOSAM:s förslag om skärpta krav på andelen övergångar och anser bl.a. att det är orealistiskt. Några befarar att rekryteringen skulle kunna påverkas så att personer med svårare funktionshinder inte kunde komma i fråga i samma utsträckning. Vidare har framhållits att man inte bör skapa otrygghet för dem som inte har möjlighet att få annat arbete.

Skälen för regeringens bedömning: Det finns en bred enighet om att Samhall skall förbehållas sökande som på grund av funktionshinder inte kan få arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Möjligheterna till sådant arbete – med eller utan lönebidrag – skall således ha prövats innan en placering hos Samhall blir aktuell.

Regeringen bedömer i likhet med flertalet remissinstanser att det inte är realistiskt att höja kravet på övergångar till den reguljära arbetsmarknaden så mycket som LOSAM förordade. Om rekryteringen till Samhall sker bland de sökande som har störst svårigheter att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden innebär det också att många av dem inte heller efter en förbättring av arbetsförmåga och yrkeskunnande kan få arbete utanför Samhall. För många människor med omfattande funktionshinder innebär det en hög grad av rehabilitering att klara ett arbete hos Samhall. De måste kunna känna trygghet i anställningen och inte pressas med krav på "rehabilitering" och övergång till annan arbetsgivare.

Av Samhalls personalekonomiska redovisning framgår att kvinnorna är klart underrepresenterade bland dem som övergår från Samhall till annat arbete. Regeringen avser att i avtalet med Samhall AB ta upp frågan om ytterligare insatser för att öka kvinnornas andel av övergångarna.

Bedömningar och förslag i rapporten från Öhrlings Coopers & Lybrand AB bygger på att de sociala målen och kravet beträffande sysselsättningsvolym kvarstår oförändrade.

Ekonomiska krav

Regeringens bedömning: Samhall bör fortsätta pågående resultatförbättringar så att statens merkostnadsersättning som andel av lönekostnaden för de funktionshindrade anställda kan minska ytterligare.

Utredningens förslag: Samhall skall ha en affärsmässig effektivitet och verksamhetsstruktur som ger sådana intäkter att de täcker Samhalls kringkostnader för produktionen. Bidrag till arbetskraftskostnaden för de arbetshandikappade skall lämnas av staten i erforderlig omfattning.

Samhalls merkostnadsersättning från staten bör delas upp i en lönerelaterad del och en del som varierar med övergångarna och som bestäms utifrån de merkostnader, jämfört med andra företag, som Samhall har för rehabiliterings- och övergångskostnader. En personalekonomisk redovisning från Samhall skall ligga till grund för en ny konstruktion på merkostnadsersättningen.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser förordar, i likhet med LOSAM, att Samhall kompenseras för lönekostnadsutvecklingen. Flera av remissinstanserna är tveksamma till förslaget om en uppdelning av merkostnadsersättningen och befarar bl.a. ökat byråkratiskt krångel. AMS tillstyrker en uppdelning av merkostnadsersättningen och föreslår också en alternativ uppdelning beroende på formerna för verksamheten. Det kan, enligt AMS, ifrågasättas om ersättningen för entreprenader inom service och tjänster eller inbyggd verksamhet skall vara lika stor som för industriell verksamhet med förhållandevis höga produktionskostnader.

Skälen för regeringens bedömning: Öhrlings Coopers & Lybrand AB bedömer att Samhall av egen kraft kan vidta nödvändiga åtgärder för att effektivisera verksamheten och undvika konkurs. Som en förutsättning för den bedömningen gäller att den statliga merkostnadsersättningen under prognosperioden inte kommer att understiga 85 procent av lönekostnaden för de funktionshindrade anställda. En nominellt oförändrad merkostnadsersättning och ökande lönekostnader kommer, med hänsyn till Samhalls intäkt- och kostnadsstruktur, att medföra en successiv urholkning av Samhalls ekonomi. Till skillnad från andra företag har Samhall en kostnads massa som är nästan dubbelt så stor som de påverkbara intäkterna. Samhalls affärsmässiga förutsättning-

ar skiljer sig avsevärt från andra bolags och koncernens möjligheter att finansiera löneökningar genom produktivetsförbättringar är inte jämförbara med andra företags. Konsulterna konstaterar vidare att koncernen samtidigt har ett åtagande att inte minska sysselsättningen.

Den bedömning som Öhrlings Coopers & Lybrand AB gör beträffande Samhalls möjligheter att av egen kraft vidta åtgärder för att bl.a. undvika konkurs bygger på förutsättningen att Samhall ges kompensation för lönekostnadsökningar. Regeringen delar experternas bedömning att en nominellt oförändrad merkostnadsersättning och ökande lönekostnader kommer att medföra en successiv urholkning av Samhalls ekonomi. Det behövs dock ytterligare analyser innan den konkreta utformningen och beräkningen av merkostnadsersättningen kan anges. Regeringen avser att återkomma i frågan, så snart ett sådant analysarbete har genomförts.

Ägarens styrning

Regeringens bedömning: Staten bör som ägare av Samhall AB på ett tydligare sätt ange ekonomiska mål och verksamhetsmål.

Utredningens förslag: LOSAM har inte närmare gått in på ägar- och styrningsfrågor.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna tar i anslutning till LOSAM:s synpunkter på Samhalls effektivitet i ett ekonomiskt perspektiv, resultatkrav, m.m. upp frågor som gäller de delvis motsägelsefulla målen för Samhalls verksamhet. *Statskontoret* menar att styrning inte bör innehålla delvis motstridiga mål av karaktären lönsamhetskrav och social och personlig utveckling. Även *RRV* tar upp frågan om motstridiga mål och anser det angeläget att statsmakterna tar ställning till Samhalls verksamhetsinriktning. Bl.a. anser *RRV* att LOSAM:s förslag om ökad betoning av rehabilitering – och därmed ökade kostnader – samtidigt som Samhall skall producera efterfrågade varor och tjänster – innebär att nuvarande målkonflikter förstärks. *TCO* finner det viktigt att Samhalls fyra olika målområden hålls likvärdiga. Resultatkraven bör omprövas kontinuerligt beroende på vilket ekonomiskt stöd riksdagen beslutar om.

Skälen för regeringens bedömning: Öhrlings Coopers & Lybrand AB konstaterar i sin över-

syn att ägarens mål och riktlinjer för Samhall innehåller målkonflikter och att de upplevs som ofullständiga och otydliga av Samhall AB. Styrningen ger utrymme för övertolkning av ägarens intentioner. De efterlyser att ägaren överväger de mål och direktiv som står i strid med viktigare mål, anger en rangordning av målen och formulerar målen på ett tydligare sätt. Ägaren bör, enligt översynen, överväga avvägningen mellan å ena sidan den ägarstyrning som bör ske genom bolagsstämman och å andra sidan sättet att meddela de villkor som kan behöva knytas till användningen av anslaget till Samhall AB. Ägaransvaret bör skiljas från ansvaret för merkostnadsanslaget och den informella dialogen mellan ägaren och Samhall AB mer involvera styrelsen i ledningen av företaget. Vidare anser konsulterna att en effektiv ägarstyrning även bör innefatta krav beträffande kapitalstruktur, avkastning och utdelning.

Regeringen delar till stor del de i översynen framförda synpunkterna och avser att vidta åtgärder för att få till stånd en tydligare styrning av bolaget från ägarens sida.

Ett antal av de områden, som konsulterna studerat och fört fram förslag om, är sådana att styrelsen för Samhall AB – och i vissa delar dotterbolagens styrelser – har att besluta om dem. Regeringen har därför tillställt Samhall AB konsulternas rapport.

Medelsberäkning

Riksdagen beslutade (bet. 1996/97:AU1, rskr. 1996/97:102) att den av regeringen föreslagna besparingen på anslaget till Samhall AB för budgetåret 1998 på 100 miljoner kronor skulle flyttas fram till år 1999. Med hänsyn härtill beräknades i 1998 års budgetproposition ett anslag på 4 262 miljoner kronor för år 1999. Samhall skall inrikta de pågående resultatförbättringsåtgärderna på en fortsatt minskning av behovet av merkostnadsersättning. Regeringen föreslår att Samhall AB för budgetåret 1999 anvisas ett anslag på 4 262 419 000 kronor. I avvaktan på att analysarbetet rörande Samhall slutförs beräknas samma belopp för budgetåren 2000 och 2001.

B7 AmuGruppen AB

Tabell 5.12 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1997	Utfall	23 705	Anslags-sparande	5
1998	Anslag	9 514	Utgifts-prognos	9 514
1999	Förslag	6 513		
2000	Beräknat	4 329		
2001	Beräknat	845		

De utgifter som belastar anslaget är avvecklingen av outhyrda lokaler, gällande de kontrakt som övertogs av AmuGruppen AB från myndigheten AMU-gruppen. Vad avser avvecklingskostnader skall, enligt ramavtalet som skrevs då bolaget bildades den 1 juli 1993 mellan staten och AmuGruppen AB, staten stå för 2/3 av hyreskostnaderna.

AmuGruppen AB bedriver arbetsmarknadsutbildning med tyngdpunkt på yrkesinriktad utbildning och är ett av svenska staten helägt bolag. AmuGruppen bildades under våren 1993 och tog från och med den 1 juli 1993 över den verksamhet som tidigare bedrivits inom myndigheten AMU-Gruppen (prop. 1992/93:152, bet. 1992/93:AU6, rskr. 1992/93:175). Koncernen är i dag etablerad på ca 100 orter i Sverige. Under år 1997 har en affärsområdesindelning etablerats, vilken ersätter den tidigare regionala dotterbolagsindelningen. Därefter bedrivs verksamheten inom de fyra affärsområdena Yrke (kvalificerad yrkesutbildning), Växa (kompetensutveckling), Delta (verksamhetsutveckling i stora företag och organisationer) samt Hadar (utbildning och funktionsanpassning för funktionshindrade). Hadars verksamhet bedrivs i en egen juridisk person med anställd personal. Den 1 januari 1998 startade Nu Personaluthyrning AB, ett helägt dotterbolag till AmuGruppen AB, sin verksamhet.

Regeringens överväganden

Medeltalet anställda i koncernen uppgick under år 1997 till 2 888 personer (för år 1996 var motsvarande siffra 3 997 personer). Vid räkenskapsårets slut var 2 475 personer anställda varav 2 115 tillsvidare. Ett omställningsprojekt har bedrivits för att underlätta de övertaligas situation och underlätta deras möjlighet att få ett nytt arbete. Projektet har under år 1997 omfattat 1 265 per-

soner, fördelat på två etapper. Vid årets slut hade 58 procent av deltagarna fått nytt arbete, startat eget eller påbörjat utbildning.

Omstruktureringskostnader har belastat årets resultat med 22 miljoner kronor. Av omstruktureringsreserven, som skuldfördes år 1996, har 165 miljoner kronor utnyttjats under år 1997 för löner till övertalig personal och 153 miljoner kronor för övertaliga lokaler. Koncernens resultat efter avskrivningar enligt plan uppgick till 31 miljoner kronor. Till följd av ett positivt räntenetto på 36 miljoner kronor ökade resultatet efter finansiella poster till 67 miljoner kronor.

Koncernens avkastning på totalt kapital blev 5,3 procent, på sysselsatt kapital 10,8 procent och på eget kapital efter skatt 18,5 procent. Det avkastningskrav på eget kapital efter skatt, 14 procent, som ägaren fastställt i ägardirektivet till AmuGruppen AB uppnåddes därmed. Koncernens soliditet uppgick vid räkenskapsårets slut till 28 procent.

Personaluthyrningsföretaget Nu Personaluthyrning AB startade sin verksamhet 1 januari 1998. Verksamhetens omfattning är inledningsvis begränsad och man räknar med att under en fyraårsperiod etablera sig på 15-20 orter. Den huvudsakliga inriktningen är uthyrning av kvalificerade utbildare och tekniker till industrin till exempel rörsvetsare, verktygsmakare och robottekniker. En successiv utökning under de närmaste åren planeras. Uthyrningsverksamheten är en del i AmuGruppen AB:s strategi för att öka verksamhetens flexibilitet.

Vid AmuGruppens bolagsstämma den 15 april 1998 beslöt stämman att uppdra åt styrelsen att bilda en pensionsstiftelse och att i samband med bildandet överföra de medel för tryggnad av pensionsskuld per den 1 juli 1993 som fanns avsatta i balansräkningen. Tidigare har dessa medel hanterats i företagets egna räkenskaper, vilket medfört att resultaträkningen påverkats av fluktuationer i investeringsportföljens avkastning. Vidare antog stämman ägarens direktiv för verksamheten, och att utdelning till ägaren skulle göras med 22,3 miljoner kronor. Beslutet avseende pensionsstiftelse har verkställts under våren 1998 då stiftelsen bildades och styrelse valdes. Den 1 juli 1998 flyttades sedan de aktuella pensionsmedlen över till en stiftelse.

Slutsatser

Det kan konstateras att AmuGruppen AB under året har följt den plan för omstrukturering av verksamheten som låg till grund för regeringens skrivelse till riksdagen 1996/97:189 Omstrukturering av AmuGruppen AB.

Det är regeringens bedömning att det omfattande omstrukturerings- och förändringsarbetet som genomförts av verksamhetens organisation bör leda till ökad kvalitet i arbetsmarknadsutbildningen liksom till en ökad flexibilitet och därmed minskad affärsrisk.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 6 513 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 4,3 respektive 0,8 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigerings har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	9 514
Pris- och löneomräkning	75
Justering av premier	40
Minskat resursbehov	-3 116 ¹
Förslag 1999.	6 513

¹ Varav 1 miljon kronor på grund av omprioriteringar mellan anslagen inom utgiftsområdet.

B8 Arbetsdomstolen

Tabell 5.13 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	15 161	Anslags-sparande	1 512
1998	Anslag	15 849	Utgifts-prognos	16 351
1999	Förslag	16 061		
2000	Beräknat	16 355		
2001	Beräknat	16 592		

Arbetsdomstolen prövar mål rörande kollektivavtal och andra arbetstvister enligt lagen

(1974:371) om rättegången i arbetstvister. För domstolen gäller förordningen (1988:1137) med instruktion för Arbetsdomstolen.

Arbetsdomstolen är en specialdomstol som prövar arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Domstolens mål är indelade i A- och B-mål. A-mål är de arbetsrättsliga tvister där domstolen är första och sista instans och B-mål är sådana mål som avser överklagande av arbetstvister som prövats i tingsrätt.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1997 visar att Arbetsdomstolen inte förbrukade hela anslaget. Anledningen till detta var vakanser under år 1997. Anslagssparandet har under budgetåret 1997 ökat med 92 000 kronor till ett totalt anslagssparande på 1 512 000 kronor.

Utfallsprognosen för år 1998 tyder på att Arbetsdomstolen kommer att förbruka hela anslaget men inte hela anslagssparandet.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

De övergripande målen för Arbetsdomstolen är att snabbt och effektivt, samt med iakttagande av höga krav på rättssäkerhet, avgöra arbetstvister som förs till domstolen samt leda rättsutvecklingen och främja en enhetlig rättstillämpning.

Arbetsdomstolens verksamhetsmål för budgetåret 1997 var att fortsätta att minska handläggningstiderna samt att eftersträva en målbalans på högst 150-200 mål.

Årsredovisningen för budgetåret 1997 visar att den genomsnittliga handläggningstiden för det totala antalet avgjorda mål (här ingår även mål som har avskrivits efter återkallelse och mål där en förlikning kommit till stånd) har ökat något det senaste året. Handläggningstiden är nu ca åtta månader för A-mål och ca sju månader för B-mål. Genomsnittlig handläggningstid för mål som avgjorts efter dom eller särskilt beslut har under det senaste året ökat med en månad till 11,5 månader för A-mål och 10,6 månader för B-mål. För dessa typer av mål eftersträvar Arbetsdomstolen en genomsnittlig handläggningstid på åtta månader för A-mål och sex månader för B-mål.

Av de redovisade resultaten framgår att Arbetsdomstolen har haft svårigheter att uppnå verksamhetsmålen. Det är svårt att finna en en-

tydig förklaring till den fortsatta ökningen av handläggningstiden. Dock bör poängteras att handläggningen inte bara styrs av processuella regler utan också av parternas krav och önskemål, vilket påverkar handläggningstiden.

Likasa får ett enskilt mål som drar ut på tiden stor inverkan på den genomsnittliga handläggningstiden eftersom det antal mål som hanteras vid domstolen är relativt få.

Arbetsdomstolen avser att vidta åtgärder i syfte att förkorta handläggningstiderna. Exempel på detta är att domstolen numera håller huvudförhandling fem dagar i veckan i stället för tre dagar.

Antalet inkomna mål och målbalansen har under år 1997 ökat något. I stort kan dock sägas att både antal inkomna mål och målbalansen under de senaste åren har varit stabilt hög.

Slutsatser

De övergripande målen för Arbetsdomstolen bör ligga fast under budgetåret 1999. Regeringen avser att i anslutning till regleringsbrevet för år 1999 göra en översyn av verksamhetsmålen. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 16 061 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 16,4 miljoner kronor respektive 16,6 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigerings har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

I tabellen redovisas justeringen enligt nedanstående:

Beräkning av anslaget för 1999 (tkr)

Anslag 1998	15 849
Pris- och löneomräkning	308
Justering av premier	-96
Förslag 1999	16 061

B9 Statens förlikningsman- expedition

Tabell 5.14 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	1 933	Anslags- sparande	384
1998	Anslag	2 339	Utgifts- prognos	2 340
1999	Förslag	2 402		
2000	Beräknat	2 431		
2001	Beräknat	2 465		

Statens förlikningsmanexpedition är central myndighet för det statliga förlikningsväsendet. Myndigheten förordnar förlikningsmän vid medlingar i arbetstvister mellan arbetsgivare och arbetstagare enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Förfarandet regleras i förordningen (1976:826) om medling i arbetstvister. Expeditionen ansvarar vidare för statistiken över arbetsinställelser i riket. För förlikningsmanexpeditionen gäller också förordningen (1988:653) med instruktion för Statens förlikningsmanexpedition. Instruktionen reglerar expeditionens sammansättning och ärendenas handläggning.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Förlikningsmanexpeditionen har som mål att bidra till en fredlig lösning av arbetstvister och att medverka till att arbetsmarknadskonflikter bringas till ett så snabbt slut som möjligt.

De huvudsakliga faktorer som styr förlikningsmanexpeditionens utgifter är antal konflikter på arbetsmarknaden som kräver medlingsinsatser samt hur omfattande medlingarna är. Antalet konflikter styrs i sin tur främst av hur många kollektivavtal som löper ut under året.

Ett förhållandevis stort antal arbetstvister anmäldes till förlikningsmanexpeditionen under 1997. Trots detta betraktas 1997 som ett mellanår, såvitt avser utlösta stridsåtgärder och förlorade arbetsdagar. En jämförelse mellan budget och utfall visar att förlikningsmanexpeditionen inte förbrukade hela anslaget.

En jämförelse mellan budget och prognos för anslagsförbrukningen under innevarande budgetår tyder på att arbetsbelastningen förväntas bli

förhållandevis hög. Anledningen är att större delen av avtalen löper ut under året.

Arbetsbelastningen för budgetåren 2000, 2001 och 2002 påverkas bland annat av avtalsperiodernas längd för de avtal som sluts under 1998.

I syfte att förbättra förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning har regeringen givit en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till ett förstärkt förlikningsmannainstitut, (dir. 1997:66). Ett delbetänkande redovisades den 27 november 1997, Medlingsinstitut och lönestatistik (SOU 1997:164), som innehåller förslag till förbättringar av lönestatistiken samt förslag till ett nytt medlingsinstitut. Medlingsinstitutet skall enligt utredarens förslag ha två huvuduppgifter. Den första är att verka för en väl fungerande lönebildning och den andra är att medla i arbetstvister. Utredaren uppskattar den nya myndighetens kostnad till 44 miljoner kronor. Delbetänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande vidare i regeringskansliet. Slutbetänkandet skall redovisas senast den 30 november 1998.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 402 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 2,4 miljoner kronor respektive 2,5 miljoner kronor.

B10 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 5.15 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	44	Anslags- sparande	13
1998	Anslag	55	Utgifts- prognos	55
1999	Förslag	56		
2000	Beräknat	56		
2001	Beräknat	58		

Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar avger utlåtanden i frågor som avser tillämpningen av lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar. I tvist mellan arbetstagare och arbetsgivare kan någon av parterna inhämta utlåtande från nämnden. Förordningen (1988:1140)

med instruktion för Statens nämnd för arbetstygares uppfinningar reglerar ärendenas handläggning.

Nämnden sammanträder endast då den skall lämna utlåtande i ett ärende. Det senaste åren har nämnden sammanträtt ett par gånger per år. Ordförande och sekreterare erhåller fast arvode. Övriga sex ledamöter får ersättning per sammanträdesdag. Utöver arvodes- och ersättningskostnader har nämnden endast små kostnader i form av reseersättning, brevporto m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 56 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 56 000 kronor respektive 58 000 kronor.

B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Tabell 5.16 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	4 000		
1998	Anslag	4 000 ¹	Utgifts- prognos	4 000
1999	Förslag	3 229		
2000	Beräknat	3 283		
2001	Beräknat	3 349		

¹ Till följd av förslag på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositi o-nen 1998 minskades anslaget med 147 000 kronor

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en gemensam institution för Sverige, Norge och Finland med uppgift att anordna och utveckla arbetsmarknadsutbildning för i första hand de nordligaste delarna av de tre länderna. Stiftelsen inrättades år 1970 som ett AMU-center. År 1986 fördes centret över till AMU-gruppen och utgjorde där en egen myndighet. Den 1 januari 1991 ombildades myndigheten till en svensk stiftelse, Stiftelsen Utbildning Nordkalotten (prop. 1990/91:2, bet. 1990/91:AU14, rskr. 1990/91:28). Ombildningen syftade till att ge en verksamhetsform som bättre tillgodoser kraven på att vara en gemensam institution för de tre länderna och som ger dessa möjlighet till likvärdigt inflytande.

Till grund för verksamheten ligger bl.a. en överenskommelse mellan Norge, Finland och Sverige, överenskommelsen omprövas vart tredje år. Tidigare överenskommelser träffades den 21 december 1990 och den 21 december 1993. En ny överenskommelse har träffats den 17 juni

1998 då Svenska staten åtog sig att bidra till stiftelsens verksamhet med ett årligt belopp om 4 miljoner kronor för år 1997, 4 miljoner kronor för år 1998 och 3 miljoner kronor för år 1999. Medlen får användas för att finansiera personalutveckling, marknadsföring, elevsocial verksamhet samt anpassning av utbildning till de olika ländernas behov. Frågan om Sverige därefter skall lämna ytterligare bidrag skall behandlas i samband med den uppföljning av verksamheten som skall göras vart tredje år av departementen med ansvar för arbetsmarknadsfrågor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Utöver statsbidraget finansieras stiftelsens verksamhet genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. För verksamhetsåret 1997 redovisar stiftelsen en omsättning på 41,6 miljoner kronor. Årets resultat har förbättrats kraftigt jämfört med föregående år. Resultatsförbättringen kan hänföras till vidtagna åtgärder under år 1996 för att reducera rörelsens kostnader, vilket gett effekt under år 1997. Under året har ca 5,5 miljoner kronor använts till åtgärder (kompetensutveckling, marknadsföring, elevsocial verksamhet samt produktutveckling) som finansieras av statsbidraget. Från tidigare år balanserat statsbidrag har utnyttjats med ca 1,5 miljoner kronor.

Överenskommelsen mellan länderna som gäller till och med år 1999 innebär bland annat att den fasta årsbeställningen uppgår till 140 platser för Sverige, 100 för Norge och 50 för Finland. I genomsnitt har 343 elever varit inskrivna under år 1997, vilket innebär att ca 15 procent av elevantalet är beställningar utöver den fasta kvoten i överenskommelsen mellan länderna. Under verksamhetsåret har lokaler byggts om och anpassats för verksamheten. Delar av administrativa lokaler har byggts om till elevbostäder, varvid stiftelsens kapacitet för elevboendet ökat.

Kompetenshöjningsprogrammet för skolans personal som påbörjades år 1995 har under året fortsatt i planerad omfattning. Under året har en utveckling och omläggning av stiftelsens IT-verksamhet påbörjats. Projektet omfattar system för informationsspridning, kunskapsinhämtning samt ekonomisk uppföljning. Under år 1997 har en jämställdhetsplan fastställts för verksamheten.

Slutsatser

En ny överenskommelse bör träffas mellan Sverige, Norge och Finland. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att träffa denna nya överenskommelse med de båda länderna. Överenskommelsen bör längst avse åren 2000-2003. I nu gällande överenskommelse anges att en översyn av verksamheten skall göras vart tredje år med sikte på eventuella ändringar av överenskommelsen och att översynen skall initieras av den svenska avtalsparten. En översyn är initierad och kommer att genomföras senast under våren 1999.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 229 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 3,2 respektive 3,3 miljoner kronor.

Anslag 1998	4 147 ¹
Pris- och löneomräkning	82
Omprioriteringar mellan anslag	- 1 000
Förslag 1999	3 229

¹ Till följd av förslag på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998 minskades anslaget med 147 000 kronor.

B12 Internationella avgifter

Tabell 5.17 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utgift	20 529		
1998	Anslag	24 195	Utgifts- prognos	24 195
1999	Förslag	24 195		
2000	Beräknat	24 195		
2001	Beräknat	24 195		

Från anslaget betalas Sveriges andel av kostnaderna för ILO:s verksamhet.

Genom sin anslutning till Nationernas förbund blev Sverige år 1920 medlem av Internationella arbetsorganisationen (ILO). Sedan år 1946 är ILO FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor.

ILO:s främsta mål är att främja sysselsättning, förbättra arbets- och levnadsvillkor samt värna om fackliga fri- och rättigheter.

ILO:s beslutande församling, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 1997 arbetsprogram och budget för perioden 1998-99, totalt 702 miljoner schweizerfranc. Övergripande mål

är att stödja demokrati och mänskliga rättigheter, främja sysselsättning och bekämpa fattigdom samt verka för social trygghet och arbetarskydd. Fyra områden prioriteras särskilt: stärkandet av ILO:s normverksamhet, kampen mot barnarbete, uppföljning av FN:s sociala toppmöte i Köpenhamn år 1995 och av FN:s kvinnokonferens i Beijing år 1995.

Över den reguljära budgeten finansieras ILO:s mötes-, norm-, utrednings-, forsknings- och publikationsverksamhet, ILO-sekretariatet i Genève (Internationella arbetsbyrån), de regionala och lokala kontoren och 14 s.k. multidisciplinära team runt om i världen. ILO:s tekniska biståndsverksamhet finansieras till drygt 10 procent över den reguljära budgeten, i övrigt genom frivilliga bidrag från medlemsländerna.

I Arbetsmarknadsdepartementet handläggs ärenden som rör förhållandet till Internationella arbetsorganisationen (ILO). För beredning av vissa ärenden som rör samarbetet med ILO finns den trepartiskt sammansatta ILO-kommittén.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Följande av ILO antagna beslut kommer senare att redovisas för riksdagen.

År 1996 höll ILO en särskild sjöfartskonferens. Konferensen antog sju nya sjöfartsinstrument, dvs. en konvention (nr 178) och en rekommendation (nr 185) om tillsyn av sjömäns arbets- och levnadsförhållanden, en konvention (nr 179) och en rekommendation (nr 186) om rekrytering av och arbetsförmedling för sjömän, en konvention (nr 180) om sjömäns arbetstid och bemanningen på fartyg och en rekommendation (nr 187) om sjömäns löner och arbetstid samt bemanningen på fartyg samt slutligen ett protokoll till 1976 års konvention (nr 147) om miniminormer i handelsfartyg.

1997 års arbetskonferens antog en konvention (nr 181) och en rekommendation (nr 188) om privat arbetsförmedling, inkl. personaluthyrning, vilka ersätter 1949 års konvention om avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer, uppsagd av Sverige år 1992.

1998 års arbetskonferens antog en rekommendation (nr 189) om allmänna villkor för främjandet av sysselsättning i små och medelstora företag.

På dagordningen för 1999 års arbetskonferens står två nya ämnen, dels revidering av 1952 års konvention (nr 103) och rekommendation (nr 95) om skydd vid havandeskap och barns börd, i syfte att år 2000 anta nya instrument, dels ILO:s roll i det tekniska biståndssamarbetet för s.k. allmän diskussion. År 1999 skall även en ny konvention med kompletterande rekommendation om barnarbete slutbehandlas. Avsikten är inte att revidera något tidigare instrument om barnarbete utan att utarbeta ett helt nytt med inriktning mot de grävsta formerna av utnyttjande av barn.

Under perioden 1996-99 innehar Sverige en nordisk plats på regeringssidan i ILO:s styrelse. Sverige är därtill medlem i tre och suppleant i två av styrelsens sex utskott samt i styrelsens särskilda arbetsgrupp för revidering av ILO:s normer. Inför varje styrelsemöte äger nordiskt samråd rum.

Slutsatser

Sveriges andel utgör 1,07 procent av ILO:s budget år 1999. Länder som betalar sin avgift tidigt under budgetåret får ett avdrag ett följande år genom ett s.k. incentive scheme. Efter avdrag är Sveriges medlemsavgift 4,1 miljoner schweizerfranc år 1998, motsvarande 22,5 miljoner kronor, och 3,6 miljoner schweizerfranc år 1999. Beloppet i kronor beror även på rådande valutakurs vid betalningstillfället.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 24 195 000 kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna under anslaget till samma belopp.

B13 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

Tabell 5.18 - Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Förslag ¹	1 000
2000	Beräknat	1 018
2001	Beräknat	1 033

¹ Myndigheten skall, under förutsättning att riksdagen godkänner prop. 1997/98:180, inrättas den 1 april 1999.

Regeringen har i proposition 1997/98:180 föreslagit att riksdagen antar ett förslag till lag om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning. Lagen föreslås träda i kraft

den 1 april 1999. Riksdagen har ännu inte behandlat propositionen. I propositionen föreslås att ett nytt ombudsmannainstitut inrättas, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Ombudsmannens förvaltningskostnader är beräknade till 1 miljon kronor för år 1999. För att minimera kostnaderna skall ombudsmannen samordna sin verksamhet med Diskrimineringsombudsmannen i fråga om lokaler etc.

Regeringen har i prop. 1997/98:180 föreslagit att ombudsmannen skall se till att den föreslagna lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning följs. Ombudsmannen skall därtill enligt förslaget ha såväl opinionsbildande som rådgivande och processförande roll med rätt att föra talan i Arbetsdomstolen. Ombudsmannen skall vid vite kunna förelägga arbetsgivaren att inkomma med vissa uppgifter. Vitesföreläggandet skall kunna överklagas till Nämnden mot diskriminering.

Folkhälsoinstitutet har regeringens uppdrag att bland annat ansvara för en övergripande samordning av insatser för homosexuella, att följa utvecklingen av deras situation, vidta och följa andra myndigheters informationsinsatser och lämna rapporter över sin verksamhet.

Regeringen föreslår i prop. 1997/98:180 att det övergripande ansvaret för att följa utvecklingen av homo- och bisexuellas situation, inklusive diskriminering, forskning om homo- och bisexualitet och för samordningen av insatser för homo- och bisexuella förs över från Folkhälsoinstitutet till den nye ombudsmannen.

Regeringen aviserade i propositionen att den avsåg att återkomma i budgetpropositionen för år 1999 om hur uppgifterna närmare borde fördelas mellan Folkhälsoinstitutet och ombudsmannen.

Regeringens överväganden

Ombudsmannens uppgifter skall bland annat vara att genom rådgivning se till att den som blivit utsatt för diskriminering på grund av sexuell läggning kan ta till vara sina rättigheter. Ombudsmannens uppdrag skall även innefatta rådgivning i anledning av brottet olaga diskriminering enligt 16 kap. 9 § fjärde stycket brottsbalken.

Ombudsmannen skall verka mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning. Regeringen anser att det vore värdefullt att upp-

draget även avsåg diskriminering i samhällslivet i övrigt. För närvarande saknas dock resurser för en sådan utvidgning av ombudsmannens uppdrag. Efter det att frågan om en sammanslagning av bland annat Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning till en gemensam myndighet, som aviserades i prop. 1997/98:180, har analyserats återkommer regeringen i denna fråga.

Regeringen återkommer då även med hur en fördelning av uppgifter mellan Folkhälsoinstitutet och ombudsmannen skall genomföras och hur verksamheten skall finansieras.

Regeringen förslår att riksdagen anvisar 1 miljon kronor för budgetåret 1999. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 1 miljon kronor för vardera år.

6 Jämställdhet mellan kvinnor och män

6.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar samordningsansvar för jämställdhetspolitiken i stort samt anslagen för Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Särskilda jämställdhetsåtgärder och Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.

6.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997	Anslag 1998	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
19,6	31,0	35,3	33,4	33,6	33,9

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Det pågår arbete inom alla politikområden för att nå målen för jämställdhetspolitiken. Frågor under andra departement som rör åtgärder för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män redovisas i huvudsak under respektive utgiftsområde.

JämO:s verksamhet visar goda resultat i förhållande till de beslut som riksdagen fattat om verksamhetens innehåll och inriktning. Myndighetens arbetsbelastning är fortsatt hög. Fr.o.m. år 1997 tillfördes JämO ytterligare medel vilket har gett bättre förutsättningar för arbetet och har gjort att verksamheten har kunnat intensifieras.

Förändringar

JämO fick på grund av ökad arbetsbelastning en resursförstärkning på 5 miljoner kronor fr.o.m. budgetåret 1997. De ökade medlen har gjort att myndigheten kunnat intensifiera sin verksamhet, särskilt när det gäller uppföljning av arbetsgivares skyldighet att bedriva ett aktivt jämställdhetsarbete på arbetsplatsen. JämO skall senast den 1 mars 1999 redovisa hur det utökade anslaget har påverkat myndighetens verksamhet. Redan nu kan emellertid konstateras att arbetet med att utöva tillsyn över de delar av lagen som rör löneskillnader mellan kvinnor och män kräver stora resurser för myndigheten, varför JämO föreslås tillföras 2 miljoner kronor fr.o.m. budgetåret 1999 för detta ändamål.

Prioriteringar

Frågor om metoder m.m. för att införliva ett jämställdhetsperspektiv på alla samhällsområden (s.k. mainstreaming) kommer även fortsättningsvis att prioriteras. Olika metodutvecklingsprojekt kommer att initieras. Uppföljning kommer att ske av det arbete och de förslag som presenterats av Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män (S 1994:09).

Arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden och de könsbundna utbildningsvalen, liksom insatser för att stimulera kvinnors företagande, fortsätter.

SCB kommer att ges i uppdrag att göra en ny nationell tidsanvändningsstudie. SCB föreslås tillföras 1 miljon kronor för att vidareutveckla lönestatistiken, särskilt i fråga om en bättre yrkesredovisning, så att den kan ligga till grund för fördjupade analyser av löneskillnader mellan kvinnor och män och därmed underlätta värderingen av olika arbeten. Det statistiska underlaget för att vidareutveckla metoder för att införliva ett jämställdhetsperspektiv i budgetpropositionen är bristfälligt. Därför kommer SCB att få i uppdrag att ta fram nödvändigt statistiskt underlag för s.k. jämställdhetsbokslut och för detta tillföras 1 miljon kronor.

S.k. jämställdhetsmärkning kommer att utredas.

Utredningen med uppdrag att göra en översyn av vissa delar av jämställdhetslagen kommer att få tilläggsdirektiv som rör frågor som hänger samman med arbetsvärdering.

Regeringen kommer vidare att uppdraga åt statliga myndigheter att arbeta mer aktivt med frågor som rör jämställdhet mellan kvinnor och män, inklusive frågor om lika lön för lika och likvärdigt arbete.

Olika åtgärder kommer att vidtas för att underlätta för män att delta i jämställdhetsarbetet.

Arbetet med att motverka våld mot kvinnor och att stödja och skydda utsatta kvinnor kommer att fortsatt prioriteras.

Kultursektorn kräver ökad uppmärksamhet. Bl.a. kommer frågan om hur de statliga museerna införlivar ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet, t.ex. genom att lyfta fram kvinnors historia m.m., att utredas.

Det internationella samarbetet på jämställdhetsområdet kräver fortsatta insatser. Bl.a. kommer en svensk rapport att överlämnas till FN mot slutet av år 1998 om vilka åtgärder som vidtagits och planeras för att genomföra de åtaganden som gjordes vid FN:s kvinnokonferens i Peking år 1995. Fortsatta insatser kommer även att krävas i fråga om EU-samarbetet som är omfattande.

Fortsatta satsningar kommer att ske på utvecklings- och förändringsarbete som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

En översyn av reglerna för stödet under anslaget C 3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet planeras under år 1999.

En redovisning av hur jämställdhetspolitiken utvecklats kommer att överlämnas till riksdagen hösten 1999.

6.3 Resultatbedömning

Målen för jämställdhetspolitiken ligger fast. Det innebär att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet. Vidare innebär det en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det innebär också lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger delat ansvar för hem och barn samt frihet från könsrelaterat våld.

Regeringen fortsätter sitt arbete för att driva på utvecklingen mot en jämn könsfördelning i statliga styrelser m.m. Bland annat bereds fackdepartementens förslag till sammansättning av styrelser och kommittéer gemensamt med Arbetsmarknadsdepartementets jämställdhetsenhet med målet om en jämn könsfördelning. Andelen kvinnor i statliga lekmannastyrelser har ökat. I bilaga 2 redovisas könsfördelningen i dessa styrelser.

Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män (S 1994:09) har presenterat sitt betänkande *Ty makten är din...* (SOU 1998:6) samt 13 delrapporter. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena publiceras inom kort. Ett arbete pågår och kommer att fortsätta för att sprida och följa upp den omfattande kunskap på området som tagits fram.

Kvinnors ställning på arbetsmarknaden har ytterligare befästs och deras inkomster och lönearbetstid har närmast sig männens. Liksom tidigare år redovisas vissa uppgifter om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män i bilaga 1.

År 2000 har det gått tio år sedan den första tidsanvändningsstudien gjordes av SCB. För att kunna följa utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen bör denna studie följas upp. Regeringen har för avsikt att ge SCB i uppdrag att påbörja ett arbete med en ny nationell tidsanvändningsstudie.

En särskild utredare (A 1998:03) har nyligen tillsatts för att se över vissa delar av jämställdhetslagen (dir. 1998:60). Utredaren skall, mot bakgrund av de krav som EG-rätten ställer och de tre förslag till lagstiftning mot diskriminering som regeringen nyligen lagt fram, lämna de förslag till ändringar i jämställdhetslagen som över-

synen ger anledning till. Arbetet skall bedrivas i nära samråd med arbetsmarknadens parter och uppdraget skall redovisas senast den 1 september 1999. Regeringen kommer inom kort att fatta beslut om tilläggsdirektiv till utredningen om att, i beaktande av att lönebildningen är en fråga som parterna på arbetsmarknaden har det huvudsakliga ansvaret för, göra en analys av frågor som hänger samman med arbetsvärdering och bedöma om ytterligare åtgärder behövs för att arbetet med att bestämma lika lön för lika och likvärdigt arbete skall underlättas i praktiken. Utredaren skall även inhämta internationella erfarenheter, t. ex. från Kanada, på detta område.

Regeringen ger fortsatt stöd till olika satsningar för att underlätta för män att delta i jämställdhetsarbetet, inte minst när det gäller deras praktiska ansvar för hem och barn. Riksförsäkringsverket (RFV) har i augusti 1998 lämnat en rapport till regeringen om hur verket genomfört regeringens uppdrag att bedriva en informationskampanj i syfte att öka pappors uttag av föräldraledighet. Enligt RFV har kampanjen fått ett mycket positivt mottagande av såväl försäkringskassor som föräldrar, arbetsgivare m.fl. Av RFV:s statistik för första halvåret 1998 kan utläsas en viss uppgång av männens uttag av föräldrapenning jämfört med motsvarande tid förra året.

Ett aktivt arbete pågår på många håll med anledning av regeringens proposition Kvinnofrid och de åtgärder som riksdagen beslutat om med anledning av propositionen (prop. 1997/98:55, bet. 1997/98:JuU13, rskr. 1997/98:250 och bet. 1997/98:AU10, rskr. 1997/98:186). Huvuddelen av de medel som enligt propositionen skulle tillföras myndigheter och frivilligorganisationer m.fl. har fördelats.

En förstudie, Jämställdhetsmärkning – konsumentmakt för ett jämställt samhälle (Ds 1998:49), har redovisats och regeringen kommer inom kort att tillsätta en utredning som, med förstudien som grund, skall utarbeta konkreta förslag bl.a. vad gäller kriterier för jämställdhetsmärkning.

Ett betydelsefullt arbete pågår runt om i landet för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i ordinarie verksamhet inom alla politikområden och på alla nivåer (s.k. mainstreaming). På central nivå pågår ett flertal aktiviteter inom regeringskansliet för att utveckla metoder i detta arbete. Detta innefattar bl.a. särskild utbildning i jämställdhetskunskap, olika rutiner för handläggning av ärenden m.m. samt uppföljning och utvärde-

ring. I slutet av 1997 tillsatte regeringen en arbetsgrupp, ledd av statssekreteraren för jämställdhetsfrågor, med uppdrag att påskynda och underlätta utvecklingen av metoder för jämställdhetsarbetet. Arbetsgruppen ska verka under minst två år och består av representanter från myndigheter, förvaltningar och företag på central, regional och lokal nivå.

Ett liknande arbete pågår på länsnivå. Samtliga länsstyrelser har utarbetat strategier för länens jämställdhetsarbete under perioden 1997-2000. Av länsstyrelsernas årsredovisningar för budgetåret 1997 framgår att arbetet med att analysera och beakta ett jämställdhetsperspektiv på alla sakområden vinner insteg. De flesta län har också utvecklat rutiner och system för att kunna redovisa statistik och fakta könsuppdelat. Regeringen kommer att följa det fortsatta arbetet inom länsstyrelserna och särskilt stödja utvecklingen av metoder för att införliva ett jämställdhetsperspektiv i alla sakområden.

På den lokala nivån har Svenska Kommunförbundet med medel från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder genomfört ett projekt i syfte att utveckla former för jämställdhetsarbete i kommunerna. Projektet har bl.a. resulterat i en metod för att underlätta arbetet med att genomföra de kommunala verksamhetsgrenarna med ett könsperspektiv. Projektet, vilket har väckt stort intresse, har redovisats till regeringen, som beviljat ytterligare medel till Svenska Kommunförbundet för att sprida resultaten över landet.

Det finns således en stor bredd i insatserna för att öka jämställdheten på olika områden. Det är angeläget att arbetet även i fortsättningen bedrivs utifrån ett sådant brett perspektiv. Ett stort antal aktiviteter och insatser pågår för att införliva ett jämställdhetsperspektiv på alla politikområden. Resurser kommer att avsättas även fortsättningsvis för detta arbete. Det gäller t.ex. fortsatt metodutveckling och utbildning samt satsningar på information och kunskapsutveckling. Sveriges arbete med dessa frågor har väckt intresse internationellt varför resurser även behöver avsättas för att sprida information till andra länder. Det gäller även i fråga om arbetet för att motverka våld mot kvinnor, där många länder efterfrågar svenska erfarenheter. Frågor med anledning av propositionen Kvinnofrid kommer även i fortsättningen att prioriteras, inte minst gäller det att följa upp redan fattade beslut och uppdrag till olika myndigheter.

Sveriges medlemskap i EU kommer också fortsatt att kräva stora insatser, mot bakgrund av

den ökande politiska vikt som dessa frågor fått på senare tid i EU:s medlemsländer. EU:s strategi för sysselsättning berör i hög grad kvinnors villkor på arbetsmarknaden och kommer att kräva fortsatta insatser även på nationell nivå. Ett arbete har inletts för att analysera vilka jämställdhetsfrågor som blir aktuella under Sveriges ordförandeskap i EU. Inom FN koncentreras arbetet på att följa upp de beslut som togs under 1995 års kvinnokonferens i Peking. En svensk uppföljningsplan kommer att lämnas till FN mot slutet av år 1998. År 2000 kommer ett s.k. högnivåmöte att hållas i FN för att utvärdera resultaten av konferensen. Förberedelser för detta möte har redan inletts.

6.4 Anslag

C1 Jämställdhetsombudsmannen

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	13 263	Anslags-sparande	2 046
1998	Anslag	13 943	Utgifts-prognos	14 853
1999	Förslag	16 235		
2000	Beräknat	16 472		
2001	Beräknat	16 723		

Från anslaget betalas kostnader för Jämställdhetsombudsmannen (JämO) med kansli och för Jämställdhetsnämnden.

Det övergripande målet för JämO är att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och verka för att jämställdhetslagens föreskrifter följs. JämO:s verksamhet bedrivs i form av information och rådgivning, uppföljning av kraven om aktiva åtgärder samt genom att myndigheten bistår arbetstagare och arbetssökande som anmäler överträdelse av förbuden mot könsdiskriminering.

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet anmälningar om könsdiskriminering respektive arbetsgivares brist på aktiva åtgärder enligt jämställdhetslagen. Vidare styrs utgifterna av JämO:s insatser för att följa upp lagens krav på aktiva åtgärder och för att fullgöra det informationsansvar som ålagts myndigheten.

JämO:s årsredovisning visar att resursförstärkningen gjort att JämO kunnat intensifiera

sin verksamhet. En jämförelse mellan budget och utfall för år 1997 visar att JämO inte förbrukat hela anslaget (inklusive anslagssparandet från 1995/96). Det anslagssparande som fanns vid utgången av år 1997 förväntas täcka ökade lönekostnader under år 1998, och eventuella underskott under de närmast följande tre åren. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att årets anslag kommer att förbrukas. Dessutom kommer en del av det tidigare anslagssparandet att förbrukas.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

JämO:s årsredovisning visar goda resultat i förhållande till de beslut som riksdagen fattat om verksamhetens innehåll och inriktning. Myndighetens anslag ökades med 5 miljoner kronor inför budgetåret 1997 (prop. 1996/97:1, utgiftsområde 14, bet. 1996/97:AU1, rskr. 1996/97:102). De ökade resurserna har bidragit till att JämO kunnat nå ut med information i större utsträckning än tidigare. Insatser för tillsyn och uppföljning av om arbetsgivare uppfyller lagens krav på aktiva åtgärder och upprättande av jämställdhetsplan har ökat. Olika metoder i detta arbete har prövats och utvärderats. När det gäller området aktiva åtgärder redovisas en delvis förändrad inriktning med bl.a. mer omfattande kontakter med arbetsplatserna än förut. JämO har gjort särskilda analyser av åtgärder som arbetsgivare redovisat i jämställdhetsplaner inom områdena kartläggning av löneskillnader, förvärvsarbete och föräldraskap samt sexuella trakasserier. Myndigheten har fortsatt följt utvecklingen av metoder för könsneutral arbetsvärdering, samt gett stöd till arbetssökande och arbetstagare som anmält överträdelse av förbuden mot könsdiskriminering. Lönefrågor har särskilt uppmärksamats. Detta arbete kräver dock stora insatser från myndighetens sida.

Årsredovisningen visar på vissa förändringar när det gäller JämO:s resursanvändning. Resursökningen har bidragit till ökade satsningar på myndighetens olika arbetsområden. Procentuellt sett har området diskriminering och arbetsvärdering minskat sin andel medan aktiva åtgärder har ökat.

Den ändrade inriktningen av arbetet med aktiva åtgärder har bidragit till de ökade kostnaderna på detta område. Prioriteringen av arbetet med

aktiva åtgärder ligger i linje med verksamhetsmål i regleringsbrev för år 1997 som anger att insatserna skall öka när det gäller tillsyn och uppföljning av om arbetsgivare uppfyller lagens krav på aktiva åtgärder och upprättande av jämställdhetsplan.

Myndigheten redovisar i första hand kvantitativa resultat av verksamheten. En del kvalitativa aspekter lyfts också fram, bl.a. när det gäller arbetsgivares jämställdhetsplaner. Effekter av jämställdhetsarbete är dock svåra att mäta i ett kort perspektiv. Den kvantitativa analysen visar att styckkostnaderna för ärenden som rör aktiva åtgärder respektive projekt som är knutna till detta arbete har ökat i jämförelse med budgetåret 1995/96. I övrigt har det inte skett några större förändringar när det gäller styckkostnader.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

RRV har lämnat revisionsberättelse utan invändning. Regeringen anser det betydelsefullt att fortsätta den dialog som förs med JämO när det gäller att vidareutveckla uppföljningsbara mål för verksamheten.

Slutsatser

JämO har en central roll i arbetet för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och för att se till att jämställdhetslagen följs. De ökade medlen har gjort att JämO kunnat intensifiera sin verksamhet. Det är dock för tidigt att fullt ut bedöma effekterna av resursförstärkningen. JämO skall senast den 1 mars 1999 redovisa hur det ökade anslaget har påverkat myndighetens verksamhet. Först därefter kommer regeringen att göra en djupare bedömning av verksamhetens inriktning och omfattning. Redan nu kan konstateras att arbetet med att utöva tillsyn över de delar av jämställdhetslagen som rör löneskillnader mellan kvinnor och män kräver ökade resurser. Anslaget för JämO föreslås därför att tillföras 2 miljoner kronor för detta ändamål.

Vid anslagsberäkningen har även en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts med anledning av att en korrigerings har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet

att finansiera avtalsförsäkringar på det staliga området förändrades.

Tabell 6.3 Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	13 943
Pris- och löneomräkning	260
Justering av premier	32
Ökade resurser till JämO	2 000
Förslag 1999	16 235

För år 1999 föreslås därför att anslaget beräknas till 16 235 000 kronor. För år 2000 beräknas utgifterna till 16,5 miljoner kronor och för år 2001 till 16,7 miljoner kronor. Beräkningarna utgår från att anslaget räknas upp motsvarande pris- och löneutvecklingen.

C2 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 6.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	2 879	Reservation	10 827
1998	Anslag	13 706	Utgiftsprognos	17 000
1999	Förslag	13 706		
2000	Beräknat	13 706		
2001	Beräknat	13 706		

Från anslaget betalas kostnader för särskilda jämställdhetsåtgärder som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Inom ramen för anslaget genomförs projektverksamhet och samlade satsningar m.m. för att främja utvecklingen mot jämställdhet på särskilt angelägna områden. Vidare prövas nya metoder och modeller i jämställdhetsarbetet. Dessa är de faktorer som huvudsakligen styr utgifterna under anslaget.

En jämförelse mellan budget och utfall för år 1997 visar att omkring en femtedel av anslaget förbrukats. Det beror på att regeringen i första hand har använt reservation från tidigare anslag för särskilda jämställdhetsåtgärder under femte huvudtitelns uppförda reservationsanslag G 2. Särskilda jämställdhetsåtgärder, från budgetåret 1995/96. Enligt prognosen för innevarande budgetår förväntas en större del av årets anslag förbrukas. Det äldre anslaget förväntas förbrukas. Bland annat har hittills 14 miljoner kronor från

det äldre anslaget beslutats för engångssatsningar som rör åtgärder för kvinnofrid.

Regeringens överväganden

För år 1999 bör inriktningen fortsatt vara satsning på utvecklings- och förändringsarbete som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Regeringen föreslår 13 706 000 kronor för budgetåret 1999. För åren 2000 och 2001 beräknas utgifterna till 13,7 miljoner kronor respektive år.

C3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

Tabell 6.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	3 432	Anslags-sparande	0
1998	Anslag	3 432	Utgifts-prognos	3 432
1999	Förslag	3 432		
2000	Beräknat	3 432		
2001	Beräknat	3 432		

Bidraget skall användas till kostnader för kvinnoorganisationernas centrala verksamhet samt även för förnyelse och utveckling av verksamheten. Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1997 visar att de anvisade medlen tagits i anspråk. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att anslaget kommer att förbrukas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Det övergripande målet för statsbidraget är att stärka kvinnornas ställning i samhället i syfte att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Stödet består av ett grundbidrag och ett rörligt bidrag. Det rörliga bidraget är ett projektbidrag för utveckling och förnyelse av kvinnoorganisationernas arbete. Under år 1998 har 21 kvinnoorganisationer beviljats stöd i form av grundbidrag. Av dessa har 15 organisationer även beviljats rörligt bidrag för utveckling och förnyelse av sin verksamhet.

Slutsatser

Det är av vikt att nya organisationsformer och nyskapande verksamhet prioriteras. Mot den bakgrunden har regeringen för avsikt att göra en utvärdering av stödet samt en översyn av bidragsreglerna under år 1999.

För budgetåret 1999 föreslår regeringen att 3 432 000 kronor anvisas. För budgetåren 2000 och 2001 beräknas samma belopp för respektive år.

7 Staten som arbetsgivare

7.1 Omfattning och ändamål

Området omfattar myndigheterna Arbetsgivarverket (AgV) och Statens pensionsverk (SPV). AgV är den statliga arbetsgivarorganisationen till vilken alla statliga myndigheter är anslutna. Även vissa icke-statliga arbetsgivare kan ansluta sig till organisationen. SPV är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring, allt i den utsträckning dessa frågor inte hör till någon annan myndighet. Både AgV och SPV är avgiftsfinansierade. För av AgV utförda stabsuppgifter till regeringen disponerar regeringen ett ramanslag (D 1).

Området omfattar även utgifter för pensionsförmåner, särskild löneskatt på pensionskostnader m.m.

Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
8161,2	8103,8	8003,7	8143	8083,1	8175

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Fr.o.m budgetåret 1999 utgår Statens förnyelsefonder (se nedan).

Förändringar 1997 och 1998

Från och med innevarande år har en omläggning skett av finansieringen av avtalsförsäkringarna på det statliga området (prop. 1996/97:1 vol 1, bet.

1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). Omläggningen är ett led i att myndigheterna skall ha det fulla kostnadsansvaret för förändringar i anställningsvillkoren. I stället för att betala en för alla myndigheter lika stor avgift, lönekostnadspålägg, skall myndigheterna betala myndighetsvisa, försäkringsmässigt beräknade premier. Omläggningsåret skall vara kostnadsneutralt för myndigheterna. Regeringen gjorde därför en preliminär teknisk justering av anslagen för förvaltningsändamål i budgetpropositionen för budgetåret 1998 (prop. 1997/98:1 avsnitt 4.5.3). Underlaget för denna justering var beräkningar som utförts inom Statens pensionsverk (SPV). Nya beräkningar, som visar att de tidigare beräkningarna inte på ett riktigt sätt beaktat då kända fakta, tyder på att ytterligare justeringar blir nödvändiga. Slutlig avstämning kan dock göras först inför år 2000.

Erfarenheterna hittills visar på ett behov av översyn av nuvarande modell för beräkning av de myndighetsvisa premierna. Bland annat medför modellen en icke önskvärd kortsiktig känslighet hos premienivåerna för vissa typer av förändringar i anställningsförmåner. Det kan även finnas svårigheter för en myndighet att förutse de kostnader som den får för ett kommande år. Regeringen anser därför att det bör tillsättas en utredning som på grundval av erfarenheterna av det första året med det nya systemet skall pröva den nu tillämpade modellen för premieberäkning. Utredningen skall också lägga fram förslag om förändringar i systemet som förenar ett bibehållande av dess syfte med möjligheterna att ge myndigheterna rimliga planeringsförutsättningar. Regeringen, som anser att inga ytterligare justeringar av anslagen för förvaltningsändamål bör ske innan denna översyn gjorts, avser att på

grundval av utredningens förslag lägga fram förslag i budgetpropositionen för år 2000 om ytterligare justeringar av dessa anslag.

Regeringens ställningstagande innebär att myndigheterna successivt kommer att få det fulla kostnadsansvaret för förändringar i anställningsvillkoren.

I samband med att statens ekonomistyrningsfunktion renodlats och Ekonomistyrningsverket (ESV) inrättats den 1 juli 1998, har den statliga produktionen av ekonomi- och personaladministrativa system och stödtjänster samordnats och integrerats i den nybildade myndigheten. För Statens löne- och pensionsverks (SPV) del innebär detta att löne- och PA-verksamheten avskildes från verket och inordnades i ESV. SPV:s verksamhet har härigenom koncentrerats till pensions- och försäkringsadministration och verket har bytt namn till Statens pensionsverk med bibehållen förkortning (SPV).

I enlighet med prop. 1997/98:136 läggs Statens förnyelsefonder ned och en särskild myndighet för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning inom statsförvaltningen inrättas fr.o.m. den 1 januari 1999. Den nya myndigheten kommer att tillhöra utgiftsområde 2.

Våren 1998 slöts nya centrala löneavtal – ramavtal om löner m.m. – mellan parterna inom det statliga avtalsområdet. Avtalen som är treåriga löper under perioden den 1 april 1998 - den 31 mars 2001. Enligt parternas bedömningar kommer avtalen att resultera i sammantagna kostnadsökningar om 9 procent (kedjat) under avtalsperioden, inklusive eventuella arbetstidsförkortningar och av parterna uppskattad löneglidning. Avtalen för det statliga avtalsområdet kan därmed sägas ligga väl i linje med de avtal som träffats inom arbetsmarknadens övriga sektorer.

Mot bakgrund av skrivningarna i 1998 års budgetproposition (prop. 1997/98:1, utg.omr. 14) beslöt regeringen i november 1997 att införa en årlig uppföljning av de statliga myndigheternas arbetsgivarpolitik. Som ett första steg i denna uppföljning begärde regeringen in uppgifter från Arbetsgivarverket och de enskilda myndigheterna om myndigheternas kompetensförsörjning och de mål som gäller för dessa (se vidare avsnitt 9, volym 1).

Mål

- Bra verksamhetsstöd till de statliga myndigheterna.
- En utvecklad och samordnad statlig arbetsgivarpolitik.

Prioriteringar

- Genomföra och vidareutveckla systemet för uppföljningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik.
- Följa upp och utvärdera systemet med premier för vissa avtalsstyrda anställningsförmåner som infördes den 1 januari 1998.

7.1.1 Resultatbedömning

Verksamhetsområdet är relativt begränsat. Resultatbedömningarna görs därför under anslagsavsnitten.

7.1.2 Revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att någon invändning inte har riktats mot någon del av anslagen inom verksamhetsområdet.

7.2 Anslag

D1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket

Tabell 7.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	1 050	Anslags-sparande	3 018
1998	Anslag	3 000	Utgifts-prognos	2 000
1999	Förslag	3 000		
2000	Beräknat	3 000		
2001	Beräknat	3 000		

Anslaget är avsett för sådana stabsuppgifter som regeringen kan komma att efterfråga hos Arbetsgivarverket (AgV) och som normalt inte ingår i AgV:s arbete. De utgifter som belastar anslaget är bl.a. medlemsavgifter för de samnordiska in-

stitutionerna, särskilda beställningar/uppdrag från regeringen, utgivning av författningssamling (AgVFS), överklagandeärenden och AgV:s funktion enligt beredskapsförordningen.

Under budgetåren 1997 och 1998 dominerar ersättningar för överklagandeärenden och förhandlings- och utredningsuppdrag från regeringen.

Ingående balans på anslaget år 1997 var 6 567 135 kronor. Regeringen har i oktober 1997 beslutat om indragning av 5,5 miljoner kronor från anslaget, varav 3 miljoner kronor hänför sig till den ingående balansen för år 1997 och 2,5 miljoner kronor av de anvisade medlen för år 1997.

Regeringens överväganden

Slutsatser

I takt med att regeringen vidareutvecklar uppföljningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik kan det bli aktuellt med nya uppgifter till AgV. Regeringen har under året tillfört AgV uppgiften att handha utmärkelsen ”För nit och redlighet i rikets tjänst”. Mot bakgrund av detta anser regeringen att nuvarande anslagsnivå bör bibehållas.

D2 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tabell 7.3 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	8 144 196	Anslags-sparande	-117 196
1998	Anslag	8 042 900	Utgifts-prognos	7 993 000
1999	Förslag	8 140 000		
2000	Beräknat	8 080 100		
2001	Beräknat	8 172 000		

Anslaget avser utgifter för personalpensionsförmåner, särskild löneskatt på pensionskostnader m.m. Personalpensionsförmånerna styrs av kollektivavtal. Motsvarande inkomster utgörs främst av de försäkringsmässigt beräknade premier som statliga arbetsgivare från den 1 januari 1998 skall betala (prop. 1996/97:1Finansplan s.104 avsnitt 5.6, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53) och som redovisas under inkomsttiteln Statliga pensionsavgifter. Inkomsterna på inkomsttiteln kommer inte att överensstämma med utgifterna på anslaget. Detta beror på att de

försäkringsmässigt beräknade premier som redovisas på inkomsttiteln avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal ett visst år medan anslaget belastas med de pensioner som utbetalas samma år.

Regeringens överväganden

Slutsatser

Medelsbehovet för anslaget styrs främst av antalet förmånstagare, medelvärdet av den statliga kompletteringspensionen samt av basbeloppsförändringar. Enligt Statens pensionsverks bedömning kommer nuvarande volymer i stort sett vara oförändrade under den nu aktuella planeringsperioden. Medelvärdet av den statliga kompletteringspensionen förväntas öka något med undantag för pensioner till före detta anställda vid Statens järnvägar där oförändrad nivå förutsätts.

Regeringen föreslår att anslaget för år 1999 blir 8 140 000 000 kronor. Anslaget för år 2000 har beräknats till 8 080 100 000 kronor och för år 2001 till 8 172 000 000 kronor.

7.3 Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket (AgV) omsatte budgetåret 1997 69 miljoner kronor. Omsättningen för 1996 var 65 miljoner kronor. AgV är till 99 procent avgiftsfinansierat, varav cirka 90 procent hänför sig till medlemsavgifter. Medlemsavgiften beräknas som en andel av medlemmens (myndighetens) bruttolönesumma. Medlemsavgiften sänktes den 1 januari 1996 från 0,14 procent till 0,13 procent av respektive myndighets bruttolönesumma. Efter återbetalning till medlemmarna år 1997 blev den faktiska avgiften för år 1997 60,6 miljoner kronor, dvs. drygt 0,11 procent. Från den 1 januari 1998 har avgiftsuttaget sänkts till 0,115 procent.

Driftskostnaden per årsarbetskraft har dock ökat i förhållande till budgetåret 1995/96. Detta beror på att antalet anställda har minskat samtidigt som AgV:s lokalkostnader fortfarande är höga.

Kyrkans skiljande från staten beräknas minska medlemsavgifterna med 1 miljon kronor från år 2000.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

AgV:s verksamhet budgetåret 1997 har präglats av förberedelserna för den kommande avtalsrörelsen år 1998. Lönebildningen har stått i fokus. På den statliga sektorn har fortsatta besparingar ytterligare skärpt kraven på verksamhetsanpassade avtal. Löneökningarna under år 1997, det sista hela året i ramavtalet 1995-98, låg över den avtalade nivån, men löneglidningen var mindre än tidigare år. 1997 är det första år som det nya allmänna löne- och förmånsavtalet (ALFA) varit i kraft. De statliga arbetsgivarna ser mycket positivt på ALFA. Dock har ännu inte särskilt många lokala avtal hunnit slutas.

Under en stor del av året har förhandlingar pågått om ett nytt samverkansavtal. Under hösten blev avtalet klart. Avtalet ger lokala parter möjlighet att själva skapa sådana samverkansformer som passar den egna verksamheten och som bygger på samverkan mellan arbetsgivaren, de anställda och deras fackliga organisationer.

Inom AgV har en översyn av den interna organisationen genomförts år 1997. Denna översyn kommer att leda till att verksamheten kan bedrivas till en lägre kostnad, vilket är en förutsättning för den sänkta medlemsavgiften.

Det är i första hand AgV:s medlemmar som kan bedöma verkets resultat. AgV efterfrågar årligen, sedan 1993, medlemmarnas bedömning av sin verksamhet. Utgångspunkten inför undersökningen är de verksamhetsmål som formulerats av AgV och – i årets undersökning – ett antal specialfrågor som berör Avtal-98.

Av resultaten i 1997 års Servicebarometer kan man utläsa att medlemmarna har visat stor tillfredsställelse med det arbete AgV utför. Motsvarande omdöme förra året var att de flesta var nöjda med AgV:s verksamhet. Osäkerheten i ett flertal frågor är dock stor. Andelen som inte kan ta ställning varierar mellan ca 10 och 40 procent.

Slutsatser

Utifrån årsredovisningen, Servicebarometer samt genomförda dialoger är regeringens bedömning att de prestationer som utförts av AgV har lett till en vidareutvecklad och mer samordnad statlig arbetsgivarpolitik.

7.4 Statens pensionsverk

Statens pensionsverk (SPV) är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen, statens tjänstegrupplivförsäkring och, fram till den 1 juli 1998, bl.a. det centrala löne-/personaladministrativa systemet SLÖR. SPV svarar vidare för att myndigheter och andra arbetsgivare som är anslutna till de statliga avtalsförsäkringarna påförs premieavgifter samt för att värdet av statens åtaganden i fråga om dessa försäkringar kan redovisas. SPV får utföra uppdrag åt myndigheter och andra uppdragsgivare under förutsättning att det är fråga om uppgifter som ligger nära verkets huvuduppgifter.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Det övergripande målet för SPV under år 1997 har varit att verksamheten skall bedrivas kostnadseffektivt samtidigt som utbetalningarna av löner, pensioner och andra förmåner skall vara korrekta.

Verksamheten, som är helt avgiftsfinansierad, har bedrivits inom tre resultatområden.

Inom resultatområdet Pension Statlig administreras tjänstepensioner för statstjänstemän. SPV har monopolställning på området. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning. Avgifterna har beslutats av regeringen efter samråd med RRV. Av årsredovisningen framgår att det inte finns några större avvikelser mellan den av SPV slutligt fastställda budgeten och utfallet för resultatområdet vad gäller intäkter. Kostnaderna blev dock ca 1 miljon kronor högre än beräknat på grund av att systemanpassningar med anledning av år 2000 inte fanns med i budgeten. Stora satsningar på ny teknik har gjorts för att effektivisera ärendehantering. Investeringarna avser ett elektroniskt dokument- och ärendehanteringssystem. När det gäller de kvalitetsmål som ställts på pensionsadministrationen i 1997 års regleringsbrev råder viss osäkerhet huruvida målen uppnåtts. Rutinerna för kvalitetskontroll bör därför förbättras. SPV har genomfört kundundersökningar i syfte att få information om kundernas syn på SPV och den service man lämnar. Åtgärder har också vidtagits med anledning av dessa. På grund av olika ärendens varierande komplexitet, och därmed krav på resurser, har

SPV svårt att redovisa kostnaden per ärende på ett jämförbart sätt mellan åren vilket efterlysts i regleringsbrevet. För år 1998 kommer i stället driftskostnaderna att jämföras med kostnader för motsvarande tjänster som utförs av andra aktörer på marknaden.

Verksamheten under år 1997 har präglats av arbetet med att utforma och införa en försäkringsmodell för de statsanställdas tjänstepensionsförmåner och andra avtalsförmåner. Försäkringsmodellen är en konsekvens av systemet med rambudgetering och ett självständigt arbetsgivaransvar för statliga myndigheter. Modellen syftar till att myndigheterna belastas med faktiska avtalskostnader för den egna personalen.

Inom resultatområdet *Pension Försäkring* erbjuder SPV pensionsadministrativa tjänster till statliga och privata bolag samt kommuner. Syftet är att SPV genom ökade volymer bättre ska kunna utnyttja sina resurser och sin kompetens och därmed hålla nere kostnaderna för hela SPV:s verksamhet. Verksamheten bedrivs i konkurrens med andra pensionsadministratörer. Priserna bestäms i förhandling mellan SPV och kunderna. Det ekonomiska målet är minst full kostnadstäckning. Regeringen konstaterar att SPV genom att öka sina marknadsandelar och därmed volymer uppnått stordriftsfördelar. Ett exempel är investeringarna i det elektroniska dokument- och ärendehanteringssystemet där utvecklingskostnaderna delats lika mellan de två resultatområdena inom pensionsverksamheten. Resultatområdet har genererat ett överskott på 13 miljoner kronor år 1997 vilket är mindre än tidigare år (jfr. 1996 ca 17 miljoner kronor och 1994/95 ca 27 miljoner kronor). Som förklaring anges intäktsminskningar till följd av minskade pensionsutbetalningar avseende statliga bolags pensionsåtaganden, minskad ersättning från AP-fonden för administration av ATP samt minskade ränteintäkter på grund av ändrade regler vad gäller ränta på innehållen preliminärskatt i samband med pensionsutbetalningar.

På den privata och kommunala sektorn pågår förhandlingar om ändringar av de kompletterande tjänstepensionssystemen. Enligt SPV bör detta leda till ett stort antal upphandlingar av pensionsadministration de närmaste åren.

Inom resultatområdet *PA* erbjöd SPV, t.o.m. den 30 juni 1998, statliga myndigheter löne- och personalinformationssystemen SLÖR/PIR och PICEA, ett lokala lönesystem som SPV haft regeringens uppdrag att utveckla. En stor del av de statliga lönerna, ca 160 000 löner, betalas ut via

SLÖR-systemet. Löne-/PA-verksamheten bedrivs i konkurrens med andra leverantörer på marknaden. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning. SLÖR/PIR-avgifterna beslutas av SPV efter samråd med RRV. Övriga priser bestäms i förhandling mellan SPV och kunderna. Regeringen konstaterar att verksamheten resulterat i ett överskott på 1,2 miljoner kronor.

Styckkostnaderna för löneutbetalningar i det centrala lönesystemet SLÖR/PIR har ökat jämfört med tidigare år på grund av att kundunderlaget minskat. Minskningen beror dels på att kunder valt andra löne-/PA-system, dels på att antalet anställda inom statsförvaltningen minskar. De mål om ökade marknadsandelar på det statliga området som ställts upp har alltså inte klarats under år 1997. SPV har, i syfte att hålla kvar kunderna och bromsa upp minskningen av löneutbetalningar i systemet, satsat ca 3 miljoner kronor på en revidering av för- och eftersystemet till SLÖR. Det är ännu för tidigt att uttala sig om effekten av denna satsning. Anpassningar till nya avtal och förändrade rutiner har gjorts och löneberäkningar och utbetalningar har fungerat utan störningar. SLÖR-avgiften har varit oförändrad sedan budgetåret 1994/95.

PICEA-projektet avrapporterades år 1995. Driftskostnader och utvecklingskostnader uppgick år 1997 till ca 6 miljoner kronor vardera och intäkterna till ca 2 miljoner kronor. Inriktningen har varit att säkerställa driften på påbörjade installationer och därefter öka marknadsföringen av produkten i takt med ökad installationserfarenhet.

SPV har under år 1997 levererat in totalt 20,7 miljoner kronor av sina balanserade överskott till statsverket (jfr. 1995/96 66,8 miljoner kronor och 1994/95 28 miljoner kronor).

Tabell 7.4 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Uppdragsverksamhet(tk)	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 1997	198 698	190 585	8 113
Prognos 1998	197 763	214 293	-16 530
Budget 1999	170 900	180 300	-9 400

Anm. De negativa resultat som prognostiserats för år 1998 beror till största delen på att budgeten underbalanserats och ackumulerade överskott från tidigare år använts till investeringar. Investeringarna avser främst konstruktionen av en försäkringsmodell för de statsanställdas

tjänstepensionsförmåner (se ovan) och anpassningar inför millennieskiftet. Även under år 1999 kommer stora investeringar att krävas inom dessa områden.

Slutsatser

Regeringen gör, med ledning av ovanstående redovisning, bedömningen att SPV sammantaget har nått sina ekonomiska mål och utfört sina uppgifter kostnadseffektivt och korrekt i enlighet med de övergripande målen för år 1997. I övrigt kan noteras, att den uppföljning regeringen gjort av myndigheternas arbetsgivarpolitik, visar att SPV har en god insikt om läget avseende verkets kompetensförsörjning. Enligt Statskontorets lägesrapport 3, Skiftet till år 2000, inger SPV:s projektbeskrivning för hantering av millennieanpassningen för de statliga löne- och pensionssystemen stort förtroende.

I och med regeringens beslut att fr.o.m. den 1 juli 1998 överföra SPV:s löne-/personaladministrativa verksamhet till det nybildade Ekonomistyrningsverket, har SPV:s roll som pensions- och försäkringsadministratör renodlats.

SPV skall bidra till att det mål om stöd av hög kvalitet till de statliga myndigheterna som formulerats för utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, verksamhetsområde A Effektivisering och utveckling av statlig förvaltning, uppnås. Inom ramen för detta anser regeringen att inriktningen av SPV:s verksamhet ligger fast.

BILAGA 1

Fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män

Liksom föregående år redovisas vissa uppgifter om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män.

Utredningen (S 1994:09) om fördelning av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män har presenterat sitt betänkande (SOU 1998:6) och 13 delrapporter. Det har ökat kunskaperna på detta område väsentligt.

Under år 1997 var 69 procent av den kvinnliga befolkningen i åldern 16-64 år, motsvarande ca 1,9 miljoner personer, sysselsatta enligt AKU. Drygt 52 procent av de sysselsatta kvinnorna var anställda på heltid och arbetade mer än 34 timmar per vecka. Knappt 19 procent arbetade lång deltid, 30 timmar eller mer, medan ca 23 procent av de sysselsatta arbetade kort deltid, mindre än 30 timmar per vecka. Nära 6 procent av de sysselsatta kvinnorna var egna företagare. Arbetslösheten bland kvinnor var 7,5 procent av arbetskraften.

För män var andelen sysselsatta drygt 72 procent av befolkningen o åldern 16-64 år, vilket motsvarar drygt 2 miljoner personer. Nästan 77 procent av de sysselsatta männen var anställda på heltid och arbetade mer än 34 timmar eller mer. Ca 2 procent arbetade lång deltid, 30 timmar per vecka. Drygt 15 procent av de sysselsatta männen var egna företagare. Arbetslösheten uppgick till 8,5 procent av arbetskraften.

Den vanligaste orsaken till att kvinnor arbetar deltid är att de fortfarande bär huvudansvaret för arbetet med barn och hem. En annan orsak är arbetsmarknadsskäl, dvs att det inte går att få längre arbetstid hos nuvarande arbetsgivare. Män arbetar deltid i huvudsak för att de också studerar eller för att de är sjukskrivna eller delpensionerade. Både andel och antal deltidsarbetande kvin-

nor minskade något från år 1996 till år 1997 men var oförändrat för män.

Skillnader i lön och inkomst mellan kvinnor och män kan till stor del förklaras med skillnader i arbetad tid, yrke, befattning, arbetslivserfarenhet, kvalifikationsnivå, utbildning och ålder. Det finns emellertid löneskillnader mellan kvinnor och män som inte går att förklara på detta sätt.

I tabell 1 visas sambandet mellan lön och formell skolmässig utbildningsnivå för kvinnor och män i olika sektorer. Av tabellen går inte att utläsa om det finns ett samband mellan utbildningen och det ansvar och de arbetsuppgifter som individen har. Inom stat, kommuner och landsting avser uppgifterna samtliga anställda, både LO-grupper och tjänstemän. För den privata sektorn redovisas tjänstemän och arbetare var för sig. Redovisningen omfattar såväl heltids- som deltidsanställda. Månadslönen för deltidsanställda har räknats om till heltidslön. För LO-grupperna redovisas en beräknad månadslön där den officiella statistikens timförtjänst räknats om.

Uppgift om utbildningskod finns inte tillgänglig för samtliga anställda som redovisas i tabell 1. Detta medför att summan av de personer som redovisas på olika utbildningsgrupper inte helt överensstämmer med uppgiften om samtliga anställda inom sektorn.

När kvinnor och män efter avslutad utbildning börjar arbeta, förefaller det som om män får större ekonomiskt utbyte av sina investeringar i utbildning än kvinnor. Inom samtliga kategorier har kvinnor lägre lön än män.

Tabell 2 visar kvinnors lön i procent av mäns lön för heltidsanställda åren 1973-1997. Tabellen är illustrativ men samtidigt svårtolkad då näringsgrens- och sektorstrukturen har förändrats i hög grad under tidsperioden. Dessa förskjut-

ningar kan påverka lönerelationen mer eller mindre tydligt inom olika områden. Lärarnas övergång från statligt till kommunalt reglerade löner år 1991 är ett exempel på detta. Även överflyttningen av ca 60 000 personer från lands-ting till kommuner i samband med ÅDEL-reformen har påverkat sektorstrukturen. Därtill har omfattande bolagiseringar av statliga affärsdrivande verk (bl.a. Telia och Posten) medfört att deras personal i statistiken numera räknas till privat sektor.

För gruppen industriarbetare som har liten lönespridning är skillnaden mellan kvinnors och mäns lön liten. Inom landstingssektorn och för privat anställda tjänstemän är det en större spännvidd mellan löner för olika befattningar, vilket i tabellen ger utslag i en lägre relativ lön för kvinnor. Uppgifterna för privat sektor avser endast industrin. Övriga delar av privat tjänstesektor, byggnadsindustri m.m. ingår inte.

Den långsiktiga utvecklingen har gått mot ökad ekonomisk jämställdhet mellan könen, bl.a. genom att kvinnors utbildning och sysselsättning ökat och till följd av låglönesatsningar. Löneskillnaderna minskade fram till mitten av 1980-talet, men därefter har en viss ökning skett inom några sektorer.

Tabell 3 visar skillnad mellan kvinnors och mäns ekonomiska situation vad gäller *arbetsinkomsten*. Arbetsinkomsten omfattar förutom lön även de inkomstrelaterade transfereringar (t.ex. sjukpenning och föräldrapenning) som är knutna till arbetet och kompenserar för inkomstbortfall. Retroaktiva utbetalningar av löner faller på det år utbetalning sker. Inkomst av näringsverksamhet för företagare ingår i arbetsinkomstbegreppet. Uppgifterna är hämtade från SCB:s inkomstfördelningsundersökning.

Fler kvinnor än män har arbetsinkomst även om endast drygt hälften (53 procent) arbetar heltid vilket ca 83 procent av männen gör. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män för deltidsarbetande påverkas givetvis av hur många procent av heltid som arbetet omfattar. Inkomstskillnaden för heltidsarbetande påverkas förutom av arbete i olika yrken och näringsgrenar också av att kvinnor i högre utsträckning än män är föräldralediga och därvid erhåller en reducerad ersättning och av att företagare i större utsträckning är män.

Den genomsnittliga arbetsinkomsten för heltids- och helårsarbetande män är ca 15 000 kronor högre inom privat sektor än inom offentlig sektor och uppgår till 256 700 kronor. För kvin-

nor uppgår motsvarande arbetsinkomst till 193 200 kronor inom offentlig sektor och till 206 400 kr inom privat sektor, vilket innebär en skillnad på ca 13 000 kronor.

För att studera den ekonomiska situationen för samtliga förvärvsarbete och pensionärer får man övergå till sammanräknad förvärvsinkomst, vilket är ett taxeringsmässigt begrepp som består av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet. Inkomstens storlek beror förutom av lön på skillnader i arbetstid och arbetskraftsdeltagande. Lantbrukare och andra företagare ingår. Inkomst av kapital ingår inte. *Sammanräknad förvärvsinkomst* minus allmänna avdrag (pensionsförsäkring och periodiskt understöd) och minus förlustavdrag utgör taxerad förvärvsinkomst. Vid beskattningen drar man bort grundavdrag eller särskilt grundavdrag för pensionärer och erhåller då den beskattningsbara förvärvsinkomsten.

I tabell 4 redovisas uppgifter för samtliga personer med sammanräknad förvärvsinkomst större än noll. Vuxna inkomsttagare med barn under 18 år särredovisas som ensamstående eller sambeskattade med barn. Ensamstående/sambeskattade utan barn är således ett fåtal inkomsttagare under 18 år, personer i normal förvärvsaktiv ålder 18–64 år men även ålderspensionärer.

Inkomstrelationerna i tabellen påverkas av att både förvärvsarbete och pensionärer ingår. Kvinnor arbetar deltid i större omfattning än män och detta medför lägre årliga inkomster, vilket för sambeskattade tycks ha lika stor betydelse för inkomstrelationen mellan könen antingen man har barn eller inte. Att kvinnors inkomster är låga i förhållande till mäns bland pensionärer beror sannolikt på att kvinnor har ATP-pension i lägre omfattning än män.

Som framgår av tabell 5 ökar den sammanräknade förvärvsinkomsten med stigande ålder och når sina högsta genomsnittliga belopp i 50-64 års gruppen. Detta beror både på arbetskraftens sammansättning i form av heltids-/deltidsarbete, utbildning, karriärmöjligheter och lönenivå och på arbetslöshet.

Kommunalskatten är i det nya skattesystemet proportionell mot beskattningsbar förvärvsinkomst upp till skiktgränsen där en statlig skatt på 25 procent inträder. Kapitalskatten är 30 procent; dessutom ingår fastighetsskatt och förmögenhetsskatt i slutlig skatt. Åldersgruppen 50–64 år betalar något mer slutlig skatt än yngre grupper då förvärvsinkomsterna i genomsnitt är högre, kapitalinkomsterna är högre och amorte-

ring av fastighetsskulder medför lägre underskottsavdrag och högre förmögenhetsskatt.

Det antal ATP-poäng som inkomsttagarna i genomsnitt uppnått år 1996 är lägre för kvinnor än för män inom varje redovisad åldersgrupp. Poängen har ökat jämfört med föregående år inom alla åldersgrupper utom för de yngre. Detta innebär att de som har arbete har fått en real förbättring av sin pensionsgrundande inkomst och ökningen av den genomsnittliga pensionspoängen är något större för kvinnor än för män.

Andelen utan pensionspoäng år 1996 har ökat både för kvinnor och män i samtliga åldersgrupper. Andelen påverkas av konjunkturen och hur många som ingår i arbetskraften och medför att den framtida pensionen riskerar att bli lägre.

Enligt RFV:s statistik för år 1996 ökade andelen personer i åldern 16–64 år med *maximal* pensionspoäng (=6,50, dvs. inkomster över 7,5 basbelopp). Andelen kvinnor med maximal poäng var 4,2 procent. Det är den största andelen och antalet sedan år 1960 när ATP-systemet infördes. Antalet kvinnor med någon ATP-poäng var dock lägre år 1996 än de föregående 10 åren. Andelen män med maximal poäng var 19,0 procent år 1996, vilket är den högsta redovisade andelen sedan år 1960. Fortfarande är det nästan fem gånger så många män som kvinnor som uppnår maximal ATP-poäng.

Medelarbetstiden per vecka är lägre för kvinnor än för män i alla åldrar som följd av att deltidarbete är betydligt vanligare för kvinnor. Att veckoarbetstiden för män överstiger 40 timmar i genomsnitt beror till viss del på övertid men

huvudsakligen på att egna företagare ingår i underlaget.

Det nya skattesystemet skiljer på förvärvsinkomster och kapitalinkomster. I tabell 6 redovisas uppgifter för dem som har *överskott resp. underskott* av kapital. Medelvärdena avser den grupp som har över- respektive underskott. Det kan noteras att betydligt fler kvinnor än män har ett överskott av kapital även om medelbeloppen är väsentligt lägre och att fler män har underskott av kapital och att underskottsbeloppen är högre.

Av tabell 7 framgår att en något större andel kvinnor än män gör avdrag i sina deklarationer för inbetalda pensionspremier. Andelarna har ökat sedan 1995 för både kvinnor och män. De avdragna beloppen är dock något lägre än föregående år. Den skattemässiga avdragsmöjligheten var dock densamma.

Möjligheten att dra av försäkringspremien som allmänt avdrag i deklarationen halverades år 1995 och premien får 1996 dras av med upp till 18 100 kronor (ett halvt basbelopp). Personer med högre inkomster får dessutom dra av 5 procent av den del av tjänsteinkomsten som överstiger 362 000 kronor (10 basbelopp) men inte 724 000 kronor (20 basbelopp). För företagare gäller särskilda regler.

Tabell 1 Månadslön för anställda inom olika sektorer med fördelning på utbildningsnivå år 1997

Kronor/månad

	KVINNOR		MÄN		KVINNORS LÖN REL. MÄNS, %
	ANTAL	MÅNADSLÖN	ANTAL	MÅNADSLÖN	
Statligt anställda	112 400	17 500	143 500	21 100	83
Förgymnasial utbildning	12 300	15 400	10 900	16 900	91
Gymnasial utbildning	42 600	15 700	36 800	18 000	87
Eftergymn < 3 år	16 300	17 700	30 600	20 000	89
Eftergymn >= 3 år	24 000	20 600	38 400	24 000	86
Forskarutbildning	3 200	25 500	10 200	28 800	88
Kommunalt anställda	598 600	15 500	154 900	17 500	88
Förgymnasial utbildning	79 300	13 900	19 000	15 100	92
Gymnasial utbildning	285 600	14 600	53 100	15 800	92
Eftergymn < 3 år	108 600	16 100	29 500	17 600	91
Eftergymn >= 3 år	111 300	18 500	43 200	20 500	90
Forskarutbildning	600	24 000	1 200	26 500	91
Kyrkokommunalt anställda	13 500	14 800	7 700	15 500	96
Förgymnasial utbildning	2 400	13 700	2 300	14 400	95
Gymnasial utbildning	5 000	14 300	3 100	14 800	97
Eftergymn < 3 år	2 500	15 500	800	16 800	92
Eftergymn >= 3 år	1 500	17 100	900	19 500	88
Landstingsanställda	182 800	17 200	44 900	24 100	71
Förgymnasial utbildning	9 600	13 900	2 700	14 700	94
Gymnasial utbildning	75 700	15 000	13 100	16 200	92
Eftergymn < 3 år	60 200	17 600	8 100	18 400	95
Eftergymn >= 3 år	34 700	21 900	17 200	30 900	71
Forskarutbildning	1 100	33 100	3 100	41 700	79
Tjänstemän privat sektor	436 400	17 600	604 100	23 400	75
Förgymnasial utbildning	62 100	16 200	78 000	20 000	81
Gymnasial utbildning	239 600	16 500	278 200	21 300	77
Eftergymn < 3 år	80 600	18 500	133 500	23 000	81
Eftergymn >= 3 år	49 700	23 000	101 700	30 800	75
Forskarutbildning	1 400	28 000	6 400	34 800	80
Arbetare privat sektor	327 200	14 500	741 300	16 300	89
Förgymnasial utbildning	130 300	14 400	257 300	16 200	89
Gymnasial utbildning	175 300	14 500	441 300	16 300	89
Eftergymn < 3 år	16 300	14 900	32 300	16 400	91
Eftergymn >= 3 år	2 200	14 800	4 500	16 000	92

Källa: SCB, Lönestatistiken

Tabell 2 Kvinnornas lön i procent av männens lön åren 1973-1996, heltidsanställda

	PRIVAT SEKTOR INDUSTRI- ARBETARE	INDUSTRI- TJÄNSTEMÄN	OFFENTLI SEKTOR STATS- ANSTÄLLDA	PRIMÄR- KOMMUNALT ANSTÄLLDA	LANDSTINGS- ANSTÄLLDA
1973	84	63	81	74	..
1977	88	70	86	82	..
1981	91	72	89	85	..
1985	90	73	91	87	75
1989	90	75	89	83	74
1991	90	75	85(90) ¹	87(84) ¹	75
1993	91	77	84	86	73
1995	90	77	84	88	70
1996	90	78	85	88	71
1997	91	77	84	89	71

1. Lärarpersonal har fr.o.m. 1991 kommunalt reglerade löner och redovisas bland primärkommunalt anställda. Siffrorna inom parentes är fiktiva tal som visar procentsiffran om jämförelsegruppen varit densamma som tidigare år.

Källa: SCB, Lönestatistiken

Tabell 3 Arbetsinkomst för anställda 20-64 år samt företagare efter sysselsättningsnivå och socioekonomisk grupp år 1996

Tusentals kronor

	KVINNOR		MÄN		KVINNORS INKOMST REL. MÄNS %
	ANTAL	INKOMST	ANTAL	INKOMST	
Samtliga	1 737 000	157,0	1 676 000	228,1	69
Deltidsarbetande 1 - 49 %	269 000	74,7	141 000	80,1	93
Deltidsarbetande 50 - 90 %	549 000	128,3	147 000	132,2	97
Helårs- o heltidsarbetande	919 000	198,2	1 389 000	253,2	78
därav					
Arbetare o lägre tjänstemän	374 000	178,5	611 000	213,4	84
Tjänstemän på mellannivå	203 000	202,8	268 000	271,3	75
Högre tjänstemän	115 000	261,6	194 000	357,5	73
Företagare/lantbrukare	43 000	77,5	120 000	107,1	72

Arbetsinkomst utgör summan av lön, företagarinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning eller tjänstgöring inom totalförsvaret. Ägare av fåmansbolag räknas som anställd.

Källa: SCB If 21 SM 9801

Tabell 4 Sammanräknad förvärvsinkomst för samtliga oavsett ålder år 1996, tkr

	KVINNOR		MÄN		KVINNORS INKOMST REL. MÄNS %
	ANTAL	INKOMST	ANTAL	INKOMST	
Totalt	3 525 000	124,9	3 377 000	182,6	68
Ensamstående utan barn	1 563 000	111,6	1 638 000	144,5	77
Ensamstående med barn	290 000	134,8	48 000	206,4	65
Sambeskattade utan barn	972 000	127,0	1 084 000	205,5	62
Sambeskattade med barn	700 000	147,4	608 000	242,7	61
20-64 år	2 434 000	145,6	2 517 000	202,9	72
65-74 år	422 000	102,7	369 000	169,2	61
75 - år	503 000	79,5	319 000	128,7	62

Sammanräknad förvärvsinkomst består av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet.
Källa: SCB If 20 SM 9801.

Tabell 5 Inkomst, skatt, ATP-poäng och veckoarbetstid efter åldersgrupper år 1996

		1996					1995	
		16-19	20-24	25-34	35-49	50-64	SAMTLIGA 20-64	SAMTLIGA 20-64
Sammanräknad förvärvs-inkomst, tkr	kvinnor	16,7	80,7	132,0	160,7	161,5	145,6	140,0
	män	18,4	100,1	180,6	225,6	230,3	202,9	194,7
Slutlig skatt, tkr	kvinnor	4,5	25,5	42,6	54,6	55,9	49,1	44,6
	män	4,0	33,0	63,4	87,4	94,7	78,0	70,5
Genomsnittlig ATP-poäng	kvinnor	0,67	2,02	2,89	3,50	3,61	3,24	3,13
	män	0,84	2,65	4,07	4,66	4,75	4,34	4,27
Andel utan ATP-poäng	kvinnor	93,5	39,2	15,4	9,4	13,6	15,7	13,8
	män	92,6	35,8	12,6	8,9	9,9	13,3	11,6
Medelarbetstid per vecka, tim	kvinnor	20,3	31,3	32,9	34,2	31,9	33,4	33,1
	män	24,3	37,5	40,4	41,5	38,4	40,4	40,6

Källa: SCB If 20 SM 9801 (Inkomster), RFV (Pensioner), SCB AKU grundtabeller (Arbetstid)

Tabell 6 Över- och underskott av kapital för personer med kapitalinkomst år 1996

Tusentals kronor

	KVINNOR		MÄN		KVINNOR		MÄN	
	ANTAL	ÖVER- SKOTT	ANTAL	UNDER- SKOTT	ANTAL	ÖVER- SKOTT	ANTAL	UNDER- SKOTT
Totalt	2 221 000	12,1	1 395 000	15,2	1 825 000	24,3	1 729 000	22,6
Ensamst utan barn	1 371 000	9,5	416 000	11,3	1 206 000	13,1	664 000	14,8
Ensamst med barn	58 000	16,5	195 000	15,5	8 000	48,5	36 000	29,2
Sambeskattade u barn	602 000	16,4	325 000	14,3	506 000	39,1	548 000	23,1
Sambeskattade m barn	190 000	16,6	460 000	19,1	105 000	80,0	481 000	32,5
20-64 år	948 000	15,6	1 282 000	15,7	770 000	39,3	1 564 000	23,5
65-74 år	311 000	16,5	78 000	9,3	229 000	32,3	120 000	15,1
75 - år	427 000	14,3	32 000	7,3	258 000	22,1	42 000	11,5

Medelvärden är beräknade för den grupp som haft kapitalinkomst
Källa: SCB If 20 SM 9801

Tabell 7 Frivilligt pensionssparande och värdet av avdragsgilla pensionspremier år 1996, andel procent och avdragsbelopp, tkr

	KVINNOR ANDEL %	AVDRAG TKR	MÄN ANDEL %	AVDRAG TKR
Totalt	23,2	5,9	19,6	7,5
Ensamst utan barn	13,9	5,6	14,7	6,0
Ensamst med barn	29,5	3,8	24,5	5,9
Sambeskattade u barn	24,2	8,3	19,4	9,9
Sambeskattade m barn	40,0	4,8	32,5	6,9

Medelvärden är beräknade för den grupp som haft avdrag
Källa: SCB If 20 SM 9801

BILAGA 2

Könsfördelningen i statliga lekmannastyrelser

Könsfördelningen i statliga lekmannastyrelser

Sedan 1988 har könsfördelningen i statliga myndighetsstyrelser på central och regional nivå redovisats varje år för att ge riksdagen möjlighet att kunna följa utvecklingen. Bakgrunden är de mål för kvinnorepresentationen i statliga organ som föreslogs i propositionen Jämställdhetspolitiken inför 90-talet (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364). Det första etappmålet som angavs i propositionen om 30 procent kvinnor år 1992 uppnåddes år 1992 och redovisades i 1992 års budgetproposition (1992/93:100, bilaga 12, s. 337 f.). Det andra delmålet om 40 procent kvinnor år 1995 uppnåddes i de centrala styrelserna och redovisades i regeringens skrivelse Jämställdhetspolitiken (skr. 1996/97:41, bilaga 2, bet. 1996/97:AU 8, rskr. 1996/97:155). De uppgick då till 42 procent. De regionala styrelserna hade detta år 34 procent kvinnor. Årets redovisning avser förhållanden per den 1 juli 1997. Då hade centrala och regionala styrelser sammantaget 42 procent kvinnor. Det är en ökning med tre procentenheter sedan år 1996.

Andelen kvinnor i statliga kommittéer redovisas årligen i kommittéberättelsen.

Centrala myndigheters styrelser

Centrala myndigheter, nämnder m.m. ingår i redovisningen.

Av tabell 1 och 2 nedan framgår att andelen kvinnor bland de ordinarie ledamöterna ökat

med en procentenhet sedan 1996 års redovisning. De uppgår nu till 44 procent (med ordinarie ledamöter avses även ordförande). Högst andel kvinnliga ledamöter finns i styrelser under Arbetsmarknadsdepartementet med 52 procent, tätt följt av Utbildningsdepartementet och Kulturdepartementet med 49 procent samt Socialdepartementet med 48 procent kvinnliga ledamöter. Andelen kvinnliga ordföranden har ökat. År 1996 uppgick de till 29 procent. År 1997 uppgick de till 34 procent. Fyra departement, samma som ovanstående, har fler kvinnliga än manliga ordföranden. Två av departementen saknar helt kvinnor på denna post.

Regionala myndigheters styrelser

I tabell 3 redovisas andelen kvinnor i sex regionala myndighetsgrupper. Uppgifterna omfattar samtliga län och avser även här förhållanden per den 1 juli 1997.

Kvinnorna utgjorde 40 procent av de ordinarie ledamöterna (inkl. ordförande). Motsvarande andel för år 1996 var 36 procent. Av tabell 3 framgår att flest kvinnliga ledamöter återfinns i försäkringskassornas, kronofogdemyndigheternas samt länsarbetsnämndernas styrelser med 47 procent i samtliga. Störst ökning av kvinnliga ledamöter har skogsvårdsstyrelserna, som ökat från 25 procent till 43 procent. Kronofogdemyndigheternas styrelser har ökat från 35 procent till 47 procent. Lägst ligger länsstyrelsernas styrelser med 33 procent kvinnor.

Tabell 1 Könsfördelningen i centrala statliga lekmanstyrelser fördelade på departement; ordinarie ledamöter exkl. personalföreträdare

DEP.	ORDFÖRANDE		LEDAMÖTER INKL. ORDFÖRANDE						SAMTLIGA	
	ANTAL	M	KVINNOR			MÄN			ANTAL	%
	KV 1997	1997	ANTAL 1997	% 1997	% 1996	ANTAL 1997	% 1997	% 1996	1997	1997
Ju	2	14	54	46	48	63	54	52	117	100
UD	1	3	15	39	50	23	61	50	38	100
Fö	1	10	29	32	29	61	68	71	90	100
S	10	9	78	48	47	86	52	53	164	100
K	6	5	35	41	42	50	59	58	85	100
Fi	3	8	38	40	38	56	60	62	94	100
U	4	3	26	49	52	27	51	48	53	100
Jo	1	5	22	42	43	30	58	57	52	100
A	5	2	30	52	53	28	48	47	58	100
Ku	10	10	80	49	48	83	51	52	163	100
N	5	14	57	37	42	99	63	58	156	100
In	0	7	30	45	44	36	55	56	66	100
M	0	5	18	44	46	23	56	54	41	100
Totalt	48	95	512	44	43	665	56	57	1177	100

Tabell 2 Könsfördelningen i centrala statliga lekmanstyrelser fördelade på myndighet; ordinarie ledamöter exkl. personalföreträdare

CENTRALA MYNDIGHETER	ORDFÖRANDE		ANTAL LEDAMÖTER INKL. ORDFÖRANDE		
	KV	M	KV	M	SAMTLIGA
Justitiedepartementet					
Domstolsverket		1	3	5	8
Rikspolisstyrelsen		1	3	4	7
Kriminalvårdsstyrelsen		1	3	4	7
Brottsförebyggande rådet		1	5	3	8
Datainspektionen	1		5	4	9
Registernämnden, Rikspolisstyrelsen		1	2	3	5
Personalnämnden, Rikspolisstyrelsen		1	1	3	4
Tjänsteförslagsnämnden, Rikspolisstyrelsen		1	2	4	6
Nämnden vid Brottsförmyndigheten		1	6	4	10
Tjänsteförslagsnämnden för Domstolsväsendet		1	3	6	9
Notarienämnden		1	3	3	6
Rådgivande nämnden vid Riksåklagarens kansli		1	5	2	7
Tjänsteförslagsnämnden för åklagarväsendet		1	2	3	5
Gentekniknämnden		1	7	9	16
Rättshjälpsnämnden		1	3	2	5
Fideikommissnämnden	1		1	4	5
Utrikesdepartementet					
Statens invandrarverk	1		4	5	9
SIDA, Forskningsrådsnämnden		1	4	4	8
SIDA		1	5	6	11
Nordiska afrikainstitutet		1	2	8	10
Försvarsdepartementet					
Fortifikationsverket		1	1	5	6
Försvarets materialverk		1	4	3	7
Kustbevakningen	1		2	7	9
Överstyrelsen för civil beredskap		1	0	9	9
Statens räddningsverk		1	5	3	8
Styrelsen för psykologiskt försvar		1	2	7	9
FOA		1	2	8	10
Försvarshögskolan		1	5	7	12
Flygtekniska försöksanstalten		1	2	5	7
Överklagandenämnden för totalförsvaret		1	3	4	7
Totalförsvarets pliktverk		1	3	3	6
Socialdepartementet					
Socialstyrelsen		1	5	5	10
Läkemedelsverket		1	3	4	7
Statens institut för psykosocial miljömedicin		1	6	5	11
Rättsmedicinalverket		1	2	5	7

CENTRALA MYNDIGHETER	ORDFÖRANDE		ANTAL LEDAMÖTER INKL. ORDFÖRANDE		SAMTLIGA
	KV	M	KV	M	
Riksförsäkringsverket	1		5	4	9
Folkhälsoinstitutet	1		3	7	10
Smittskyddsinstitutet		1	1	6	7
Statens institutionsstyrelse		1	6	3	9
Handikappinstitutet		1	5	3	8
Handikappombudsmannen	1		7	6	13
Barnombudsmannen	1		4	3	7
Statens nämnd för internationella adoptioner	1		6	3	9
Arvsfondsdelegationen		1	3	4	7
Statens institut för särskilt utbildningsstöd	1		4	4	8
Alkoholsortimentsnämnden	1		1	4	5
Alkoholinspektionen	1		4	3	7
Fullmäktige för förvaltningen av Riksförsäkrings- verkets fonder m.m.	1		3	7	10
Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik		1	5	6	11
Hälsa- och sjukvårdens ansvarsnämnd	1		5	4	9
Kommunikationsdepartementet					
Statens järnvägar	1		2	5	7
Banverket	1		2	4	6
Vägverket	1		5	4	9
Sjöfartsverket	1		5	3	8
Handelsflottans kultur- och fritidsråd	1		3	5	8
SMHI		1	3	4	7
Luftfartsverket		1	2	5	7
Statens väg- och transportforskningsinstitut		1	2	6	8
Statens geotekniska institut	1		2	4	6
Post- och telestyrelsen		1	4	6	10
Kommunikationsforskningsberedningen		1	5	4	9
Finansdepartementet					
Riksgäldskontoret		1	2	6	8
Generaltullstyrelsen		1	3	4	7
Statistiska centralbyrån		1	4	5	9
Finansinspektionen		1	3	6	9
Riksrevisionsverket	1		5	5	10
Riksskatteverket	1		3	7	10
Kammarkollegiet		1	4	4	8
Statens löne- och pensionsverk		1	4	5	9
Statens lokalförsörjningsverk		1	4	6	10
Statens fastighetsverk		1	3	6	9
Lotteriinspektionen	1		3	2	5

CENTRALA MYNDIGHETER	ORDFÖRANDE		ANTAL LEDAMÖTER INKL. ORDFÖRANDE		SAMTLIGA
	KV	M	KV	M	
Utbildningsdepartementet					
Kungliga biblioteket	1		4	6	10
Centrala studiestödsnämnden		1	7	3	10
CSN, Delegationen för utländska studerande	1		2	2	4
Institutet för rymdfysik	1		3	4	7
Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	1		3	3	6
Arkivet för ljud och bild		1	3	3	6
Högskoleverket		1	4	6	10
Jordbruksdepartementet					
Statens jordbruksverk		1	3	4	7
Statens livsmedelsverk		1	5	8	13
Fiskeriverket		1	3	4	7
Statens utsädeskontroll		1	2	4	6
Statens veterinärmedicinska anstalt		1	5	4	9
Sveriges lantbruksuniversitet	1		4	6	10
Arbetsmarknadsdepartementet					
Arbetslivsinstitutet	1		6	4	10
Rådet för arbetslivsforskning	1		4	3	7
Arbetskyddsstyrelsen		1	2	4	6
Arbetsmarknadsstyrelsen		1	3	5	8
Jämställdhetsnämnden	1		5	3	8
Nämnden för styrelserepresentationsfrågor	1		6	3	9
Expertgruppen för arbetsmarknadspolitiska utvärderingsstudier	1		4	6	10
Kulturdepartementet					
Statens kulturråd	1		7	6	13
Riksarkivet	1		4	5	9
Riksantikvarieämbetet		1	3	5	8
Livrustkammaren, Skokloster slott och Hallwylska museet	1		4	3	7
Naturhistoriska riksmuseet		1	4	6	10
Folkens museum - etnografiska		1	3	4	7
Arkitekturmuseet		1	4	3	7
Statens musiksamlingar	1		3	3	6
Talboks- och punktskriftsbiblioteket	1		6	2	8
Svenskt biografiskt lexikon		1	3	4	7
Statens biografbyrå	1		4	3	7
Granskningsnämnden för Radio och TV		1	3	2	5
Presstödsnämnden	1		5	5	10
Taltidningsnämnden	1		3	4	7
Nämnden för hemslöjdsfrågor	1		5	3	8
Språk- och folkminnesinstitutet		1	3	4	7

CENTRALA MYNDIGHETER	ORDFÖRANDE		ANTAL LEDAMÖTER INKL. ORDFÖRANDE		SAMTLIGA
	KV	M	KV	M	
Statens konstmuseer		1	3	5	8
Statens sjöhistoriska museer		1	4	5	9
Konstnärsnämnden		1	6	6	12
Statens konstråd	1		4	3	7
Statens försvarshistoriska muséer		1	2	7	9
Näringsdepartementet					
Affärsverket svenska kraftnät		1	2	5	7
Delegationen för utländska investeringar i Sverige		1	4	5	9
Elsäkerhetsverket		1	2	8	10
Exportkreditnämnden		1	3	10	13
Glesbygdverket	1		3	3	6
Kommerskollegium (Handelsprocedurrådet)		1	3	6	9
Kommerskollegium (Krishandelsrådet)		1	1	6	7
Konkurrensverket		1	3	7	10
Närings- och teknikutvecklingsverket	1		3	5	8
Patent- och registreringsverket		1	4	4	8
Patentbesvärsrätten		1	4	4	8
Revisorsnämnden		1	4	5	9
Rymdstyrelsen	1		3	4	7
Skogsstyrelsen	1		4	5	9
Sprängämnesinspektionen		1	2	5	7
Statens institut för regionalforskning		1	3	3	6
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll		1	3	6	9
Sveriges geologiska undersökning		1	3	4	7
Turistdelegationen	1		3	4	7
Inrikesdepartementet					
Konsumentverket		1	5	4	9
Ungdomsstyrelsen		1	5	6	11
Lantmäteriverket		1	4	4	8
Byggforskningsrådet		1	3	5	8
Boverkets stadsmiljöråd		1	6	10	16
Statens bostadskreditnämnd		1	3	2	5
Boverket		1	4	5	9
Miljödepartementet					
Kemikalieinspektionen		1	4	4	8
Statens kärnkraftinspektion		1	3	6	9
Statens strålskyddsinstitut		1	5	4	9
Statens naturvårdsverk		1	5	6	11
Koncessionsnämnden för miljöskydd		1	1	3	4

Tabell 3 Andelen kvinnor i regionala myndigheters styrelser; ordinarie ledamöter exkl. personalföreträdare

Procent

MYNDIGHETSGRUPPER	KVINNOR %		FÖRÄNDRING PROCENTENHETER
	1997	1996	
Försäkringskassor	47	47	+0
Länsskattemyndigheter	36	34	+2
Kronofogdemyndigheter	47	35	+12
Länsarbetsnämnder	47	46	+1
Länsstyrelser	33	33	+0
Skogsvårdsstyrelser	43	25	+18
Samtliga	40	36	+4

Tabell 4 Antal kvinnor och män i regionala myndigheters styrelser fördelade på län; ordinarie ledamöter exkl. personalföreträdare

LÄN	Försäkringskassan		Länsskattemynd.		Kronofogedmynd.		Länsarbetsnämnd		Länsstyrelser		Skogsvårdsstyr.	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
BLEKINGE	3	3	2	6			3	5	3	12		
DALARNA	2	4	1	7			4	4	6	9	4	5
GOTLAND	3	3	5	3			4	4	5	10		
GÄVLEBORG	3	3	3	5	4	6	4	4	5	10		
GÖTEBORG O BOHUS	6	6	2	6	5	4	3	5	4	11		
HALLAND	2	4	4	4			3	5	11	4	3	6
JÄMTLAND	4	2	4	4			4	4	5	10	4	5
JÖNKÖPING	3	3	2	6	4	5	3	5	5	10	4	5
KALMAR	2	4	2	6	4	6	4	4	5	9	4	5
KRONOBERG	3	3	1	7			4	4	5	10		
NORRBOTTEN	2	4	3	2			3	5	2	13	5	4
SKARABORG	2	4	4	4			4	4	4	11	4	5
SKÅNE	6	8	4	4	4	5	4	4	5	10		
STOCKHOLM	5	3	2	8	4	5	3	5	5	10		
SÖDERMANLAND	2	4	3	5	5	4	3	5	7	8	4	5
UPPSALA	5	1	3	5			3	5	3	12		
VÄRMLAND	4	2	3	5	5	4	3	5	8	7	4	5
VÄSTERBOTTEN	3	3	5	3	4	5	4	4	7	8	3	6
VÄSTERNORRLAND	3	3	2	6	4	5	4	4	4	11		
VÄSTMANLAND	2	4	4	4			3	5	5	10		
ÄLVSBORG	2	4	3	5			4	4	5	10		
ÖREBRO	4	2	2	6			4	4	4	11		
ÖSTERGÖTLAND	2	4	2	6			7	1	3	12		
SUMMA	73	81	66	120	43	49	85	99	116	228	39	51